

Tristan

after John Bede

Tristan

Personerna:

Isolde
Brangwayne
Tristan
Markus
Herbert
Eremiten
Spetälska
Präster
Isolde den mörka
Och många andra

Handlingen äger rum i Norden under medeltiden.

Dramatiseringsförsöket av John Bedes episka dikt och direkta fortsättning på Arthursagan har medtagit alla hans dialoger men utelämnat många långa berättande avsnitt, medan andra lika långa inte kunnat uteslutas. Dramatiseringen är därmed inte enhetlig utan ganska splittrad, men denna version av historien är värd att berättas i vilken form som helst, och ingenting kan korrumpas sanningen eller förmildra tragedin i äktheten av kanske den största av alla kärlekssagor.

Akt I scen 1. Efter torneringen.
Några kvinnor samlas runt den sårade krigaren.

Isolde Låt mig taga hand om den sårade.

Brangwayne Ljuva Isolde, du blivande drottning, ingen läkare finnes i världen som är mera skicklig än du. Denne modige främlings djupt gapande sår äro svåra, och du blott, så tror vi, kan rädda den arme till livet. Så tag honom.

(Tristan bärs ut.)

Scen 2. Senare

Tristan (vaknar, ser sig vilset omkring, ser Isolde) O ängel, vem är du som räddat mitt liv? Ljuva flicka, säg icke ditt namn. Låt mig gissa det. Jag känner nog väl igen dig. Du var den i skönhet och klarhet och strålände ljus och i blidhet med solen själv tävlande mö som på kampdagen satt hos Sir Morholt. Vem är du, förtjusande flicka? Sä, varifrån kommer det värmande strålände heliga moderligt famnande ömhets- och godhets- och fromhets- och renhets- och helighetsvittnande andliga ljus som så underbart omstrålar hela ditt väsen och är din personlighet?

Isolde Aldrig, o främling, har någon man talat till mig på det sättet förut. Men hur litet ni än vet om mig så vet vi ännu mindre om er. Vi är spändare på att få veta vem ni är än ni är att få lära känna vem jag är. Men jag skall ej dölja det ringaste för er. I detta land känner mig alla, och alla vet väl vem jag är. Jag är barnbarn till översteprästen Merlin, om ni vet vem det var. Det var han som fick Arthur, vår avlidne konung, på tronen. Folk påstår dessutom med säkerhet att konung Arthur var far till mig, men det kan ingen bevisa.

Tristan Vem är denne Arthur, som jag ständigt hör förs på tal överallt? Alla människor tycks känna den store konungen, men icke jag. Undervisa mig, jungfru.

Isolde Sä först, ädle riddare, vem ni själv är.

Tristan Jag är hittebarn. När min beskyddare och fosterfader, den ädle kung Markus, tog hand om mig och upptog mig som sin skyddsling var jag endast tretton år gammal. Mitt liv före det är en dunkel historia som jag icke minns särskilt väl. Dock är några små enstaka minnen rätt tydliga ännu.

Isolde Berätta om dem. Vad ditt ursprung är är jag nog mest intresserad av.

Tristan Mitt första tydliga minne är mitt första möte med havet, min upplevelse av min upptäckt av havet. Jag minns att jag upptäckte havet i fjärran och vandrade mot det allena. Jag satte mig ner i det böljande gräset på kanten av stupbranta kusten. Där var då ett fartyg i närheten, och detta fartyg blev jag barnsligt nyfiken på. Jag sprang ner till dess ankarplats, och där fanns män ifrån fartyget som hade ärenden inne i land. Jag föll snart nog i samtal med dem, men de talade icke mitt språk, men de var mycket vänliga mot mig.

De tog mig ombord, deras skepp lyfte ankar, och jag följde med dem och anade ej förrän det var för sent att det hänt något galet och att jag ej gjort som jag bort. Och jag såg aldrig åter den kusten.

De män som tog hand om mig och förde bort mig var djärva fenikiska sjömän. Jag följde dem i flera år från ett land till ett annat. Till slut kom jag hem med dem till deras hemland, det fjärran Fenikien och den fantastiska storstaden Alexandria. Där lärde jag mig tusen storvetenskaper och grekiska, lite latin och hebreiska. Men aldrig trivdes jag där i den främmande storvulna brusande alltför förfinade världen där människor levde för tätt, och när den gode köpman som uppfostrat mig och som givit mig allt av sitt goda på nytt reste ut med sitt skepp mot de nordliga haven så följde jag med honom. Men av de talrika kuster som vi tog i land vid och följde så kände jag aldrig igen den som jag en gång lämnat. Min fosterfar seglade längre åt norr än fenikier någonsin förr vågat göra, och utanför Norge kom han in i havsströmmar som han var maktlös mot, och därpå överföll honom en storm. Han led skeppsbrott, och jag var den enda av alla som klarade sig, ty jag motstod det iskalla vattnet och frös ej ihjäl och var dessutom en mycket uthållig simmare. För att jag ej led av kölden som de, och på grund av att jag utan svårighet redde mig i iskallt vatten och frätande bitande frostväder, är jag helt säker på att jag är kommen från norr. Knappast är jag väl kommen från Norge ursprungligen, men min vän Herberts land och hans stad Uppsala låter för mig som bekanta och kära och välkända bygder, så kanske är jag ifrån Sverige, ett land som jag ännu ej knappast sett alls.

Isolde Men hur fick du ditt sällsamma namn?

Tristan När fenikierna fann mig och tog mig så bar jag om halsen en kedja, och i denna kedja fanns en medaljong där ett litet porträtt och mitt namn voro noggrant graverade. Tappra fenikierna uttydde namnet, och sålunda har jag ej någonsin tappat mitt namn, som är mitt enda arv från en okänd familj, som jag kanske ej någonsin skall återfinna.

Isolde Har du medaljongen fortfarande kvar?

Tristan Ja. Jag har den där hemma i Norge hos min gode far konung Markus.

Isolde Och ingenting annat fanns upptecknat däri än ditt eget namn?

Tristan Nej, ej något. Men namnet är i högsta grad mystifikt. Aldrig har jag mött någon som kunnat förklara för mig vad mitt egennamn riktigt betyder och står för, ty någonting måste det vara med namnet, ty ingen förutom jag själv har ett sådant förunderligt namn. Kan ni komma med någon förklaring?

Isolde För mig är det lätt att förklara ditt namn. Men det är ej en trevlig förklaring.

Tristan Jag ber er att låta mig höra det värsta.

Isolde Ert namn, riddar Tristan, betyder så mycket som Sorgbarn, ett sorgens, tragikens, bekymrets, eländets och tårarnas barn. Men berätta om konungen Markus i Norge. Hur blev edert liv efter hans generösa barmhärtighets-handling?

Tristan En fiskarfamilj togo hand om det barn som igenom ett under blev räddat från havets högt rytande vrede. Hos dem levde jag i tre år, och jag lärde av dem mig till fiskare. Men deras fattiga kyffe var snart mig för trångt, och jag sökte mig ut. En dag rymde jag självsvåldigt utan att ens hava varskott den fromma familjen, och aldrig mer såg jag den. Detta har allt sedan dess tyngt mitt samvete och ofta fått mig att sucka. Men en dag så mötte jag ett hurtigt sällskap som tämjde bångstyriga vildhästar. Där fanns en häst som de ej kunde tämja. Jag erbjöd mitt mod och de skrattade ut mig, tills jag tämjde hästen. Från den dagen var jag en hästkarl.

Som hästkarl kom jag till kung Markus, och jag blev hans bästa betroddaste tämjare av både hästar och falkar. Mitt stora intresse för fåglar var brinnande redan när jag vid det brusande havet fick skåda de djärvaste fiskgjusar jaga på vattnet, och havsörnens kamp mellan vågorna mot sluga lommarnas sylskarpa näbbar gav liv och berusning åt min fantasi. Visa ut mig en örn när som helst, och du skall strax få se honom tam som en anka få äta en köttbit ur min egen hand vackert sittande på mina skuldror och utan att skada mig så att ens en droppe blod flyter ut ur min kropp. Jag blev Markus betroddaste hästkarl och hans favoritfalkenerare, och jag blev kärare för honom för varje år, ty han ägde ej barn eller hustru. Familjeliv hade han avstått ifrån, ty i sin ungdoms blomstring så hade han hört av en präst en fatal profetia. Den gudsmannen påstod som så: 'Du skall gifta dig, men din mest älskade son skall begå vidrigt äktenskapsbrott med din hustru.' Och för att bli fri från en sådan förbannelse gifte sig aldrig kung Markus.

Isolde Vem var den förfärlige prästen?

Tristan En gammal och lång mager man. Han var säkert ett hundra år gammal och hemma från England.

Isolde En gammal och lång mager man? Var han fruktansvärt vördnadsinbjudande och rent omöjlig att ej ta på allvar och fromt respektera, en man som all världen högt fruktade?

Tristan Ja, konung Markus beskrev honom som en förskräckligt vis auktoritet.

Isolde Det var min egen morfar, den gamle Merlin, Englands överstepräst. Nå, men fortsätt.

Tristan Så fäst blev kung Markus vid mig under åren, att han adopterade mig och förklarade mig som sin arvinge. Allt som jag ännu ej kunde såg han noga till att jag lärde, och först och främst stridskonsten. Han ensam tillkommer äran och all hög förtjänst för min seger för store Sir Morholt. Men säg mig: vad var du för honom?

Isolde Han var min beskyddare, och jag var ämnad att bli hans gemål. Han var såsom en farbror för mig och han var aldrig ovänlig mot mig. Jag älskade honom som frände men icke som blivande make. Min tillgivenhet för hans hurtiga muntra person var total, eller hade visst varit total, om han blott aldrig friat till mig. Ni får aldrig tro, ädle herr Tristan, att jag tyckte om att ni

dödade honom. Jag hatar er för det, ty han var den första person i mitt liv som ej djuriskt behandlade mig mer än illa. Han var en trygg borg för den fredlösa bräckliga veka Isolde, och jag var i hans närhet trygg.

Tristan Om ni hatar mig, varför har ni då här räddat mitt liv?

Isolde Det finns något emellan oss som jag ej vet vad det är men som tvingar mig att icke låta er dö. Ni är såsom en broder för mig, och jag vet icke varför.

Tristan Och alltsedan jag först fick se er har ni varit såsom en syster för mig, och jag vet icke heller alls varför.

Isolde Sir Tristan, ni måste ta reda på vem ni själv är. Något säger mig att både ert liv och andras beror av att ni tager reda på vem ni egentligen är. Gör det till ert livs uppgift.

Tristan Men hur skall jag då kunna göra det?

Isolde Minns ni fortfarande kusten som köpmännen från fjärran östern tog bort er ifrån?

Tristan Bilden av denna kust är den starkaste bilden som någonsin etsat sig fast i min själ. Den är tydligare än nå'n annan.

Isolde Så finn denna kust. Den kan ge er en ledtråd.

Tristan O drottning, det finns lika talrika kuster i världen som stjärnor i himlen. Tro ej att en sådan sak praktiskt kan utföras.

Isolde Men den som söker, han finner.

Tristan Men jag vill ej finna min identitet. Kanske slutligen, när jag är döende, att då mitt ursprung skall avslöjas för mig, men ej före dess. Jag är nöjd med att ingenting vara. Jag vore då hellre ett intet än son till den store världshärskaren Arthur och hans egen arvinge. Markus förskräckliga bergiga fattiga land, som blott fjordar och fjäll är, är fullkomligt nog såsom arv åt den okunskapstörstige Tristan. All sanning förskrämmar mig.

Isolde Dumme Sir Tristan, om det är ditt allvar så återvänd hem och glöm bort den som vårdade dig och försökte att hjälpa dig. Om du ej önskar ha reda på vem du själv är, så glöm bort även mig och att jag alls i onödan räddade ditt värdelösa och fattiga liv. Res tillbaka till Norge och glöm detta land. Jag vill aldrig mer se dig. (*går ut*)

Tristan Stanna, min syster! Kom åter!

Scen 3. Tristans välkomstfest vid hemkomsten

Vid festtaffeln.

Tristan Konung, du ser så bekymrad och åldrad och glädjelös ut. Ditt liv rinner åt fanders och bortslösas till ingen nytta. O fader, jag vill icke ärva ditt rike. Vad bryr sig väl Tristan om ära och heder och makt, prakt och världslighet? Jag vill ej alls bliva konung. Din tron kan ej någonsin tillhöra mig, ty det är icke rätt att du giver din kungliga tron åt ett namnlöst

föräldralöst hittebarn. Konung, förgyll dina dagar och skaffa dig glädje och sällskap!

Markus Vad är det, min son, du försöker att säga mig?

Tristan Gift dig, kung Markus! Det finns tiotusentals ogifta dygdiga välborna jungfrur i världen som gärna ej blott skulle gifta sig med dig men älska dig även, ty du är i din bästa starkaste ålder. Du är icke sextio ännu, och du ser ut som fyrtio. Ack, konung! Förrunna dig lyckan att älska en hustru och ha ett gott och aldrig svikande sällskap för resten av livet. Tänk på din familj och din kungliga ätt! Den får ej slockna ut. Aldrig någonsin får det i ärbara länder så tillgå att en anrik uråldrig traditionell monarki slocknar ut. Hela raser och folk får dö ut, men ej någonsin kungafamiljen. Och strunta i gamla och gudlösa onda förbannelsen, den gamla vidskepelseprofetian. En konung får aldrig ta någonting ont på fullt allvar. För honom är allt endast gott, och allt ont bör för honom blott anses som vardagsluft utan historisk betydelse. Älska, o konung, och giv världen ärbara söner som du, ty den står alltid i oerhört starkt behov av så ädla, förnäma och kungliga söner som möjligt.

Markus Min son, du kan då övertala en klippa att störta sig själv ut i havet. Men vem skall jag gifta mig med? Har du utsett nå'n särskild?

Tristan Det har jag.

Markus Jag kunde just tänka mig det.

Tristan Om jag ej kände mig mer som broder för henne än såsom en man skulle jag själv förutan betänklighet fria till henne. Men, som jag just sade, jag känner mig mera som bror, och hon är mer som syster för mig än som kvinna. Jag kunde omöjligen själv handla mot henne såsom mot kärestor. Någonting som jag ej vet vad det är står emellan oss, och mycket hellre än att ingå giftermål med henne tog jag mitt liv. Men om du, käre konung, befriade henne från oskuldens otrygga tillstånd och tog henne till äkta maka, så skulle ej endast du själv bli vår världs mest lycksaliga mänska, men jag även skulle bli salig för resten av livet att få vara nära den heliga jungfrun som jag blott kan kalla min syster. Om jag toge hit henne skulle vi båda bli ofelbart lyckliga för hela resten av livet: du över att ha henne såsom din maka och jag över att aldrig mera behöva bli skild från min syster.

Markus Det måste i sanning emellan er vara ett säreget sällsamt förhållande, om som du säger hon är som en syster för dig.

Tristan Ja, en syster är allt vad hon är för mig, och varken mer eller mindre. Men, konung, för dig skulle hon bli den mest idealiska hustru, ty ädlare jungfru finns knappast på jorden.

Markus Min son, om hon det allra ringaste och i den mest obetydliga mån liknar dig är jag färdig att tro att hon ypperst är på hela jorden. Men säg mig: var är hon? Vem är hon?

Tristan Jag träffade henne i Irland. Hon skulle ha blivit Sir Morholts olyckliga maka, men lyckligtvis räddade jag henne från sådant för henne ovärdigt öde. Jag sårades av riddar Morholt betänkligt och skulle ha dött av min

blodsförlust, om inte hon tagit hand om mig och med sin läkekonst räddat mitt liv. Hon är ljus, vacker, varm, blid och så oumbärlig som solen fast ej lika bländande, ty ingen kan man mer gärna mer långvarigt noggrant betrakta. Hon heter Isolde och kallas den ljusa och är dotterdotter till översteprästen Merlin.

Markus Legendariske gudsmannens barnbarn! Var har du hört det?

Tristan Hon berättade själv.

Markus Du har väckt mina innersta känslor. Min Tristan, om det är din önskan att avstå från riket och att jag skall gifta mig och ge mitt rike åt mitt eget kött och mitt blod skall jag lyda din önskan. Säg, kan du för mig återvända till England och fria till henne å din gamle farsgubbes vägnar?

Tristan Det kan jag förvisso, och ingenting gjorde jag hellre. Min fader, din önskan att gifta dig med den bedårande jungfrun betyder att jag för all framtid får ha hos mig min kära syster, och ingenting kan ge mig större och ljuvare lycka.

Markus Så res då. Du själv får bestämma din avresas datum.

Scen 4. Tristans landstigning i Irland.

Han faller ödmjukt på knä för Isolde.

Tristan Ack, fly ej och sky mig ej, fagra jungfruliga heliga mö, som jag vågar att kalla min syster fast hon icke är det, och som jag högt älskar just såsom en okränkbar syster. Min fagra! En andra gång har jag nu utsänts från min gode herre kung Markus, men denna gång ej i politiska ärenden utan i kärlekens ärenden.

Isolde Svara mig först på en fråga, Sir Tristan. Stig upp ifrån marken. Det höves ej bröder att tala till en deras syster på knä. Jag vill veta, Sir Tristan, du granne och oemotståndlige man, har du lyckats att finna dig själv? Har du lyckats att rannsaka ut vem du är?

Tristan Ack, nej, syster, det har jag ej än lyckats göra. Men hör nu mitt ärende. Hitsänd är jag med mitt sällskap av tappra kamrater att fria till dig å min konungs och härskares vägnar, den ädle och gode kung Markus.

Isolde Han är ej din härskare, Tristan. Du själv är allena din härskare.

Tristan Hör mig till slut, hulda mö, innan du talar ut vad du känner! Jag erbjuder dig härmed ett respekterat och tryggt säkert framtida liv som en drottning vid konungen Markus och min egen sida. Kung Markus vill ha dig till maka, och jag vill dig hava till syster. Det blir endast en regelmässig offentlig förening dock, och det är bröllopet med konung Markus. Men om jag nu känner dig rätt blir vårt syskonband starkare genom ditt bröllop än någonsin äktenskapsbandet kan bli. Jag erbjuder dig hela ditt framtida liv vid min egen och konungens sida, en köttslig förening med konungen, och en blott andlig förening med mig. Det är trygghet hos oss som jag erbjuder dig.

Här i splittrade barbariserade England finns osäkerhet blott att hämta. Så tala då, ljuva prinsessa, och säg vad du tänker.

Isolde Jag ber om betänketid.

Tristan Varför?

Isolde På grund av att ni icke vet vem ni är. Riddar Tristan, förvisso är ni enda vännen jag äger i livet. Tro ej att jag tror er om någonting illa. Tvärtom. Ni är ädlaste ädlingen i hela världen. Men någonting i mig förmanar mig strängt och befäller: tag reda på vem Tristan är innan du följer honom på äventyr. Någonting pockar och säger mig att det är ytterst väsentligt för mig och för dig och för alla att du finner reda på vem du egentligen är. Käre Tristan, jag kan icke följa dig förrän du funnit din identitet. Jag har ingenting mot att bli gift med kung Markus, men innan jag ingriper i världshistorien så måste jag veta vår bakgrund. Tag reda på först vem du är. Sedan skall jag med glädje bli din egen syster för livet och konungens maka.

Tristan Men hur kan jag vända tillbaka till konungen med tomma händer?

Isolde Om du först tar reda på dina familjeförhållanden måste du ej komma till honom med tomma händer.

Tristan Isolde, om du kände till mina känslor och kunde se in i min själ och förstå vem jag var skulle du icke motsätta dig. Vad har namn, ätt, familj, härkomst, bakgrund och jaghistorik för betydelse? Själen och anden och Guds egna gåvor till mannens personlighet äro allena av vikt och betydelse. Om du

ej medföljer frivilligt måste jag i kraft av man föra bort dig till Markus med våld.

Isolde Ingenting vore mera fatalt. Ingenting kunde mer ruinera ditt liv än att kränka vår vänskap med våld.

Tristan Du är tvungen att följa med oss. Kära heliga älskade jungfru Isolde, förstår du ej att vi behöver dig? Äktenskapsmåklandet är blott en ursäkt för mig att få hämta dig hem och få ha dig hos mig. Kära väna Isolde, jag kan icke leva förutan dig. Utan dig är jag förlorad för evigt. Du endast vet någonting om mig, om än det är långtifrån allt. Uteslutande endast hos dig är jag levande, ty i ditt väsen finns någonting ytterst speciellt av mig själv. Du allenast behandlar mig i någon grad som den vilsna person jag egentligen är. Endast du känner till att jag ej har en identitet, och blott du bryr dig om det, och blott genom dig med din hjälp kan jag någonsin finna den åter. Jag är mycket mer angelägen än du i att finna mitt hopplöst förlorade döda förflutna. Det är mitt livs högsta begär att få veta det och min mest smärtsamma oro att jag icke vet det. Så hjälp mig, Isolde! Ack, hjälp mig att frälsa min själ! (*faller åter ner på knä*) Hjälp mig finna mitt rätta ursprungliga livselement! Jag är örnen som lever bland svin och som endast av hänsyn till dem icke flyger, ty de är så dumma att de icke vet han bör flyga, och därför så säger de ej heller till honom att börja flyga. En liknande fågel som jag blott kan rädda mig ur detta okunskapsträsk, och den fågeln, den bländande svanen, är du. Blott i dig har jag någonsin sett något hopp för mig själv, ty du är av det blod som jag själv är. Åtminstone är du av den samma själen.

Isolde Så följer jag med dig då. Må du få ut mer av mig än vad jag skall få ut av kung Markus.

Tristan Ack, säg inte så. Han är världens idag mest förträffliga och mest förtjänstfulla konung, och ej är han gammal och ser till och med yngre ut än han är.

Och hon lämnade Irland och följde med Tristan och Herbert och konungens utvalda män på det skepp som de kommit med åter till Norge. En enda väninna och trotjänarinna tog blivande drottningen med sig: den trofasta ytterst pålitliga jungfrun Brangwayne, som var för fru Isolde vad Herbert var för kapten Tristan. Brangwayne var en irländska och hade stora naturgåvor och större själsdjup och vänskapsresurser än vad som var mätbart.

Scen 5. Ombord.

Tristan vilande med sitt huvud i Isoldes sköte.

Tristan Isolde, berätta om ditt eget liv. Jag har noggrant berättat dig allt om mig själv, men du själv har ej sagt särskilt mycket om dig.

Isolde Jag kan ej se tillbaka på mitt eget liv med stort nöje. Min barndom var olycklig och outhärdlig. Min mor var den ondsinta trollpackan Morgan le Fay, och jag hade en bror som var lika fördärvad i själen som hon. Han var min egen tvillingbror. Vem min olycklige far var har jag aldrig säkert fått veta, men sällsamt i sanning var den högst märkvärdiga blondhet som jag såsom barn blev behäftad med. Både min mor och min bror var så svarta som natten med kolsvarta ögon, men mina var blå såsom sommarens himmel. Jag frågade en gång min moder hur jag och min bror kunde ha samma far, vi som var så kontrastrika motsatser, och min mor svarade: 'Din gode far var så olik din mor som en stormnattssky den allra klaraste dagshimmel.'

'Vem var min far då?' var jag djärv att fråga då, men mamma svarade endast: 'Den ädlaste ljusaste mannen på jorden.' Och det var den enda gång som jag såg den leda käringen le. Det var den enda gång som hon talade med mig och unnade mig alls den ringaste vänlighet. Annars så hatade hon mig beständigt och öppet och till och med manade Mordred, så hette min broder, att göra det samma. Hon avsiktligt fostrade honom till att oupphörligt förfölja och misshandla, plåga och ofreda mig utan uppehåll, därför blott att jag var god i min själ, vilket ingen av dem var.

Jag har oupphörligt försökt tänka ut vem den ädlaste ljusaste mannen var som var min fader. Den man som jag håller för troligast såsom min fader var riddaren Lancelot, men aldrig har jag hört sägas av någon att han skulle gästtat min moder i Skottland.

Tristan Då har vi vårt okända ursprung gemensamt. Även du har en fader att finna som du icke vet vem han är.

Isolde Det är sant. På den punkten är vi parallellfall.

Tristan Men fortsatt.

Isolde Förgäves försökte min broder och särskilt min moder att lära mig att bli ond såsom de. Min olyckliga mor var den tveklöst mest skickliga kunniga giftblanderskan i vår värld. Genom olika gifter och droger så kunde hon få vem som helst till precis vad som helst, men den kunskap hon gav mig i detta beslöt jag att använda endast till människors fromma. Jag botade fångar i helvetet som var vår källare, och lömskt i hemlighet släppte jag ut dem och hjälpte dem fly, som min mor hade ämnat att dö. Det var jag som befriade Valiant, som var förste mannen som kom ur min mors borg med liv i behåll. Snart begrep jag att mitt kall i livet var sjuksköterskans, att med helande örter och oskadliga mediciner ge hjälp åt nödlidande, sjuka och skadade.

När min ohyggliga moder, som dräpt flere män än den digraste mördare, och när min broder fick reda på vad jag egentligen i största hemlighet sysslade med, drev de ut mig från hemmet med hat och med smälek. Om jag hade stannat så hade de mördat mig. Ut på de vilda förfärliga hedarna flydde jag, tretton år gammal, och levde som tiggerska under de ändlösa armodsr som sedan följde. En vandrande tiggerska, fredlös och hemlös, som blott

kunde en enda sak: lindra kroppsliga lidanden och råda bot på dem. Frivilligt och för den ringaste penning utförde jag helerskans arbete i alla länder i England, i Skottland, i Wales och i Irland; och Irland, där vidderna var som mest öppna och fria, där trivdes jag bäst, och det landet omfattade jag mest av alla med min nationalkärlek. Där, var det eviga fula och gråa livgivande regnet mest odrägliggjorde den mänskliga tillvaron, där, var den pinande vinden var som allra råast och kallast och hårdast och envisast, där, var det fattiga landskapet var som mest ödsligt och människofattigt och kargt, där var jag mest som hemma och som allra friast, ty ingenting är för det djuriska människosläktets mest hunsade barn så befriande, härligt och njutbart som fullständig ensamhet, där man allenast kan umgås intimt med sin skapare i hans grundläggande och koncentrerade ensidigaste konstruktivitet. Där fann jag icke heller omänskliga fiender som grymt förföljde mig för att jag gjorde vad gott var. Där tycktes jag om utav alla, där fann jag blott vänner som älskade mig, även om de var fattiga, smutsiga, ytterst eländiga och alltid svältande.

Där på den gröna ön fann mig en dag riddar Morholt. En avskyvärd drake drog fram genom landet och skövlade byar och gårdar, men Morholt tog upp hårda kampen mot draken och lyckades dräpa den, nästan till priset av sitt eget liv. Men jag vårdade honom och räddade honom till livet, och därefter ville han aldrig mer släppa mig. Jag blev hans fånge för livet och fick aldrig lämna hans sida. När konungen Arthur var död gjorde han sig till herre i konungens rike och började tyrannisera vår värld. Men mot mig var han alltid så mild och så god och så vänlig som mot ingen annan. Han pennaliserade samtliga människor och trampade dem under hälen med hänsynslöst självsvåld, men mig var han aldrig det ringaste ond på. Han var ett stort styggt gammalt troll, men han aktade noga sin lilla prinsessa och rörde ej någonsin vid henne. Han respekterade henne, och om han ej fattat beslutet att gifta sig med henne hade det ej slutat illa för honom. Hans maktambitioner och hans dumma giftermålsplaner fick honom att falla, och du var Guds vapen i fällandet av övermodige bjässen. Men jag tyckte synd om den grove brutale träskallige narren när han låg i gruset med min egen broder som överman. Genast, o Tristan, när mina små ögon fick syn på dig, insåg jag att du var den man i livet som skulle stå mig allra närmast och komma mig närmast. Jag skall aldrig ge dig min kärlek, ty någon där ovan förbjuder det, men all den kärlek som konungen Markus skall få av mig är ingenting mot den eviga tillgivenhet som jag hyser för dig. Aldrig någonsin förr har jag haft en lojal och fullt pålitlig vän som jag kunnat förtro mig åt och saligt dela mig själv med. Du, Tristan, är den allra förste som någonsin skådat min själ och som kommit mig nära, och aldrig i livet lär det väl bli någon som helst annan människa. Goda Brangwayne är mig trogen, men hon är ej på samma plan som jag själv, och hon känner mig inte. Men du, riddar Tristan, står på samma plan, och det lär icke finnas en annan i världen som gör det.

Tristan Men säg mig, Isolde, vem är ädle Lejonslott, som du nyss nämnde som kanske din fader. Vad hette han?

Isolde Lancelot. Han var kung Arthurs mest prisade riddare och hans mest älskade vän. Endast han och Sir Morholt var ännu vid liv av kung Arthurs odödliga riddare när digra slaget vid min morfars faders, den helige Albans, kapell hade blivit kung Arthurs och alla hans än återstående riddares bane. Han reste till främmande länder för att i evinnerlig irrfärd försöka att finna en sägenomspunnen försvunnen och namnlös och outrannsaklig och kanske ej alls existerande arvinge till konung Arthur, som lär ha försvunnit som spädbarn och sedan ej någonsin hittats igen. Men, som sagt, aldrig har någon sport att han någonsin varit i Skottland.

Tristan Hur såg denna Lejonfot ut?

Isolde Han var världens berömdaste vackraste man efter konungen, högrest och blond och med svallande lockar. Han inlät sig aldrig med kvinnor, och ingen såg någonsin mer maskulin ut.

Tristan Säg, plögade riddaren rida med två stycken svärd?

Isolde Två skarpeggade svärd? Vad för användning skulle han haft för det andra?

Tristan Han bar då med säkerhet icke vid sidan två stycken förnämliga svärd?

Isolde Det kan jag inte svara på, men knappast låter det troligt. En riddare brukar ej använda mera än ett svärd, som han aldrig skiljs från så länge han lever.

Tristan Hör på. Du har sagt att han reste från land och till land, att han sökte en arvinge till konung Arthur. Hör på. För en tid sedan, två eller tre korta år, drog en främmande riddare in i vårt land. Av en slump blev det jag som först mötte den främmande gamle men kraftfulle ädlingen. Mitt på en smal öppen bro ägde mötet emellan oss rum. Vi var båda beridna, och ingen var villig ge plats för den andre. Det avgjordes då genom strid vem som skulle ge plats för den andre, och jag blev i enviget segrare. Men i sitt fall ner från bron föll den härlige mannen så illa att han slog ihjäl sig. Han sade högst sällsamma ord i sin dödsstund och dog med ett övernaturligt och änglalikt leende och med en gest, som om han ville ge mig den ena av sina två klingor, det svärd som han själv icke brukade och som var finare än det han brukade.

Isolde Vad sade riddaren till dig då just som han dog?

Tristan Ack, det kommer jag inte ihåg! Men det var alltför tydligt att han visste någonting om mig som jag inte visste. Han log när han hörde mitt namn, som om han hade känt mig från födseln och efter en skilsmässa på tjugo år känt igen mig och funnit mig åter. Han log som om han hade funnit i mig sin förlorade son.

Isolde Kanske var han din okände fader?

Tristan Han var icke lik mig. Men är det ej sällsamt och underligt, att både trogna Brangwayne och min Herbert med säkerhet påstår att vi är så lika varandra som syskon?

Isolde Ja, det är högst sällsamt. Den döende riddaren sade då ej någonting om sig själv?

Tristan Ingenting. Men nu minns jag hans döende ord.

Isolde Säg, hur löd de?

Tristan Han sade att han var väl nöjd med att hava fått dö för min hand. Men det var något mera, som jag icke minnes. Det var någonting om min far.

Isolde Det är nödvändigt att du behåller i minnet vad riddaren sade dig.

Tristan Nödvändigt, ja, men ej lätt. Låt oss tala om någonting annat. Berätta om konungen Arthur och hans legendariska hov.

Isolde Min Brangwayne vet då mera om det än jag själv, ty hon föddes i Camelot och följde Morholt till Irland när denne ej längre stod ut under Mordred, min broder, som gjorde revolt mot kung Arthur men föll för den helige konungens hand.

Tristan Du tycks veta en hel del om Camelot och konung Arthur ändå. Men för hit din Brangwayne. Har hon levande minnen från Camelot?

Isolde Många. Brangwayne! Berätta något om Camelot.

Brangwayne Vad skall jag berätta?

Isolde Berätta det första du minns.

Brangwayne Då minns jag när Arthur i vredesmod lämnade Camelot för sista gången, den gång då han drog ut i olyckligt inbördeskrig mot den ädle Gawain, som var oskyldig. Båda var offer för Mordreds sataniska ränker, intriger, manipulationer och listiga djävulskomplotter. Den härlige lille men helt ojämförlige och oförliknelige konung Arthur kom rasande ner från ett gräl med sin bortskämda drottning, och det stod som gnistor och rök om hans rasande vrede. Han kom ner i väldiga salen där det legendariska heliga bordet, som gamle Merlin hade snickrat, och som var så runt som den självaste solen, som alla hans ädlaste riddare brukade sitta omkring, stod, självlysande av majestät. Och den grånande men icke åldrade konungen stannade till inför bordet och greps av en uppenbar våldsam bedrövelse. Två klara tårar kom tillrande ner från hans vänstra mer känsliga öga, och med ett förfärligt och gripande sorgeskri angrep han bordet med sitt dragna svärd, och med ett enda hugg högg han bordet i tu. Och den sorgtyngde konungen yttrade lågt: "Aldrig kan den olyckliga skadan nu bli reparerad, ty själva har mina högst älskade vänner och riddare splittrat sitt hem och sin härd och sitt kungliga hov i två nu oförenliga delar, och konungens hjärta har de därmed klivit i tu." Men han anade icke att all landets splittring och olycka och alla sorger och förräderier blott hade som grund riddar Mordred allena.

Tristan (tankfullt) Sannerligen, det måste ha varit ett skarpt svärd han klöv runda bordet med.

Brangwayne Ett skarpare svärd smiddes aldrig i kända och okända tider. Det smiddes åt konungens farfader Hamlet, men Arthur var den förste konung som använde det. Det var gamle Merlins gamle far, smeden gudsmannen Alban, som genom sin kunskap i högre naturkrafter smidde det mer än unika och kostbara svärdet åt Hamlet, som mördades innan han fick det; och sonen kung Harald fick heller ej någonsin se fagra svärdet, ty han även mördades.

Tristan Det tycks vara en olycklig ätt, konung Arthurs familj.

Brangwayne Den är världens minst lyckliga mest otursdrabbade mest olycksaliga ätt, men just därför har den även varit den allra mest mäktiga i hela världen. Dess olyckor har endast stärkt den. Och så sade gudsmannen Oliver, att medan olyckor än flitigt drabbade ätten så skulle den aldrig i evighet utsläckas. Olyckorna är dess styrka. När dess tragedier och olyckor upphör skall konungsfamiljen och ätten dö ut, men ej förr.

Tristan Jag är glad, dock, och jag finner det vara tur att jag ej är en medlem av ätten.

Brangwayne Det är du, och det vare sig du det vill eller inte. Ty alla vi människor är utav samma i evighet olycksförföljda och tragiska röda olyckliga kärleksblod. Alla är vi samma ätt, samma tragiska evigt nödlidande stackars familj, ty varenda en människosjäl har som stamfar vår vän gubben Noak, som ensam av hela sitt släkte och hela sin ras hade gudfruktighet, ork och kärlek till livet tillräckligt för att kunna uthärda och överleva den digra förskräckliga världsoversvämningen, som Gud utrotade människorna med för minst tre tusen år sedan. Noak allena med hustru och barn och en del vilda, tama och räddade djur överlevde den världskatastrofen, som avslutade och inledde historien, ty Noak allenast var trogen och älskade godheten, idealismen och livet med samtliga levande väsen, i motsats till människosläktet, vars medlemmar blott tänkte på sina nöjen, sig själva och den egoistiska lusten. Men genom sin flit och sin idealism och sin skicklighet som konstruktör av osänkbara båtar, så klarade sig gamle Noak helt ensam i stormen, och därför är nu hela människosläktet en enda familj, alla är vi av samma olyckliga blod, alla har vi som arvslott de tragiska förfädrens olyckor och tragedier och digra ohyggliga öden. Vi slipper ej från dem, ty mänskan är såpass gudomlig att hon aldrig glömmet i evighet vad hon har upplevat.

Scen 6. Vid hemkomsten.

Kung Markus välkomnar Tristan och Isolde.

Markus Min Tristan, säg, varför har du så förskräckligen ljugit för mig? Denna kvinna är långt ifrån så skön och vacker som du har beskrivit för mig. Alla dina grovt tilltagna superlativer om denna madonna är intet mot hennes reella och verkliga skönhet och ljuva behag.

Tristan Var det ej det jag sade?

Markus Det sade du visst, men hon är mycket skönare och mer gudomlig ändå. Jag tror ej vi behöver uppskjuta vårt bröllop det minsta. Säg, är ni beredd och ej ovillig, drottning Isolde, att bliva min maka med hela mitt rike som brudgåva?

Isolde Jag har ingen anledning att tacka nej därtill.

(Markus bjuder henne armen, och eskorterar henne ut med hela sällskapet i följe.)

Akt II scen 1. Inför bröllopsnatten

Brangwayne (kommer in till den otåligt väntande Markus) Drottningen känner sig ej riktigt kry och ber vördsamt om lov att få dra sig tillbaka.

Markus Låt mig se denna drottning, som gift sig men ej vill behaga sin man! Vad är det för ett stycke? För hit din matrona!

Och trogna och fromma Brangwayne återvände till rena Isolde och framförde konungens stränga befallning. Isolde förstod att han menade allvar och tvekade icke att genast lugnt hörsamma konungens bud. Hon kom in till sin herre helt oavklädd och sjönk på knä framför honom på iskalla stengolvet.

Markus (burdust) Vet du ej vem jag är? Vet du ej att jag är landets herre, enväldige allenarådande härskare, som äger dig och var människa i detta rike till kropp och till själ? Vet du ej att jag gjort dig till drottning och maka av kärlek blott för att få älska dig och göra dig till vår arvinges moder? Och varför vill då icke du älska mig? Varför säger du nej till din konung, som genom en nyck äger makt att dig köra på porten och utlämna dig åt de spetälska och bränna dig såsom häxa på bål, utan att någon har någon rätt att mig tadla därför?

Isolde Käre herre, det är icke kärlek jag saknar. Min kärlek för er är oändlig och uppriktig. Men, käre gode och vördade älskade herre, jag skall ej förtiga vad jag har nu under min frånvaro från denna ljuvliga brudsäng tänkt ut och beslutat mig för. Och jag ber er med ånger och största beklagan av min egen synd om förlåtelse för att jag ej inbegripit er med mina tankar om vårt goda äktenskap förr, vilka tankar dock nu först jag kommit så smått på det klara med.

Markus Vad för en synd är det ni vågar dilla om som ni förkunnar att ni har begått?

Isolde Lugna ner er, min konung. Jag har ej begått något äktenskapsbrott. Jag är ofläckad och skall så vara tills döden mig fläckar, om ödets försyn icke vill annorlunda.

Markus Vad är det ni säger?

Isolde Jag kungör för er mitt beslut, och det är, att jag aldrig skall dela en mans eller ens någon konungs bädd förrän jag vet vem jag är.

Markus Men det vet du ju. Du är Merlins dotterdotter.

Isolde Men vem var min far? Säg mig det om ni kan!

Markus Du är hopplös. Du gör mig besviken. Skall jag då få åldras och aldrig få arvingar trots att jag har världens vackraste hustru?

Isolde Din arvinge är riddar Tristan, till dess att du får någon arvinge av eget blod.

Markus Riddar Tristan! Har han då med saken att göra? Det sades mig av någon av Tristans tjänare att han låg i dina armar offentligt på vägen tillbaka från Irland, men jag kunde aldrig då tro det.

Isolde Han låg med sitt huvud i blivande svägerskans knä. Det var allt. Lugnt och oskyldigt låg han med huvudet vilande front i mitt sköte, som en trogen broder ömt vilar hos system, som står honom närmre än hans egen maka.

Markus Isolde, du säger att du är en oskuld. Bevisa det för mig. Jag tror det ej förrän du givit mig praktiskt bevis på den saken.

Isolde Och hur skall jag ge dig bevis?

Markus Kom och ligg med din make, som annars har rätten och makten att tvinga dig till det.

Isolde Min make, jag lovar dig, att för de orden skall du aldrig mer ens få röra mig. (*går och lämnar honom helt ensam och snopen*)

Scen 2. Tre dagar senare.

Isolde Min älskade vän, i tre dagar nu alltsedan bröllopet har konung Markus och jag inte sett åt varandra. Hans vända, besvikelse, oro och sorg pyr och jäser och tilltar i hemskhet i hans av en kvinna besegrade kuvade själ, och det blir nog med tiden ett plötsligt vulkanutbrott. Hör noga på. Han är avundsjuk för att du står ännu närmare mig än han själv gör, och om det uppladdande ovädret skall drabba någon så blir det med säkerhet dig. Ack, min älskade broder, min mest heligt dyrkade vän! För vårt bästa och för landets bästa och konungens bästa och ditt eget bästa, så ge dig iväg härifrån! Res från landet, begiv dig med kraft ut på stormiga blåsiga svarta och mordiska havet, som skall bli dig tryggare än dina närmaste vänner och din egen far. Ge dig av, käre älskade dyrbare frände!

Tristan Du grymma, som kastar ifrån dig ut på öppna havet, som blott giver människor lidanden helt utan ände, den vän som är din bästa vän och den människa som älskar dig mest av alla! Ty ingen kan hålla dig kärare än vad din ömt respekterande bror gör! Det vet du! Men säg mig: vart skall jag då resa?

Isolde Res åter till landet där vi först bekantades och lärde känna varandra. Begiv dig så in i det bergiga landet, och fråga befolkningen efter den väg som är känd av envar och som för till kung Baliols nedbrunna och ruinerade slott. Mitt emot detta slott på den motsatta sidan av dalen med floden, finns ett väldigt högt snökrönt vilt kraggigt berg, som du skall ge dig upp för, ty ej

långt från toppen bor en gammal vit eremit, som är äldre än någon nu levande mänska på jorden. Han kände min morfar, och honom skall du spörja om vem du är.

Tristan Vad är det för en makalös gubbe? Vad kallas han?

Isolde Han har ett namn, och det namnet är Oliver. Han är en gudsman, och om icke han kan ta reda på vem du egentligen är så kan ingen. Han är mera klar i sin knopp än den klaraste intelligentaste ungkarl på jorden, om han ännu lever. Men jag har då svårt för att tro honom död redan, ty han är ej den som frivilligt lämnar sitt liv. Han har lovat att leva i tio år till, men när tio år gått brukar han sedan alltid på nytt lova alla att leva i tio år till. Du kan fråga den helige och vördnadsvärde profeten om allt.

Tristan Jag beger mig, Isolde, och hoppas att risken för kungligt vulkanutbrott ej är så stor när jag kommer tillbaka som den är idag.

Isolde Och jag väntar mig mycket av denna din resa. Ty någonting säger mig att resultatet därav skall bli gott och betydande.

Tristan Med din välsignelse reser jag.

Isolde Säg ömt farväl åt kung Markus, men icke åt mig.

Tristan Jag skall lyda ditt råd, som är alltid det bästa.

Och Tristan begav sig med Herbert och andra kamrater på nytt över havet. Han tog mycket noggrant farväl av sin fader, som fällde de ömmaste varmaste tårar, men drottningen unnades icke av den unge Tristan så mycket som en enda blick. Det var onödigt väl lydda order, var drottningens tanke, och hon även grät när hon kunde i smyg när blott fromma Brangwayne kunde se det, som ensam förstod det. Men konungen såg Tristans kyla mot drottningen och greps av medlidande för sin hustru och blev åter vän med sin maka. Han började att respektera sin älskade för vad hon var. Till och med hennes vilja att ej dela äktenskapssängen med honom begynte han att respektera med fromhet och akt. All hans melankoli gled totalt ur hans hjärta, som våren med ljus kommer lätt både is, snö och skare att upplösas och snabbt försvinna. Det av folket älskade konungaparet blev vänner igen.

Scen 3. Eremithyddan uppe på berget.

Oliver Var hälsad, du som icke vet vem du är! Men jag vet vem du är. Du är Tristan från Norge men född i ett helt annat land.

Tristan Käre farbror, du vet vem jag är! Inget kunde då fröjda mitt hjärta mer gränslöst!

Oliver Men stå inte där som en fåne som inte alls vet vad han skall ta sig till! Kom med mig in i hyddan och låt mig få giva dig mat. Det är matdags ändå för mig själv nu. Men vänta. Gå först bort och hämta din vän. Vad är det för

ett sätt att ej låta din bästa vän höra vad alla bör höra? Ty ditt öde är hela världens.

Och Tristan gick bort och kom åter med Herbert. De gick med respekt in i hyddan, med större respekt än de skulle ha visat om de bjudits inträda i världens rikaste mest imponerande ståtliga praktfulla kejsarpalats. Och där inne satt gamlingen färdigt och väntade fromt med den redan framdukade maten. Och vännerna satte sig.

Tristan Ädle profet!

Oliver Tyst, din pojkspoling! Ingen är ädel på jorden förutom du själv. Men var skall jag nu börja? Säg vad du vill veta. Jag kan icke säga dig allt, men en del kan jag säga, och det som Gud låter mig avslöja skall ej förtigas. Så ställ mig en fråga, och jag skall försöka besvara den.

Tristan Herre! Jag önskar att veta vem som var min far och min moder, och från vilket land jag är kommen.

Oliver Du hoppade genast på kärnfrågan, den mest besvärliga, kinkiga frågan, som nog är den enda jag inte kan svara på.

Tristan Men, gamle man, nyss du sade och lät mig förstå att du visste precis vem jag var!

Oliver Och det vet jag, förvisso, men jag får ej avslöja det, ty den tiden är ännu ej kommen. Jag vet vem du är, ingen vet bättre än gamle Oliver vem var din fader och moder, men jag är förbjuden av Gud att förtälja det. Gud är mitt samvete. Ack, käre gosse, det finns inget öde mer tragiskt än ditt! Andra vet vem du är, men du själv vet det icke, och de som det vet får ej upplysa dig vem du är!

Tristan Usle gubbe! Berätta vad du vet om mig! Ingen kan vara grymmare än den som vet vad jag helst önskar veta men icke vill låta mig veta det!

Herbert Lugna dig, Tristan.

Oliver Min son, vill du mörda en orkeslös gamling? (*Tristan släpper sitt grepp.*) Jag har heligt lovat dig att säga allt vad jag ej är förbjuden att säga, och det skall jag säga dig även, om blott du ej mördar mig.

Oliver Ädle välsignade gudsmän, det ringaste ord du kan säga, som kastar en stjärnas otydliga blinkande slocknande natthimmels ljus såsom upplysning åt min helt mörkklagda kunskapsberövade själ, skall bereda mig större välsignelse än alla skatter, all makt och all härlighet i hela världen.

Oliver Så hör då ditt öde, prins Tristan av Norden! Till straff för ditt våld mot mig skall jag ej säga dig allt, utan till och med mindre än vad jag först ämnat.

Du äger en syster i livet, och hon är ditt livs enda släkting, och henne skall du ta ifrån hennes jungfrudom och hennes oskuld. Hon skall åt dig föda en son, och den sonen skall bli världens största berömdaste tappreste hjälte. Så lyder min spådom. Mer skall jag ej säga.

Tristan Förbannade gudsmän! Du spår blott vad ont, omoraliskt, fördärligt och avskyvärt är! Säg då även åtminstone vem denna syster till mig då kan vara, så jag sedan för hennes egen skull alltid må sky henne.

Oliver Hon är den kvinna du minst av allt anar och tror.

Tristan Herbert, låt oss omedelbart lämna den här ondskefulla förbannade orten. Vi kom hit, o gudsmän, för att få den vagaste kunskap om sanningen om våra öden, men trots att ni uppenbart vet allt så vandrar vi härifrån dummare och mer förbryllade än vi var när vi kom hit. Så farväl, gamle Oliver, och tack för intet.

Oliver Tids nog, konung Tristan, skall du alltför tidigt få kunskap om allt vad du önskar få kunskap om.

Tristan (hajar till) Vad menar du?

Oliver (lugnt) Blott vad jag säger.

Tristan (irriterad, till Herbert) Kom! (De går. Oliver ser efter dem.)

Scen 4. Hemma igen.

Vid gillet.

Markus Min son! Är du hemma igen! Aldrig har någon saknats i något land som detta land saknat Tristan, min älskade son!

Och vid gillet den kvällen fick Tristan och Herbert berätta om alla de sällsamma digra strapatserna och alla äventyr, märkvärdigheter och öden de mött under resan. Och där fällde mången man tårar för deras skull som icke kommit med Tristan tillbaka.

Så fort Tristan fann sig allena med drottning Isolde så frågade hon mera noggrant om fruktlösa mötet med gudsmannen Oliver.

Tristan Allt som han sade mig var att jag hade en syster i livet, och att jag själv skulle förföra den arma. Blott skändliga spådomar kunde den gamle presteren, som om all hans hjärnverksamhet nu i spritt språngande senilitet bara kunde alls frambringa tankar om snusk.

Isolde Sade han då ej vem denna syster till dig kunde vara?

Tristan Han visste det nog, men han sade det ej. Ack, Isolde, jag vet ännu mindre idag vem jag är än jag visste det förr!

Isolde Gamle Oliver var vårt livs sista och enda befintliga hopp. Han har svikit oss.

Tristan Vi är klart dömda att leva i hopplös total ignorans hela livet igenom och utan att någonsin få lära känna oss själva.

Isolde Jag har mycket tänkt medan du var i England. Det här har jag tänkt. Både Herbert och trogna Brangwayne har ju påstått att vi är så lika varandra som syskon. Det vore ej omöjligt att vi var syskon.

Tristan Vad säger du, drottning? Hur kan du få oss två till köttsliga syskon?

Isolde Allt tyder på det. Ty vi känner ju så för varandra som två äkta syskon. Vi liknar varandra.

Tristan Men du hade en enda broder – Sir Mordred. Du hade ej övriga syskon. Det vet du.

Isolde Det vet jag. Och det kan vi även lugnt fastställa, att vi ej har samma moder. Men ingenting talar emot att vi har samma okände mystiske fader.

Tristan Där sade du något. Men vem var vår fader, om vi faktiskt har samma fader?

Isolde Sir Lancelot kanske, men han var ej någonsin uppe i min moders högland. Jag tror att vi har samma fader.

Tristan Det verkar plausibelt. Det skulle förklara en hel del om själsbanden mellan oss. Då skulle du faktiskt vara min köttsliga halvsystem. (*blir allvarlig och dyster och mörk*) Men det ställer vår vän gamle Olivers spådom i fruktansvärd dager. Han sade att jag skulle älska min syster och föda med henne en son.

Isolde Du har kanske en mer köttslig syster än jag.

Tristan Aldrig har jag i så fall än mött henne.

Isolde Vad prästen Oliver säger är sant och slår in, vad han än profeterar, ty han är i sanning en gudsman. Om det är vårt öde att älska varandra så att vi får barn kan vi ingenting göra åt saken. Och faktiskt så längtar jag efter små barn, och med Markus lär jag aldrig få några. Jag har ej delat hans säng än en endaste gång.

Tristan Drottning, vad är det som ni står här och förkunnar?

Isolde Blott sanningen.

Tristan (*omfamnar henne*) Ske ödets ohyggliga och dess försyns goda vilja! Så låt oss då älska varandra! Vi är endast halvsyskon. Endast till hälften bör samvetet förebrå oss.

Isolde Men det blir dock ett äktenskapsbrott mot kung Markus.

Tristan Vårt barn skall ej bliva vårt eget. Hans barn skall det kallas. Vem kan då dumt anklaga drottningens älskare för att ha utfört sin plikt att begåva sin drottning med det efterlängtrade barn som ej konungen mäktade ge henne?

Isolde Kärleken slutar i allmänhet illa, men medan den varar är ingenting vackrare på hela jorden. Ja, aldrig i evighet har det en enda gång hänt att sann kärlek har fått ett gott slut. Och så sann som vår heliga kärlek nu är bör vi vara beredda på tidig och ond ryslig död.

Tristan Tala icke om framtiden. Nuet allena är viktigt, ty nuet är lyckligt. Om lyckan ej är lika lycklig i framtiden skall vi ej grumla vår nutida lycka med framtidens sorger. – Men konungen? Vad skall det då bli av konungen?

Isolde Tristan, vad menar du?

Tristan Konungen! Konungens heliga namn får ej fläckas. Min drottning, vad är det för galenskap vi står beredda att slunga oss i? Inte kan vi här vanära konungens heliga titel!

Isolde Vad är det du pratar?

Tristan Förbannade häxa! Tag bort dina fångande bindande slingrande slemmiga sliskiga armar! Förbannelse över mig för att jag någonsin vågade tänka mig slikt som att vanära konungen! Makten och konungen, plikten och dygden, den heliga troheten, lojaliteten och äran står högt över kärleken. Vi får ej älska varandra och därmed försumma vår plikt och minera den heliga världsordningen! Vi är tvungna att tjäna vår konung och får icke älska varandra, ty kärleken är ingenting emot plikten mot makten och ordningen som konung Markus är Guds egen ställföreträdare för. Drottning, svik ej din oskuld, så att även jag ej må svika min egen och därtill min plikt emot min egen fosterfar konungen, som är så helig och okränkbar som själve Gud och vars namn aldrig på något villkor får vanäras.

Isolde Tristan, ni säger till mig raka motsatsen nu mot vad ni sade just för ett knappt gånget ögonblick sedan.

Då öppnades plötsligt en dörr, och kung Markus kom in. Han blev flat inför synen av sonen och makan så nära tillsammans och ensamma dessutom. Alla var tysta som berg i ett ögonblick, varunder dock alla konungens förr alltid störande och outhärdliga farhågor åter rann upp i hans själ. När han bröt den högst pinsamma tystnaden var det ej längre den vänlige blide och godtrogne fadern som talade utan en ursinnig svartsjukesblind äkta make som väste:

Markus Ej en enda dag har du än varit hemma, min Tristan, och redan så vågar du stänga dig inne med konungens hustru allena! Jag vill icke tro dig om ont, junker Tristan, men jag kan ej ta några risker. Jag ser i ditt öga och i min Isoldes förtrollande blick ljus som ni ger varandra och som ni förstår, men som ni aldrig giver åt andra och som aldrig min egen maka har givit åt mig! Ni betraktar varandra med kärlek som ni aldrig nå'nsin betraktat er konung med! Tristan! Försvinn från mitt hov och kom aldrig tillbaka!

Tristan Men...

Markus Jag kan ej ta några risker. Jag har ett folks bästa att tänka på. Ge dig iväg! Aldrig mer får du skåda din drottning med blickar som äro förbjudna, emedan blott drottningen och icke folket förstår och förkovras av vad de kan uttrycka. Ge dig iväg innan jag av ren svartsjuka tager ditt liv, vilket jag skulle ångra trots allt mycket bittert för resten av livet.

Tristan Men...

Markus Icke ett ord! Tala aldrig med mig eller drottningen mer! Det finns en enda rättvisa i detta land, och det är landets konungs. Ett ord mot hans rättvisa är majestätsbrott och förräderi som är tvunget att straffas med döden! Försvinn! Ej ett ord, om du icke vill göra din sak dubbelt värre och mångdubbelt värre.

Tristan Du hälsade mig som en son vid min återkomst blott för att sedan med hat köra ut mig från hemmet och utan att ge mig en chans till försvar för mitt handlingssätt. Drottningen är som en moder för mig, ty hon är min fars maka. Får jag icke hava en moder?

Markus Ej om hon är yngre än du och dessutom en kvinna av högst tvivelaktig och lömsk karaktär, som dessutom är rätt opålitlig, emedan hon har någonting för sin konung att dölja. Gör icke min vrede än värre! Det slutar blott med att jag dräper er båda!

Tristan Jag lämnar din boning, min fader, men tro ej att jag nå'nsin kan bli din ovän.

Och Tristan red bort med sin jakthund och Herbert, och Herbert blev mannen med vilken han upprätthöll den outhärliga kära kontakten med hovet. Och Herbert och trogna Brangwayne blev de länkar som Tristan trots allt kunde hålla ihop sitt förbund med Isolde med. Aldrig, av säkerhetsskäl, lät Isolde och Tristan den alltid osviklige Herbert själv möta Isolde och tala med henne personligen. Allt gick igenom och via den trogna och lika osvikliga visa Brangwayne.

Scen 5.

Ofta smög tappre Tristan om natten till slottet och trädgården som ljuva drottningen brukade vandra i, i fåfängt hopp om att få någon skymt av den älskade kära. Han skickade bud genom Herbert till trogna Brangwayne, som berättade att varje natt käre Tristan, den grovt förorättade, skulle befinna sig i hennes park. Och de möttes i parken om natten och talade länge intimt med varandra om framtiden.

Men när ej en natt allenast men flera i rad kungens drottning försvann för en lång stund i parken blev konungen misstänksam, och en natt följde han henne i smyg uti månskenet för att få sina mest fruktade farhågor antingen upplösta eller besannade. Driven av oemotståndlig fördärvlig och okuvlig nyfikenhet, som en alltför förfallen suput trängtar efter det dödande vinet trots att han är medveten om att det blir hans fördärv, sökte konungen sanningen ute i natten i hans aldrig vidrörda hustrus små nätta och tunnklädda fötters jungfruliga fotspår. Snart hörde han två röster tala i parkens mest avlägsna del. Det var Tristans röst och hans Isoldes. Han hörde sin maka ömt säga:

Isolde O Tristan, vad vill du egentligen? Vad vill du uppnå med att kalla mig ut i natten? Vad vill ni egentligen? Tala ur hjärtat fritt ut. Skräd ej orden och kom nu till saken. Jag tål inte längre att höra dumt struntprat och nonsens om intet väsentligt. Jag börjar bli trött på att ge mig hit ut mitt i natten blott för att du lider av hemlängtan, ensamhet och annat som endast du själv kan

avhjälpa. Säg vad du vill, och säg varför du kallar mig ut i det skräcksvarta mörkret.

Tristan O drottning, försvara mig då inför konungen! Han lät mig icke försvara mig själv, och ni vet att han utan den ringaste anledning drev mig från hemmet. Ni vet och han vet att han ej har en trognare kämpe och vän och en mera lojal undersåte än Tristan. Jag har aldrig rört er. Det vet ni, men det vet ej han, och jag ber er förklara det för honom. Endast som barnsliga syskon har vi lekt ihop utan harm, utan skuld, utan allvar men endast av oskuld. Ni vet att jag är lika ofläckad och oerfaren som ni i den heliga kärleken, men konung Markus är ej lika säker på saken. Så tala med honom och sök att förmå honom fatta den orätt som han har begått mot mig. Säg, har vi något att dölja för honom? Har vi något alls att blygt skämmas för? Har vi en tillstymmelse av ett orent och gnagande samvete? Nej, vi är rena och fläckfria båda, totalt och fullkomligen rena och fläckfria. Det är ju självklart för oss, vi vet om det, men konungen tvivlar på vår uppenbara och heliga oskuld. Så tala med konungen, som är mig kärare än någon fader kan vara för sin ende son, och förmå honom att ta mig åter till nåder. Jag lider av denna ohyggliga och orättvisa nödbringande landsflykt. Ack, få konung Markus att återta och att befria mig från detta elände som drabbat mig utan anledning!

Isolde Det är tyvärr som du säger. Han tror inte att vi är skuldlösa som två små barn. Han har bett mig bevisa min oskuld med att lämna från mig den åt honom, vilket jag vägrade, och sedan dess har han tvivlat på att det finns alls något gott i mig.

Tristan Ack, hur förfärlig är icke den djävulska svartsjukan, som alltid uppkommer helt utan anledning och slår sitt offer med falskaste dunster och lögner och gudlösa inbillningar! Ingenting är mer falskt, mera gudlöst, mer ont och mer galet och omänskligt och opålitligt än avund och svartsjuka! Till och med min egen fader har nu fallit offer för den hypokondriska sjukdomen och låtit mig nesligt lida där för!

Kungen grät där han stod sedan redan en lång stund tillbaka och kunde nu ej längre hålla tillbaka sin glädje. Han kunde ej längre behärska sig. Buskarna prasslade, och han steg fram, och med i nattens månsken klart glittrande tårar gick han rakt till Tristan, omfamnade honom och sade:

Markus Min son, min olycklige stackars och grymt förorättade son, kom tillbaka! Jag ville ej någonsin skiljas från dig, men som du själv har sagt har den vådliga svartsjukans inbillningsspöke förhäxat mig och gjort mig omänsklig och onaturlig. Kom åter till hemmet, min son! Det är ditt! Om Isolde så vill skall jag aldrig ge liv åt en arvinge, utan min arvinge skall vara du tills du dör eller jag. Jag behöver min hästkarl och min falkenerare. Och från och med denna stund får du träffa och tala med drottningen när som helst och var som helst och hur ofta du vill, och förbannad är den i all evighet som är så ond att han kan tro min Tristan om ont! Var välkommen tillbaka,

min son! Lovad vare försynen och turen, som gav mig den här underbara lycksaliga stunden! Ty hade jag icke i smyg och i lönn tagit reda på sanningen hade jag aldrig fått reda på den. Kom nu med mig tillbaka till slottet! Vi skall nu gå hem, mina barn, mina älskade vackra gudomliga barn. Det här skall vi fira!

Och han vandrade med sina armar omkring dem med Tristan på höger och sin unga drottning på motsatta sidan. De vandrade kärligt tillbaka till slottet.

Och när de var komna tillbaka, så organiserade konungen en liten fest till sin hemkomne arvinges ära. Att Tristan var kommen tillbaka och återupprättad förpliktade till glada fester och firanden och muntra lyckliga saliga vänskapsskratt.

Men Tristan såg på Isolde, och hon såg på Tristan, och de visste bägge att de hopplöst älskade båda varandra, och att de ej på något sätt kunde klara sig från gamle Olivers spådom, att av deras kärlek ett barn skulle komma till jorden.

I tre långa lyckliga år levde Tristan hos fadern och älskade halvsystern, men sedan kunde han ej längre uthärda. Han kunde aldrig förmå sig att taga det slutliga steget till drottningens väntande säng, och på samma gång kunde han ej härda ut med att aldrig få ljuvligt förenas med henne.

Då gav en profet honom rådet att finna åt sig en god hustru. Kung Markus uppmuntrade honom i högsta grad att följa detta högst nyttiga råd, som var alla till gagn och som i högsta grad var till nytta för landet. "Ja, finn dig en maka och skaffa med henne en jublande ljuvlig och drällande kull av förtjusande barn, så att du med din ätt blir befastad och stark på vårt lands tron för evigt. Ty barn är vad varje nation mest behöver. Och den som ej skaffar sig barn är en kruka, ett mähä, ett fiasko för all världens mänsklighet, en som försummar sin plikt, en komplett svagsint odugling som aldrig borde ha fötts. Jag är medveten om att jag själv är en sådan, men jag har åtminstone tappert försökt. Det är hustrun som strejkar, ej jag."

Blott Isolde uppmuntrade ej riddar Tristan att följa förträffliga rådet. Hon teg, men i hennes jungfruliga heliga tystnad så läste prins Tristan ett samtycke. Och han behövde att lufta sig och skaffa nya impulser. Han stod i behov av att komma från hovet en tid.

Han försvann till Fenikien bland andra förlovade medelhavsländer och återkom ej förrän efter tre år, men då var han beredd på det värsta och kände sig mogen för att ta i tu med sitt öde.

Vid landstigningen föll han ner på sitt knä på den salthavskallhamrade klippan, som desto mer var som en moder för honom, då han aldrig haft någon riktig, då hemlandets jord i dess hårdaste mest ogästvänliga kallaste

form likväl var såsom rotfäste starkare och mer beständigt än det modershjärta som brustit.

Tredje akten

1

Tristan Välsignade hemland, var hälsat! Var hälsade, ödsliga klippor och stormpinta hedar, ofruktbara vildmark, oländiga steniga hårda terränger och fattiga utsugna hemjord! Var hälsad, o ljuvliga älskade härliga fattigdom! Älskade köld, blåst och gisslande hagel och midvinterland, var välsignade! Ljuvt är att komma tillbaka till det kära helvete som man hör hemma i!

Så utbrast Tristan i hänförelse över det att få äntligen vara tillbaka på fosterlandsjorden. De första personer han mötte blev noga och hämningslöst utfrågade då han ej hade meddelat någon sin ankomst.

Tristan Hur mår ljuva drottning Isolde?" var hans allra mest angelägna och ivriga fråga.

En person Hon blir bara vackrare för varje år medan sorgerna, oron och lidandet tilltar hos henne.

Tristan Vad lider hon då av? Vad sörjer hon då?

Personen Vet ni ej, ädle herre, att konungens arvinge är stadd på resa till främmande länder? Man har inte hört något från honom på flera år, och mest orolig är fru Isolde, vars oro och sorg över Tristan gett upphov till misstankar och ont förtal ibland tarvliga människor.

Tristan Sörjer hon Tristan?

Personen För mycket.

Tristan Dock har hon ej sörjt över Tristan så mycket som Tristan har sörjt över henne. Säg, gråter hon? Lider hon?

Personen Ja, och allt endast på grund av sin oro för arvingen.

Tristan Ingenting är mera älskligt än sorgen. Blott människor som älskar kan sörja. Ju större och renare kärleken är, desto större är sorgen. Ty all kärlek medför den ljuvaste varmaste sorg. Det kan Tristan minsann avge vittnesbörd om. Ingen har sörjt som Tristan har sörjt sin Isolde när han nu i trenne år har varit utomlands. Ingen dag har gått för honom som inte mest har varit fylld av den ljuvaste mest melankoliska längtan till hans kära fränka Isolde. Han har ofta gråtit sig vansinnig över sin saknad av drottning Isolde.

Personen Vad vågar ni säga, min herre? Det språk som ni för är ju farligt och blott understryker de elaka rykten om drottningen som aldrig upphör att plåga vårt land.

Tristan Käre vän, vill du inte förstå att jag är själve Tristan som kommit tillbaka? Och att jag är kär i Isolde och alltid har varit det skall icke vara en

hemlighet mera. Må hela vår värld veta om det! Må varje man blygas som skyggar för sanningen, och må den vara förbannad som räds för att säga den! Sanningen är att Isolde och Tristan är ett och har alltid så varit och skall så i evighet vara.

Personen Om ni är herr Tristan har ni blivit galen, och om ni ej är riddar Tristan så är ni än galnare.

Tristan Kärleken liknar mest galenskap för den som icke har del i den. Men just den kärlek som mest liknar galenskap är just den sannaste äktaste kärleken. Tro mig och häpna, min vän!

(till sina vänner) Försök ej hindra mig från att flyga! Jag kan fastän jag ej har vingar! De känslor som berget där ger mig, som tallen där fyller mig med som jag klättrade i såsom barn och blev kådig av i en hel vecka och på hela kroppen, och som alla minnen av barndomen och denna dal översvämmar mig med, ger mig starkare vingar än örning! Låt mig få flyga! Ni kan icke binda mig nu! Mina vingar är sådana att ingen mänska kan vingklippa mig!

Och han skyndade före de andra.

Han stormade in genom byn och sprang utan att vila rakt upp till det avlägsna slottet. Den vägen var lång och bestod endast av uppforsbackar. Helt andtruten, svettig och röd sprang han in i den fina idylliska trädgården. Där såg han själva Isolde. Han stannade.

Hon tycktes ej bli förvånad att se honom plötsligt och dessutom svettig och andfådd och smutsig och röd som en grovhuggen timmerman. När hon fått syn på sin styvson så visade hon ingen häpnad. Hon fortsatte blott med sitt arbete att fläta kransar och slog ned sin blick medan hon glättigt och helt okonventionellt sade:

Isolde Är det ej ett ganska milt och behagligt lugnt väder idag? Solen är ej särskilt varm, men den håller dock kylan på avstånd.

Tristan (burdust) Jag har ej kommit hem efter trenne års frånvaro för att få höra att vädret just är som envar själv kan se att det är.

Isolde Skall jag hälsa dig välkommen hem då?

Tristan (störtar fram, faller på knä strax invid hennes klänning) Din röst är så ytlig och innehållslös. Har du ej något hjärta att tala med längre? Är du ej Isolde? Är jag icke Tristan? Hur kan då Isolde så tala till Tristan?

Isolde Du tycks inte veta att jag är din faders och konungs gemål.

Tristan Men vart har då din själ tagit vägen?

Isolde Du är blott min styvson.

Tristan Men kanske din broder.

Isolde Så står det i sagorna blott.

Tristan Vad har hänt dig här medan jag har varit utomlands?

Isolde Varför begav du dig?

Tristan Det vet du själv.

Isolde Var min kärlek dig så outhärdlig?

Tristan Jag skådar en tår i ditt öga. Nu känner jag åter igen min Isolde.
Isolde Du känner mig ej, Tristan. Jag är en främling för dig.
Tristan Lika litet som jag är en främling för dig. Aldrig har jag stått närmare dig. Aldrig har du stått närmare mig.
Isolde Du har aldrig lärt känna mig.
Tristan Men bättre än någon annan.
Isolde Nej. Konungen känner mig bättre.
Tristan Vad menar du?
Isolde Du har ej älskat mig, Tristan. Din fader har älskat mig.
Tristan Jungfru, vad säger du?
Isolde Jag är ej jungfru. Jag är kungens hustru.
Tristan Har han då...
Isolde Ja, det har han.
Tristan O ve!
Isolde Var ej ledsen. Det skedde helt enligt naturen. Allt är som sig bör. Allt är som det skall vara. Jag är kungens hustru, och konungen älskar mig.
Tristan Konungen ligger med dig, men jag älskar dig! Konungen äger din kropp, men jag äger din själ! Vilken kärlek står högre?
Isolde Om du ändå talat så innan du reste.
Tristan Jag var förr en fegling. Nu offrar jag allt för min älskade och för min kärlek. Jag offrar min konung, min fader, mitt land och min ära. Min kärlek allenast är sann. Allting annat är lögn.
Isolde Men den kärleken skall bli till allas ruin.
Tristan Men det blir världens vackraste och mest omhuldade sköna ruin. Den ruinen blir evig, och evigt förblir den vår världs allra skönaste fagra ruin.
Isolde Skall vi då våga älska varandra?
Tristan Javisst! Vi är tvungna till det.
Isolde O, min Tristan! (*omsluter honom*)
Tristan Allt skall vi offra för kärlekens skull. Det har jag nu bestämt.
Isolde Vi skall älska varandra.
Tristan För evigt.
Isolde Men dö mycket unga.
Tristan För kärlekens evighets skull.
Isolde Har du någonsin kysst någon kvinna?
Tristan Nej, aldrig.
Isolde Då är du en oskuld. Då måste jag lära dig hur det går till.
Tristan Det skall själva naturen se till. Du behöver ej hjälpa mig.
Isolde Då är vår kärlek av äkta natur och beslutad i himmelen.

Het var hans kropp, men långt hetare hennes, när de där i trädgården återförenades efter en treårig skilsmässa i den mest kära vänskapliga omfamning. Men kungen såg det. Han råkade just då ha ärende till sin gemål i den grönskande trädgården. Han trodde ej sina ögon när han såg en

främmande man i sitt lands drottningens armar. Han undrade klenroget vem mannen var tills den chocken kom för honom att det ej var någon annan än Tristan. Då stormade konungen fram.

Markus Jaså, du har nu hemkommit för att direkt börja hängla med drottningen! Då var min första begynnelses misstanke alltså berättigad ändå! Eländige! Måste jag avrätta dig? Måste jag bränna min drottning på bål? Är det det vad du vill?

Tristan Käre fader, jag har ej sett min kära styvmoder på trenne år, och blott för att hon omfamnar mig vid min hemkomst blir du ifrån vettet.

Isolde Hyckla ej, Tristan. (*vänder sig till Markus*) Din son har just öppet förklarat sin kärlek för mig, och jag blygs ej för sanningen utan bekänner härmed att jag alltid har älskat din son och blott honom. Vi älskar varandra. Din maka är kär i din son, och din son älskar sin egen styvmor. Om det är ett brott får du straffa oss, ty vi är skyldiga till det i så fall. Så vidtag de åtgärder som du behagar.

Markus Och det skall jag göra!

Måhända för att icke strax slå ihjäl båda två vände han så helt om och gick bort därifrån, kanske även för att icke själv explodera. Isolde och Tristan fick samtala skyndsamt en liten stund till, men knappt efter en kvart kom det härjande fram genom trädgården tolv tungt beväpnade vakter. Tre förde Isolde åt ett håll, och de andra nio bar hand på prins Tristan. De fördes till vitt skilda fängelsehålor där de fastän i samma djupaste slottsvåning ej kunde få någon minsta kontakt med varandra.

Strax efter den åtgärden ankom furst Tristans kamrater till slottet. De frågade efter sin Tristan, och kungen förklarade själv för dem att han och drottningen just hade fängslats för det att de hade gement gjort sig skyldiga ej blott till äktenskapsbrott utan även till förräderi emot staten, och att deras avrättning tämligen snart skulle till allas gagn äga rum. Tristans vänner förstod ingenting och blev ytterst förfärade. Hur hade det kunnat ske? Hade kungen i förväg planerat en så praktfullt skön välkomstceremoni åt sin kronprins? Men kungen förklarade att deras Tristan och drottningen hade på bar gärning tagits i trädgården så snart som Tristan hemkommit. Men vännerna kunde ej fatta och icke förlika sig med denna usla historia. Herbert dock manade vännerna till stor försiktighet och tålig avvaktan. List endast kunde här vara till hjälp, var hans mening.

Och konungen dömde sin arvinge och sin gemål till att brännas på bål. Men när han skulle avkunna domen för drottningen brast han i gråt, och han kunde ej avkunna domen. Emellertid blev det bestämt att furst Tristan i alla fall skulle bli bränd. Inom tre dagar skulle han brännas, men drottningen fick leva längre på grund av sin makes omanliga blödiga vankelmod.

Och dagen kom då tronföljaren skulle bli avrättad. Vädret var vackert och varmt. Det var en riktig vårdag. Från söder kom moln av de gladaste flyttfåglar. Lärkorna drillade hängivet uppe i skyn, och i buskarna pladdrade finkarna, mesarna, sparvarna, trastarna, stararna, titorna, ärlorna och alla sångare. Och denna dagen till ära var det av hans kungliga höghet bestämt att hans ende son och rikets arvinge skulle offentligen brännas på bål och så dödas. Vid middag var denna publikattraktion avsedd att äga rum.

Tristan satt vid sin glugg hela morgonen för att i sitt sista ögonblick få se så mycket av ljuset som möjligt. Men plötsligt hör han hur det uppstår rabalder i fängelset. Skrammel av vapen och stridsgny, upphetsade rop och ett ystert uppfriskande slagsmål, tumult och vilt upplopp fast i liten skala når fångens förvånade öron. Så hör han sin ädle vän Herberts röst över allt annat. Då inser han att detta bråk är ett tappert försök av hans vänner att ge honom friheten.

Och Herbert lyckas. De lyckas för tillfället få alla vakter ur vägen och släpper ut Tristan ur cellen. De ger ädle Tristan ett svärd, och nu gäller det för kämpaskaran att kämpa sig ut till naturen förbi alla mänskliga hinder.

De lyckas. Men Herbert och vännerna måste tyvärr i det längsta för Tristans skull kämpa mot konungens tjänare. Medan de slåss skriker Herbert: "O Tristan, det är blott för din skull vi slåss! Fly och rädda dig! Om du blott klarar dig först skall vi klara oss sedan! Men vi kan ej klara oss om vi ej vet att du satt dig i säkerhet!" Och Tristan flydde. Han flydde mot bergen i väster, mot vildmarken bortom den grönskande fjordbygden, mot vargens ödsliga Hardangervidder, mot Guds eget ingenmansland.

Och med tiden blev Herbert och vännerna tvungna att fly även de. De lät icke sig tagas till fånga, men ej heller kunde de få något övertag över den statliga lagliga makten. De flydde, och konungen lyste dem alla i bann såsom fredlösa som nu förverkat sitt liv hopplöst tills de var döda och glömda för evigt. Men Herbert och vännerna struntade konungen blankt i, men Tristan beordrade han mycket strängt att till döds skulle jagas, förföljas och hetsas. Han skickade genast ut tre grupper spejare åt trenne olika håll och längs tre skilda vägar att söka och finna och expediera den dödsdömde lagöverträdaren.

"Vad skall vi göra med drottningen?" frågade bödlarna.

"Hon skall ej dö förrän Tristan har dött." Och hans ord skulle även besannas, trots det att han själv minsann skulle försöka att få det att komma på skam.

Tristan flydde men märkte snart att man förföljde och jagade honom. Då styrde han kosan mot norr. Intet visste han om vännen Herbert och hans andra vänner. Han måste blott fly för sitt liv.

En natt satt han i trädet som spejarna rastade under. Han vågade ej ge sig sömn och ta risken att neddimpa och väcka konungens sovande vakter. När

morgonen kom gav sig väktarna av utan att ens ha anat hur nära de varit sitt byte.

Till Mjösa gick flyktingens väg och så vidare norrut längs Lågen och dalen som då ännu ej givits namn åt av Gudbrand. Men dalen var osäker för honom, ty det var lätt för hans jägare med sina hästar att röra sig där. Och snart härjade alla tre grupperna av kungens spejare där, när det blivit bekant att man sett Tristan där. Dessa trettiosex svarta spejare hunsade folket och gjorde blott tillvaron osäker för alla människor var de än uppträdde, och någon Tristan fick de icke tag i, ty alla blev glada som fick det behagliga spännande nöjet att inhysa Tristan och dölja den sällsamt förföljda förvisade konungasonen. Folk älskar i allmänhet att hjälpa sådana som är förföljda av makten, ty makten är sådan att den blott inbjuder till trots. Och snart blev det för spejarna klart att de ej kunde hitta sitt offer av även den orsaken att han nu flytt upp till de otillgängliga bergen i väster. Han hade flytt till Jotunheimen, de vilda och farliga vidderna vart ingen vågade sig, ty där härskade ju sedan gammalt de människoätande örnarna.

Men dessa örnar som forntida konungar drivna i landsflykt från Uppsala tränat och umgåtts med var just naturligtvis sådana flyktingar som riddar Tristan behjälpliga. Tristan blev kär i dem när han först såg dem. De var ju så ovanligt stora och granna och hade så ovanligt breda och kraftiga vingar. En örn blev den fredlöses särskilda vän. Tristan lyckades komma i så god kontakt med den örnen, att örnen snart kunde förstå Tristans tankar och teckenspråk. Denna örn blev Tristans närmaste vän och mest nyttiga tjänare. Örnen kom ofta med någonting matnyttigt till den landsflyktige så att han fick något att uppehålla sitt liv med. De sov även ofta tillsammans på så sätt att örnen beskyddade Tristan från kyla. Så levde tronföljaren fredligt hos örnarna i några månader, som han mest tillbringade med att fundera.

Han tämjde sin örnvän och lärde den vilda köttätande fågeln att verka som brevduva. Snart kunde kungsörnen till och med nästan förstå Tristans språk. En dag vågade Tristan att skicka sin vän på ett uppdrag. Han skar in ett brev i ett björknäverstycke och band detta brev vid sin gode väns fot. Tristan sade: "Min vän, flyg med detta till min bäste manlige vän. Endast du med din andeblick kan spåra upp honom." Och örnen lyfte och hade förstått.

Hur det kom sig vet ingen, men en dag kom en väldig örn till det ställe där Herbert med sina kamrater framlevde i fredlöshet. Örnen slog ner någon bit ifrån Herbert och började slita i remmen som höll Tristans brev på dess plats. Remmen brast, örnen tog det i munnen och flög rakt mot Herbert. Han släppte det ner framför fötterna på honom och hade slagit till honom med vingen i ansiktet om han ej duckat. Men örnen flög icke iväg utan satte sig ned i ett träd. Herbert rullade upp näverbladet och läste en fråga med underskrift: "Lever Isolde?" och namnet var Tristan. Den trogne förstod och skrev genast på samma naturpergament några ord, varpå han slängde det åt den mörka och farliga örnen som snappade upp det med en gång och lyfte ej

utan att än en gång nästan ha slagit brevvännen med vingen i ansiktet. Örnen flög rakaste vägen till Tristan som läste de två ord som gav honom svar på hans fråga. Så läste han: "Isolde lever," och blev helt ifrån sig av lycka och salighet, fröjd och förtjusning. Han dansade ut på de ödsliga vidder och skrek så det dånade, ekade och aldrig dog mellan Glittertind och Galdhöpiggen:

Tristan Säg, hör ni det alla? Min älskade lever! Hon lever! Isolde är ännu vid liv! Hon är min, och hon lever! Vår kärlek är ej ännu hopplös och skall aldrig bli det! Vår kärlek skall leva så länge ni dystra och mäktiga fjäll ännu tronar på jorden! Hon lever och hon skall bli min! Hon skall komma till mig, och jag skall även komma till henne! Vi skall komma samman! Ha ha! Hon är ännu vid liv, min Isolde, mitt livs enda kärlek, som är större än hela världen!

Och Tristans förryckta och dånande lyckorop och mäktigt sjungande starka lyckosalighetsskrik flögo ekande mellan de massiva bergen från fjälltopp till fjälltopp och ekar där ännu, ty aldrig har någon så jublat. Men detta hans jublande tystnade fort när han plötsligt blev snöblind. Då insåg han att han var tvungen att uppsöka mänskorna åter.

Han bad sin vän örnen: "Ack, svik mig ej, fast jag är blind! Var mig alltid i närheten. Vaka, bevaka och iakttag mig vad jag än gör och var jag än är. Håll dig undan från mänskorna när jag är bland dem, men släpp aldrig Tristan med blicken! Ty Tristan behöver dig såsom sin skugga och skyddsängel tills han får åter sin älskade och kanske även därefter."

Och Tristan begav sig, och örnen var med honom. Snart kom han åter bland människor. När han var ensam var örnen hans ögon, men när han kom i mänskors sällskap bevakade örnen hans väg.

Han beslöt nu att ta sig tillbaka till Viken. Han sade ej mer vem han var utan spelade galen, och i detta spel hjälpte honom hans blindhet. Han var en erbarmlig och stackars fatal uppenbarelse i sina trasor, med haltande gång, utan skor och med sår på de kantstötta benen, där hålen på byxorna helt konkurrerade ut tygets skyddande verkan, med skäggstubb på hakan och ovårdat stripigt och nerlusat hår samt en skärm över ögonen, så att ej någon person någonstans kunde känna igen de så förr vackert lysande klarblå ögonen. Allt i hans väsen blott väckte bedrövelse, olust och medlidande med hans alltför patetiska ytterst frånstötande vidrighet. Alla drev gyckel med honom och det med grimaser av äckel. Han sjöng som sin visa att vara på väg mot Jerusalem, där Gud själv lovat att ge honom vettet tillbaka, och tog sig så från Sognefjorden och tvärs över Hardangervidderna ända till Ryfylke.

Men Tristan spelade tok alltför bra. Han blev småningom känd och berömd, och en dag fick en man se den tokige som hade känt riddar Tristan. Den mannen var gammal och sentimental, och han utbrast:

Gubben Ack, folk, alltför väl känner jag denne galning. Det är ju vår tronföljare riddar Tristan! Ack, skulle han då gå och sluta så här!

Tristan (genast uppmärksam och på sin vakt) Vem är den gamle idioten och gaggige fanen som vågar ha medlidande med en blind stackars galning? Hur kan någon veta min identitet när jag själv ej vet om den och alltså ej har någon?

Gubben (gripen, går fram och omfamnar Tristan under rörelse) Jag reste med dig bort till Irland. Har du då glömt bort din mest trogne och mest tillförlitlige lots? Ack, låt mig få se dina kära välsignade klarblåa ögon!

Han lyfte på skärmen, men ögonen var uttryckslösa, hur blå de än var, i sin hopplösa blindhet, och galningen höll på sin dårskap, som om han ej mäktade annat:

Tristan Jag har icke varit i något land som jag sett. Jag blev galen och blind uppe i Jotunheimen, och därifrån kommer jag. Hur jag kom dit vet jag icke, men knappast kom jag dit från Irland.

Då skrattade folk åt den löjliga scenen, helt okänsliga för den gamles förtydliga smärta och galningens hjärtskärande arma tillstånd; men gamlingen kunde ej ge sig och fortsatte genom sin tårdränkta smärta, drev samtalet vidare:

Gubben Men du är Tristan, vår kungs ende son. Det kan jag svära heligt på. Gud, universum och hela världsordningen är mina vittnen.

Tristan Du vet mycket bättre än jag vem jag är då. Jag vet blott att jag varken har någon syn eller något förnuft i behåll.

Gubben Kommer du då ej ihåg drottning Isolde?

Tristan Jag vet ej ens vad det är för något. Vad är en drottning?

Gubben En drottning är konungens hustru och alltså en kvinna.

Tristan Vad är då en konung?

En annan Jo, en konung är en som fördriver sin enfödde son och vill mörda den samme, så att han blir tvungen att fly för sitt liv och i vildmarken av rena umbäranden drivs från vettet. En kung är den sämsta av fäder. En kung är din far, junker Tristan.

Gubben Och vem är väl du?

Den andre En man som har varit vid hovet men som övergav det när detta lands nolla till konung begynte förfölja sin son, som var en mycket bättre man och som nu av dessa gudlösa bittra förföljelser har blivit vansinnig.

Givetvis spreds snart den nyheten att Tristan kommit till rätta och att han var vansinnig. Faran i detta förstod ingen bättre än Tristan, och det enda skydd för den faran han hade var vansinnet, som han höll uppe åtminstone så länge han än var blind. Men han fortsatte söderut. Det var vid Lysefjord som en grupp kungliga spejare lyckades fånga den galne. De tvivlade dock dels på

det att han verkligen var riddar Tristan och dels på att han faktiskt var blind och galen. De menade att om han verkligen var kungens son var han knappast från vettet men spelade då blott teater. Och om han ej var kungens son, vilket de snarast trodde, var han bara en ibland alltför mångtaliga galningar.

Konungens riddare gycklade grymt med den redlöse blinde. De lekte med honom och ville till varje pris få honom att göra bort sig och blotta sig och visa för dem hans riktiga jag, om han hade ett sådant. Men blinde förställaren spelade envist sin roll intill slutet. Då tog de barbariska herrarna med honom upp till den väldiga klippa som numera kallas Predikstolen, och deras avsikt var blott att få Tristan att avslöja sig. Och de sade till honom när de var där uppe: "Nu står vi på en liten slätt. Låt oss leka tafatt nu! Försök att få tag på oss, dåre! Spring runt och var glad, ränn omkring här och dansa för oss! Kom och tag oss, din vettvilling, din stackars luspudel till fågelskrämma!"

Men med dem där uppe var även den gamle trotjänare som tjänat Tristan som lots, och han viskade nästan bevekande till den försvarslöse blinde: "Tro ej på de gubbarna! Vi står högt uppe på toppen av en väldig klippa, och härifrån stupar det brant ner en himmelshöjd! Spring ej omkring, utan akta dig noga för stupet!"

Men det var helt avsiktligt som kungens spejare låtit den gamle få medfölja och varna dåren. Men Tristan gick in för att spela sin roll i kvadrat.

"Kära främlingar, jag är en galning och fruktar ej något. Jag räds icke stup eller branter. Vad spelar det för någon roll om jag störtar åt fanders? Om jag slår ihjäl mig blir jag icke friskare eller mer galen för det. Jag ska gärna försöka att fånga er. Ingenting älskar jag så som att leka."

Men samtidigt som han fick alla att tro att han verkligen var hopplöst galen gav han då och då för att driva med dem och för att hålla dem i det längsta i spänning små tecken på vaksamhet, klokhet och allmänt förnuft, ty han frågade plötsligt den gamle: "Var står jag nu? Har jag ett stup framför fötterna nu?" Och då svarade gamlingen: "Dina förföljare vill ständigt locka dig rakt emot stupet, men för ögonblicket är du utom fara." Och alltid emellanåt frågade Tristan hur nära han stod i förhållande till bergets slut, och var gång sade gubben precis som det var. Och så lärde sig Tristan precis var det farliga stupet befann sig.

Till slut gick han avsiktligt fram emot stupet och frågade gubben: "Hur många steg kvar är det nu? Är jag närmast det brantaste stället nu?" Och gubben svarade medan han blev alltmer orolig och medan Tristan kom närmare slutet. Till slut stod han ett steg från döden och just på det brantaste stället. Då sade han högt:

"Mina herrar, jag tror att ni trätt med mig denna omänskliga lek bara för att få se om jag verkligen är sinnessjuk eller ej. Men nu skall jag bevisa för er hur vansinnig jag är. Jag kan flyga. Jag påstår att jag utan svårighet kan hoppa över den avgrund som ligger framför mig."

"Då får du allt göra ett stort hopp," förkunnade hånfullt och flabbande en av de grymma.

"Det tänker jag göra. Jag tänker ta sats."

Och han tog sats. De andra höll andan. Han började springa och tog ett vidunderligt väl matematiskt beräknat fantastiskt och otroligt språng ut för klyftan och rätt ut i rymden. Framför honom låg hela Norge som han icke såg tusen meter inunder hans språngbräda.

Spejarna kunde ej tro sina ögon. Den gamle sprang efter mot branten för att titta efter hur galningens kropp skulle sönderslås och massakreras där långt ner i avgrundens botten. Men vad gubben såg var en örn som då redan blixtnabbt hunnit gripa ett tag i den fallande kroppen och som nu med största förtvivlans kraft tappert försökte att bromsa det häftiga fallet med vingarna. Och örnen lyckades. Såsom en fallskärm gled kungsörnen ut över rymden och bort från de farliga klipporna. Vacker var synen av ståtliga örnen som seglade ut över fjorden med mannen i klorna. Men spejarna såg icke något av detta, ty när de kom fram till den väldiga avgrunden tittade de bara neråt. Men lotsen som kände sin man sade tyst för sig själv: "Ja, förvisso var denne prins Tristan, vårt lands och all Nordens allena rättmätige konung!"

Vad tänkte själv Tristan, när han gjorde språnget? Han trodde måhända att han skulle dyka i fjorden från den digra höjden. En sak är dock säker: han räknade inte med örnen.

Mjukt landade kungsörnen på andra sidan av fjorden med mansbördan efter en skicklig perfekt och fantastiskt fin segelflykt genomförd med suveränaste jämvikt, balans och naturskicklighet. Men när Tristan nu åter var nere på jorden flög örnen ur synhåll för Tristan men ej så att Tristan försvann utom synhåll för honom.

Nu insåg den blinde att det ej var säkert att uppträda såsom en vansinnig. Därför grep han genast tillfället när han blev varse en skara av spetälska som drog förbi. Han iklädde sig kåpa och säckdräkt som de med en bjällra som varning till alla de friska som mötte dem. Sålunda dolde han i deras mitt både ansikte, identitet och personlighet. Han blev en spetälsk som de utan namn, utan rätt, utan ego och utan ett utseende. Och de hjälpte sin broder med synen, ty de hade ögon som han ännu saknade. Samtidigt hjälpte han dem med de lemmar som han ännu ägde men som många saknade av dem. De mottog hans praktiska hjälp med stor tacksamhet, och de bevarade vänligt hans hemlighet i den totalt obetydliga mån de fick del av den. Ty han var tvungen förvisso att omtala varför han gick bland dem fast han var frisk, men för sin egen skull sade han till dem mest bara lögner.

2.

Det var ungefär vid den här tiden som Herbert åter fick brev genom örnen. Det stod: "Går till Viken att hämta Isolde. Säg, lever hon än?" Herbert svarade lugnt, kort och gott: "Ja, hon lever," men tänkte när örnen begivit sig, att det måhända var dumt att han ej tillagt en liten uppmaning till riddar Tristan att skynda sig.

Men i de spetälskas följe kom Tristan allt närmare Viken, som han mest predikat för att skaran skulle bege sig till. Och snart var han åter hemma i välkända trakter. Men synen var ännu frånvarande.

Utan att avslöja sig tog han listigt och utförligt reda på hur allt var ställt vid det kungliga hovet. På torget där han satt och tiggde fanns ej något öra mer spetsat än hans, och var helst någon pratade om kung och stat fanns i närheten den dystre spetälske blinde, som tyst stod och lyssnade utan att låtsas därom. Men ej någonsin spetsades hans öra så som när han hörde Herberts namn yttras. Han lärde att Herbert med följe förklädda till pilgrimer kommit till byn. Varför? undrade spetälske tiggaren och fick en dag svar på frågan.

Han satt mitt på torget och tiggde som vanligt, när plötsligt en pilgrim kom fram och gav honom en skilling, och pilgrimen var ingen annan än Herbert.

Herbert (ger honom en slant) Du arme, det är just för det att få sådana friska som du som jag far till Jerusalem.

Tristan Pilgrimer är mycket sällsynta, och få vet om vad Jerusalem är och vad orsaken är till dess helighet. Det finns knappt hundra i Norden som vet det.

Herbert Du måste ha varit en ädel och lärd man en gång. Det hörs väl på ditt tal.

Tristan Varför har du så bråttom, o pilgrim? Vill du icke prata med mig, eller skyr du min sjukdom?

Herbert Jag skall gärna kyssa en spetälsk, om han därav tillfrisknade.

Tristan Eller fruktar du för något? Kanske du fruktar att prata för mycket? Har du kanske något att dölja?

Herbert Min själ, din förbannelse har gjort dig klarsynt.

Tristan Var ej rädd för mig. Jag är oskyldig. Jag vet ej något. Men säg mig om ryktet är sant blott, att konungen äger en drottning som aldrig får synas?

Herbert Du är då i sanning okunnig. Han äger en drottning, och just detta klockslag i morgon skall hon här på torget grymt brännas offentligt på bål.

Tristan Jaså, därför är du här i byn! (*ångrar genast sin försägelse*)

Herbert (vaksam) Vad menar du?

Tristan Det får du veta i morgon.

Herbert Vem är du?

Tristan En spetälsk. Kom icke mig nära, att mitt onda ej må bli ditt.

Tristan slöt sig och teg. Herbert märkte att tiggaren ej ville tala mer och gick ifrån honom men icke utan att undrande ge honom blickar, som Tristan väl kände i själen men låtsades ej vara medveten om.

Under dagens lopp fick Tristan från väldigt många håll veta, att drottningen verkligen skulle bli avrättad. Konungen hade nu äntligen uppgivit hoppet om att först få se Tristans lik. Ryktet sade att Tristan var död. Man förkunnade allmänt en sällsam historia om hur riddar Tristan i landsflykten av köld och ensamhet och andra umbäranden blivit vansinnig, och om hur han hade kommit till rätta i väster och där störtat ut för ett berg. Kroppen hade ej hittats, men hur skulle någon ha överlevt hans fall, som var på åtskilliga hundratals meter? Och konungen trodde att Tristan var död och avkunnade därför Isoldes förfärliga dödsdom. Hon hade nu levat i fängelse i nästan två år.

Och den stackars spetälske tiggaren svor och förbannade över att han icke än kunde se. Det var mycket patetiskt att se honom: folk lade märke till stackarens bittra vanmäktiga vrede och pekade finger och sade: "Se, sjukdomen har gjort den stackaren galen. Han inbillar sig att han åter kan få både synen och hälsan. Han fattar ej själv hur förlorad han är."

Den förfärliga morgonen randades. Tiggaren satt kvar på torget och hade ej lämnat det sedan igår. Överallt var hans öron och hängde vid varje mans röst. Han försökte att lokalisera sin ende vän Herbert, men denne var tyst eller också ej där. "Skänk en slant åt en blind stackars spetälsk!" ljöd Tristans eländiga klagan i alla hörn runt omkring torget, tills middagen närmade sig. Då löd ropet från kungens soldater: "Giv plats! Lämna rum för vår konung! Gå icke i vägen för hästarna! Undan ur vägen för oss och för hans majestät och för bödlarna och deras kärra!"

Hårt gnuggade den blinde spetälske sina två ögon för att få tillbaka ett grand av sin syn, ty han ville så gärna se kärnan och offret, som bundet blev fraktat i den. Men han kunde ej uppfånga ens något ljus. Allt var svart och förblev svart i grymt hopplös genomtränglighet.

Likväl så hade han sin ytterst definitiva och noggranna plan. Hans kamrater var ej långt ifrån honom. Alla hans spetälska vänner var där i en särskild avdelning för sig för att se på den ruskiga ceremonin och i väntan på tecken från den som de lovat att hjälpa.

Med ens fick den blinde en nål i sitt öra. Han hade svagt uppfattat Herberts tenorröst. Dock höll han sig stilla och var nu besluten att ej göra bort sig. Men Herbert fick syn på den spetälske och sökte upp honom:

Herbert Nå, käre broder i Gud, vad har du mig att säga idag?

Tristan Jag vet alltför väl vad du är här för att göra, men gör det ej. Andra skall rädda Isolde än du.

Herbert Säg mig åtminstone nu vem du är!

Tristan Du får veta det när jag får synen tillbaka. Gå bort nu till dina kamrater och håll dem i styr, och gör ej mera bort dig och avslöja dig icke mer.

Herbert lydde. Han visste ej varför han lydde. Han kunde ej definiera den makt som den spetälske talade genom.

Nu sällade Tristan sig till sina spetälska bröder och sade: "Nu nalkas vår timme. Berätta för mig allt som sker." Och de gjorde så. Bålet blev lagat i ordning, Isolde bands fast vid en påle därpå, och det sorlande folket blev alltmera tyst.

Just när stunden var inne, då Tristan med sällskap tänkt handla, steg någon ur folket fram och tog sig före att tala.

"Vem talar nu?" frågade Tristan, men alltför väl kände han själv igen talarens röst. Det var pilgrimen, som i sitt tal vände sig rakt till konungen.

Herbert Konung! Förvisso är ni värd att äras och prisas för det att ni äntligen nu låter avrätta drottningen efter en tvåårig tvekan, ty visst är en äktenskapsbryterska värd det mest skändliga drastiska straff som finns till. Och då frågar jag er: Är ej detta att brännas å bålet väl milt? Är ej det allra svåraste brott värt ett strängare straff?

Markus Vet du ett strängare straff, ädle pilgrim, så låt mig få veta det.

Alltför väl kände den blinde igen denna avmäta kungliga en gång så faderliga och välsignade basröst. Han kände en tår i sitt synlösa öga. Han brann av begär av att få fråga någon hur kvinnan i skrindan såg ut, om hon alltjämt var blond eller grå, om hon var frisk och ung och om man kunde se hennes lidande på henne, men han var tvungen att hålla sig. Han hade önskat att få i ett enda långt skrik göra bort sig alldeles och avslöja sig med att uttrycka all sin oändliga många år lagrade hopplösa tragiska smärta i det enda ropet av namnet Isolde, men för hennes skull måste han lägga band på sig och sätta själen i tvångströja. Vad tänkte hon i denna stund? Kanske just samma sak fast om honom?

Herbert Om det finns ett straff som är värre än döden, så vore det det. Men jag ser här en möjlighet just till ett sådant än hemskare straff. Här ibland oss finns en grupp av spetälska. (*Tristan spetsar öronen.*) Låt henne bli deras livsledsagarinna. Låt henne med dem leva evigt i nesa, förnedring, tortyr och misär utan like. Låt dem få förnedra och nedsmutsa henne, som hon har förtjänat det genom att själv göra så med sitt äktenskap. Låt dem få missbruka henne i hämningslös frihet, just så som hon missbrukat sitt goda namn och sin ställning. Låt skökan få bli dessa spetälskas livegna slav, tills hon dör av den sjukdom de har, som är gräsligast av alla åkommor.

Markus Klokt har du talat, o helige pilgrim! Ditt ord må bli verklighet! Tag henne, spetälska missfoster! Kränk henne, ni miserablade av alla människor, och gör henne mer miserabel än ni! Låt mig slippa få se hennes skönhet och ljusa behag en gång till! Raka av henne håret och håll henne flintskallig ständigt! Jag vill aldrig se henne mera! Ge över den otrogna åt de eländiga missfostren! Håll henne ständigt i rep! Låt ej henne bli lös! Lyd det rådet och håll henne bunden beständigt, ty eljest kan hon vara otrogen er och bedra er som hon bedrog mig. Slit den slinkan med ränta!

Två bödlar ledsagade henne till de stackars spetälskas hop. Dessa fattade ej riktigt vad som egentligen hände. Hon grät, och hon gjorde på envar ett ytterst hjärtslitande intryck. Ändå fanns det de som begabbade, hånade, spottade på henne och utnyttjade hennes vanära för att ha roligt på hennes bekostnad. Det värsta av skämten som man hörde hagla mot henne var detta: "Vem vet? Kanske du bland de spetälska hittar en ny junker Tristan men spetälsk?" Ett annat löd: "Får du ej syfilis bland dem, så får du åtminstone spetälska, och det är bättre, ty det dör man fortare av. Eller kanske i ditt fall det därför är sämre?"

När den som var blind hörde drottningens gråt genom hånet upprördes och sargades hela hans själ. Häftigt kände han i sina ögon det enda som de alltjämt dög till. Dock måste han till och med anstränga sig för att ej yppa den känslan i detta ögonblick.

De stackars spetälska rådgjorde raskt sins emellan. Isolde var skön, och det var icke rättvist att anförtro henne åt någon av dem som därav kunde dra någon fördel. De ansåg det därför som klokast att låta den blinde få ansvaret för henne. Han kunde ju icke se och på sätt bli medveten om hennes oemotståndliga skönhet, behag och tilldragande väsen. Han kunde som en eunuck vara lämplig som ansvarsman för henne. Sålunda lades i Tristans hand kopplet i vilket den otrognas händer på ryggen var fastbundna. Och Tristan måste behärska sig. Han sade blott: "Drottning, gråt icke mer. Vi skall icke behandla dig såsom vår konung har gjort utan nog vara mildare och mera mänskliga."

"Tack," sade kvinnan men var för bedrövad för att kunna känna igen mannens röst.

Och de spetälska tågade bort med sitt offer. De hurrade och drevo gäck med sin blinde kamrat för Isoldes skull. "Sådan är kärleken," sade de. "Blindheten leder den. Kärleken vandrar i blindo. Ni borde egentligen båda två vara helt blinda. Skall vi sticka ut hennes ögon? I så fall kan vi sedan lättare ha henne i vår kontroll."

Tristan Jag har redan lovat vår fru att vi skall visa henne den mildhet och vänlighet som landets konung ej hade till övers för henne. Vi har nu en kvinna som kan sköta om oss och hjälpa oss. Tror ni hon gör det om vi begär

våld emot henne? Ju bättre vi tar hand om henne, dess längre kan vi då få ha henne kvar.

Och då fann sig de andra, men det ville de ej gå med på, att man löste henne från repen.

Och konungen vände tillbaka till sin dystra borg, där han nu med allt hjärta och hela sin själ hopplöst skulle försöka gå in för att glömma de två som han älskat mest under sin levnad.

Men pilgrimen började snart med försiktighet ta samma väg med sitt följe som de stackars spetälska tagit, och det var den östliga vägen längs Viken, som ledde mot söder.

Och när Tristan blind ledde spetälskehopens slavinna i band tänkte han: "Ack, hur skall jag nu bära mig åt? Jag kan omöjligt avslöja mig för Isolde så länge jag alltjämt är blind, ty hon skulle ej kunna bevara min hemlighet med att förstå sig och hålla inne med den fröjd som det skulle ge henne, och mot de spetälskas hop har vi ej någon chans medan jag förblir blind. Därför måste jag hålla min hemlighet dold för mig själv. Men hur är det i längden väl möjligt att hålla min identitet dold för den som jag älskar och som jag är tvungen att svara för?"

Och trälinnan blev snart intresserad av sin blinde spetälske fångvaktare. Hon begynte att snart intressera sig för den person och den människa och den personlighet som låg fördold bakom den gråa kåpan, den tragiska blindheten och den ohyggliga sjukdomen. En dag lät hon slippa ur sig en sak, som fick hennes bevakare att haja till:

Isolde Ibland påminner ni mig om en som jag före min olycka kände.

Tristan Hur kan en blind stackars spetälsk ha något gemensamt med någon i er fina kungliga aristokratiska värld?

Isolde Det är bara ert gångsätt som påminner mig. Ni har samma sätt att föra stegen som den som jag kände en gång.

Tristan Går jag icke mer osäkert?

Dessa ord undslapp den blinde ofrivilligt, och han förbannade sig när han sagt dem.

Isolde (häpen) Vad menar ni?

Tristan Jag menar, att jag som är blind måste gå mera osäkert än den ni kände, som nog ej var blind.

Isolde Hur kan ni veta det?

Tristan tystnade i sin förlägenhet. Räddningen kom från en broder i sjukdomen, som plötsligt anmärkte:

En annan Tala ej med vår trälinna i onödan! Eljest får du ej ha ansvaret för henne mera!

Och den blinde spetälske teg, och han yttrade ej något mera. Men fången begynte att nu ännu mer noggrant iaktta honom i smyg och på avstånd, försiktigt men forskande med eftertanke.

En dag när ej någon av de andra grå kunde höra, förklarade hon för den blinde:

Isolde Jag vet vem du är.

Tristan Då vet du mer än någon av oss. Säg mig då vem jag är.

Isolde Du är Tristan. Jag vet det.

Tristan Hur visste du det?

Isolde Hur kom du bland de spetälska, och hur har du blivit blind? Är du spetälsk?

Tristan Det är en oändlig historia.

Isolde Jag kan kanske rekonstruera den. Jag tror att du tagit skydd hos de spetälska blott för att dölja dig. Jag tror ej att du är spetälsk. Har jag rätt däri?

Tristan Du har helt gissat sanningen.

Isolde Men hur har du blivit blind?

Tristan Jag är snöblind allenast. Jag blev det i fjällen hos örnarna i Jotunheimen. De glömmer mig aldrig. Så fort jag har återfått synen skall vi fly tillsammans ifrån dessa olyckskamraters ohyggliga sällskap.

Isolde Och varför ej innan?

Tristan Vi har ingen chans emot dem. Får de veta min identitet och att vi båda tillhör varandra skall de slå ihjäl oss.

Isolde Din snöblindhet skall icke bli något hinder för oss.

Tristan Låt oss vänta. Var icke för ivrig, och avslöja icke min hemlighet. Låt oss behärska oss och vara lika sterila och stela som hittills i umgänget med dem. De får icke misstänka något. De måste bevara sin tillit till oss. Genom min stränga grannlagenhet i bevakningen av dig har hittills ej någon av dem kommit vid dig. De har börjat lita på dig, och du får sova obunden, om jag blott ligger på repet som går runt din midja.

Isolde Jag hade för länge se'n re'n kunnat smita, då jag alltid bär en försvarsdolk väl dold på mig här i mitt sköte.

Tristan Du har då gjort väl i att icke begagna den. Min älskade stackars Isolde, jag ber dig: vårt liv hänger på att vi ger oss till tåls, tills vår stund genom ödet är kommen.

Den stunden kom snart. En natt kunde ej en av de spetälska hålla sig längre. Han var helt förstörd av sin åtrå till drottningen och kunde icke behärska sig. Därtill var han den mest vanställda av dem. Han hade blott en halv arm kvar, och hans näsa och haka var bortruttnade. Han försökte att våldta Isolde en natt. Han försökte att undvika risker med att lägga handen på drottningens mun och befalla den fagra till tystnad, om hon ville leva. Hon kunde blott hoppas att Tristan, den noggranne fångvaktaren, icke vaknade, och stack i självförsvar sin tysta hemliga kvinnodolk i honom. Detta försvarsvapen, som hon beständigt bar på sig i hemlighet, var ett av hennes få arv av sin moder. Den korta men ohyggliga incidenten var över på några

minuter och hade ej väckt någon själ. När hon dödat den närgångne väckte hon Tristan och sade:

Isolde Nu måste vi fly, ty nu är vår stund kommen. Jag har tagit livet av en av de spetälska som ville ta mig med våld.

Tristan fann att de ej hade något gott alternativ. I den becksvarta natten smög de sig iväg nästan ljudlöst. Isolde vägledde den blinde. Hon hade ärvt moderns nattskådande kattögon. Och deras rymning gick lyckligt. De såg aldrig mera de spetälska.

Men de var prisgivna åt den oändliga mäktiga vilda förfärliga och obönhörliga vildmarken. Men i en dal vid en sjö i det sköna bedårande ödsliga skogrika livfulla människofria naturriket fann de en koja, som väl hade uppförts av kanske en timmerman, eller av en eremit eller pilgrim. Den var mycket väl byggd i den mycket tydliga avsikten att hålla länge. Den höll emot vind och mot regn. Intet regnade in, och det fanns ingen springa som vinden slapp in genom. Men det fanns ej heller fönster. Det fanns blott en dörr och ett takhål, som man kunde tillsluta. Kojan var byggd vid en klippa som tjänstgjorde som en av väggarna. Och denna klippa beredde ett ypperligt skydd mot den hårdaste och den mest envisa vinden.

Och dalen var vacker. Man kunde minsann här i denna dal njuta i hög grad av alla naturens mest vänliga drag: skönhet, frid, frihet, livrikiedom, isolering och skydd för den onda och tragiska mänskliga världen. Den jägare eller naturfilosof som byggt hyddan på denna strategiska punkt hade nog konstruerat den kanske för det att den skulle få tjäna som tillflyktsort, fritidslusthus eller som residens under sommaren. Och här i denna dal i denna stuga fann Tristan med sin mö Isolde sin boning och hamn. Här begynte de leva, och här kunde de ostört älska.

3.

Det var en klar vårdag som en dag Isolde bekände att hon var gravid. Och det var samma dag fast på eftermiddagen som Tristan med ens plötsligt äntligen återfick synen. Han hade då varit blind länge. Hans snöblindhet hade då varat så länge att han hade oroat sig för att han kanske ej alls skulle återfå synen.

Men synen kom åter, och Tristans blå ögon blev åter klart strålande, livliga, djupa och innehållsrika. Den dagen blev till en välsignelsegivande lyckodag för dem. Tills vidare hade Isolde försörjt dem som jägare, men nu blev Tristan familjeförsörjaren, och han blev mer effektiv såsom jägare än vad hans fru hade varit.

Tristan Min älskade, detta är vårens och vårt nya hemlivs begynnelse. Aldrig i min värsta blindhet och hopplöshet kunde jag ana att världen och livet vid

ögonens öppnande skulle med ens visa sig så otroligt charmerande, skönt triumferande och översvallande vackert. Men vackrast av allting är du, min Isolde. Jag mindes din skönhet, men jag har ej sett den på länge, men du är långt vackrare nu än vad jag nå'nsin drömde i mina mest idealistiska drömmar. Hur kommer det sig? Vad har jag gjort för att plötsligt få en så ofattbar lycka på halsen?

Isolde Min älskade, lyckan är min, all din lycka är min, all vår lycka är min, ty vi har blivit tre. Det är undret som övergår samtliga under, det största i världen, som ensamt är nog för att göra all världen till enbart ett paradiset. Lyckan är vår, ödesbroder och make, och vi måste för att ha fått den på något sätt ha gjort oss båda förtjänta av den. Det är bäst att ej komma med invändningar.

Och i vildmarken på en av de första jakterna mötte han skyddsängeln kungsörnen. Denna skar han nu ett brev åt och sände iväg honom med dessa ord: "Far iväg och sök rätt på min Herbert och led honom hit!" Och på brevet av näver stod ristat: "Följ örnen till mig." Och det tog icke mer än en månad för Herbert att pilgrimsklädd komma till dem. Då var alla tres lycka fullkomlig.

Självs skar Tristan pilar och pilbåge, och av Isoldes hår tvinnade han bågens sträng. De slog elden av flinta och höll i ett särskilt hus utanför eld alltid brinnande. De levde primitivt och det till ytterlighet, men de klarade sig, och de kände sig trygga. De kände ej fruktan för världen inför denna sjö, denna fria och vilda natur, denna renhet och frid överallt och

han just hade färdigbyggt, vilket ock prästmannen gjorde. Och han kom rätt väl överens med den öppne sällskaplige och lättillgänglige varme och ärlige Herbert.

Hans ankomst till dem var för dem som en gudasänd gåva. Nu kunde ju genom Guds egen försyn Tristan viga sig till sin Isolde. Och gudsmannen vigde dem gärna. Han bodde hos dem ännu när deras barn kom till världen. Det var en skön välskapad kraftig krabat som de gav namnet Volund. Och aldrig var de mera lyckliga. Nu visste de, att det ljus och den lycka och den harmoni som föreningen mellan dem gav var som allra mest fullkomlig. Den ljuva mjuka och sköna och blonda Isoldes förlossning gav till och med henne ej särskilt ohyggliga plågor.

Här borde vi sluta vår krönika, när det är som allra ljuvast och vackrast och lyckligast. Men livet går alltid vidare. Tristans son hade fått liv, och hur det livet än skulle bli var det kontinuerligt och skulle gå vidare ännu i många otaliga generationer. Men för er, som kräver ett lyckligt slut på allt ni läser, ber jag er att avbryta läsningen här. Ty ni anar ej vad som nu väntar.

Isolde och Tristan höll ej något hemligt för gudsmannen. De delgav honom precis allt vad de själva visste om sina bakgrunder och liv, och härav tog den helige djupa allvarliga intryck. Han såg genast klart att det var väldigt mycket som de äkta makarna ej kände till om sig själva, och detta gav honom bekymmer och grubbel. Han anade kanske långt mera av sanningen om dem än de själva gjorde.

Ej långt efter det att den präktige gossen förlossats tog en dag den helige Herbert avsides och sade till honom:

Eremiten Jag vet mera om dessa två än de själva. Jag vet vilka de är egentligen, och denna kunskap är tung för mig. Den är så tung, att jag ej med gott samvete kan ge den vidare åt dem och upplysa dem, ty därmed skulle jag kanske ej handla rätt, eftersom denna kunskap kan vålla dem skada. Och därför förtiger jag den. Endast du vet nu att jag vet något, och detta får du icke avslöja för dem förrän jag har rest, vilket jag gör i morgon, om vädret så tillåter.

Och vädret tillät. Men Herbert fann det vara rådligast att icke avslöja vad eremiten avslöjat för honom.

Profeten begav sig från sin sköna sommarsjö till sina vinterkvarter, som låg ute på näset i Vänern. Där hade han sitt goda kloster och sina medbröder i Gud och sin kära gudaktige ordensfar. Klostret var helt isolerat från omvärlden, och dessa heliga bröder drev skolor och ägnade sig mest åt minnen från fornstora dagar, åt sanningen och åt historien och det nödvändiga nedtecknandet av allt detta. När den kloke fadern för klostret fick återse honom såg den gamle gudsmannen genast, att något bekymrade den yngre gudsmannen. Denne berättade för den skärskådande om de två

männskor han råkat i Dals djupa skogar. Den gamle, som kunde se tvärs genom varenda människosjäl, blev förvånad och häpen, och när ett betydande vittert besök kom till honom från öster, så vågade han diskutera med den höga gästen problemet. Den höga prelaten blev gripen, förundrad och skakad, och denne tog upp saken med höga präster vid Vättern, som han samarbetade med. Snart var denna sak allvarligt dryftad i klostret på Visingsö, som just vid denna tid erhöll sitt namn. Ty vid denna tid låg ett av svears och götars lands rikaste Gudsgård och klosteranstalt just på denna ö, som därav kallades "visingars ö", alltså visa mäns ö, och därav namnet Visingsö. Och innan året var slut diskuterades saken av själva de heliga männen i Uppsala. Och resultatet av dessa högheliga stordiskussioner blev ett heligt brev, som högtidligen avfattades uti Uppsala av ett kollegium av de allra högsta mest heliga överstepräster. Och detta högheliga och ytterst hemliga väl sigillerade och noggrant tillslutna brev blev så småningom med prästerliga kurirer vid midvinter avsänt mot de fjärran skogarna borta i väster. Kurirernas mål var det heliga klostret på näset i Vätern.

Och brevet blev högtidligt överräckt åt den profet, som lärt känna Isolde och Tristan, och som just var färdig att åter bege sig till Dals blåa vidder och vildmarker, blänkande sjöar och lummiga djupa oändliga skogar. Han fick brevet just innan han skulle starta, och brevet var ämnat till Tristan. Den helige mottog det ödmjukt av sin överordnade och tog det med sig när han nu begav sig mot sin sommarboning i vildmarken.

Den sköne Volund var präktig och trind när den helige återsåg honom. Den härlige Tristan var bliven en skarpare jägare än han förr någonsin varit. Hans träffsäkerhet var total: aldrig felade någon av hans pilar målet. Hans senaste pilbåge var ett mirakel av konstfärdighet och teknikprecision. Aldrig gjordes en mer efter bågskytten ytterst väl anpassad pilbåge, utom måhända av den legendariske greken Odysseus.

Och det var ej utan stolthet som den intet anande prästmannen nu levererade brevet från de höga prästerna borta i Uppsala till den nu som allra nöjdaste och mest harmoniske lycklige Tristan, som utan att ana dess innehåll bröt brevvets noggranna och imponerande digra sigill.

Och det väldiga brevet slog Tristan med följande innehåll:

"Högädle Tristan, högädlaste furste, vår konung och all världens herre, vi hälsar dig. Genom att du är kung Arthurs allena och enfödde son ber vi dig att nu komma till Uppsala för att där låta dig krönas och så återtaga med heder den tron och den krona som var dina evigt berömliga fäders. Med hälsningar å hela nordvärdens prästerskaps vägnar, din trognaste tjänare, översteprästen av Uppsala."

Så lydde brevet, så klart och så enkelt och ofattbart i sin koncisa och starkt koncentrerade satsformulering. Så häpen har sällan en man varit som stackars Tristan, när han läste detta brevs innehåll. I flera veckor var han ganska lamslagen av ren förundran. Han talade om denna sak för Isolde, för Herbert

och för eremiten, och alla blev nästan så häpna som han. Sällan skrivs det så enkla och samtidigt så häpnadsväckande brev.

Men de känslor det utlöste var icke blott positiva. Isolde blev rädd, och snart blev Tristan misstänksam. En morgon hade han ett mycket allvarligt samtal med gudsmannen, som hette Gustav:

Tristan Hur vet dessa präster i Uppsala att jag är son till kung Arthur? Hur vet de ens att jag finns till? Vad är din del i detta, o Gustav?

Eremiten Så fort jag fick se dig förstod jag att du icke var vem som helst, och när du sedan började omtala för dig ditt liv och din hustrus begynte jag tänka. Vi har liksom de flesta kloster i Norden en avskrift av översteprästen Merlins mycket noggranna kyrkohistoria. Den boken slutar med en mycket noggrann beskrivning av dig sådan du var som barn, och en uppmaning till hela nordvärldens prästerskap avslutar verket, och den starka maningen kan alla heliga utantill. Så låter den: "Och jag ber er nu alla Guds heliga präster i världen att jämt hålla utkik och aldrig ge tappt i ert letande efter kung Arthurs förlorade enfödde son, ty han endast kan rädda vår värld från förtryck och förfall." Och var präst som har läst denna bok är starkt medveten om sin politiska plikt att beständigt ha ögonen öppna för att kanske en dag få nöjet att återupprätta kung Arthurs nedstörtade tron. Men kung Arthurs familj och hans fäder var kungar i Uppsala, och därför är det i Uppsala som du skall krönas och icke i England.

Tristan När började du tro att jag var kung Arthurs son?

Eremiten När du uttalade för mig ditt namn. Minns du då, att jag frågade dig hur du fått detta namn? Och då visade du mig din tunna men välsmidda kedja av silver, som du bar om halsen med brickan som bar namnet Tristan. Och alla som läst denna bok vet att kung Arthurs sons namn var Tristan, och det finns ej någon i världen som äger ett sådant namn utom du själv. Och då insåg jag att det var möjligt att du var kung Arthurs förlorade son. När jag återkom hem till mitt kloster begynte jag prata om saken med fäderna, och dessa förde då tydligt nyheten vidare. Slutligen har den nått Uppsala med denna sällsamma påföljd.

Tristan Då ligger med andra ord du ensam bakom det här oerhörda otroliga.

Eremiten Utan att ana hur följderna skulle gestalta sig.

Tristan Du visste ej vad du gjorde.

Eremiten Nej.

Tristan Vet du ännu något mer som vi ej känner till?

Eremiten Jag vet även vem kvinnan du gift dig med är.

Tristan Du vet allt som vi ej vet. Vem är hon då? Varför uttalar du dig om Isolde som om hon var av lägre värde?

Eremiten Missförstå nu icke mig! Hon är din egen köttsliga syster, en dotter till din far kung Arthur.

Tristan Du ljuger!

Eremiten Hon är ett av Morgan le Fays barn. Det föddes åt Morgan le Fay nio månader efter kung Arthurs visit hos den fala ett tvillingpar. Hon var den ena. Den andra var Mordred, som liknade modern, men dottern var mer lik sin far.

Tristan Liknar då min Isolde kung Arthur?

Eremiten Till kropp och till själ.

Tristan Liknar jag honom även?

Eremiten Det gör du. Och du och Isolde har säkert lagt märke till att ni är lika varandra. Har ni icke märkt det? Det måste ni ha observerat.

Tristan Vi anade att vi var halvsyskon. Var även min moder Morgan le Fay?

Eremiten Nej, din moder var drottningen Gunvor. Ni är bara halvsyskon. Men ni är oifrånkomligt barn av samme fader kung Arthur.

Tristan Vem var då Isoldes mor Morgan le Fay?

Eremiten Hon var dotter till översteprästen Merlin, men en lastbar och ond sådan. Hon var en trollpacka, häxa, ragata och mörderska. Hon själv förföljde sin dotter Isolde och nästan till döds.

Tristan Vi är halvsyskon och även gifta och har även barn.

Eremiten Ja, så ligger det till.

Tristan Vad är det för en fasansfull kunskap du delgivit oss?

Eremiten Jag har bara sagt sanningen.

Tristan Men vad är det för en sanning? Kan du icke se att den sanningen omöjliggör vårt förbund och vårt äktenskap? Hur kan vi älska varandra mer medvetna om vem vi är?

Eremiten Ja, jag erkänner att det är kinkigt.

Tristan Ack, Gustav, jag älskar dig, men dina heliga sanningar har förstört all frid och lycka för mig!

Tristan skyndade bort genom skogen och hem till sin hustru och syster. Den stackars prelaten blev lämnad i sticket långt efter.

När Tristan kom hem och fick se sin Isolde på avstånd greps hans stackars hjärta av smärtparoxysmer. Han stannade upp och betraktade henne med gränslöst och bitterljuvt vemod förutan att hon märkte honom. Han tänkte:

Tristan Isolde! Nog visste vi jämt att vi var bror och syster, men i vår förblindade kärlek försökte vi strunta i det och dumt blunda för fakta. Men du vet ej ännu vad jag vet. Än kan då åtminstone din lycka räddas och frälsas från den bittra sanningens allt glatt förintande mördande mörkerstorm.

Och Tristan vände sig om och sprang åter den samma väg han hade kommit och mötte snart den stackars andfådde Gustav. Och Tristan förklarade kort:

Tristan Jag beger mig till Uppsala.

Eremiten Jag trodde att du var hemma.

Tristan Jag går icke hem.

Eremiten Kära pojke, vad menar du?

Tristan Jag far till Uppsala nu för att prata med prästerna och höra vad de egentligen vill mig och varför och se om jag icke kan slippa ifrån deras kungliga krav.

Eremiten Skall vi icke först gå hem och äta nu?

Tristan Nej! Du får gå, men jag får icke mer se Isolde.

Eremiten Min son, så får du icke skada dig själv.

Tristan Hindra mig från att mörda mig själv, om du kan det! Jag skall icke se henne mer förrän jag blivit fri från den kungliga plikten i Uppsala. Hon önskar icke att jag reser dit och blir konung. Hon har varit lycklig med mig här i vildmarken, var vi har fått leva fria och ostörda. Hon skulle ej trivas i en stor stad vid ett hov var man blott måste värja sig mot alla bråk och intriger. Hon skulle bli olycklig där liksom jag. Men jag måste åtminstone fara dit för att få klarhet i saken. Om jag blir befriad från plikten att bli deras konung, så kanske jag kommer tillbaka men som hennes bror då och icke som hennes gemål. Jag kan aldrig mer leva med henne som man med hustru. Och du, Gustav, vare förbannad om du innan jag har fått komma tillbaka berättar för henne att hon är min syster. Det får du ej avslöja! Lovar du att icke göra det?

Eremiten Jag skall ej göra det, och jag skall få alla präster jag känner att iaktta samma diskreta förtegenhet i denna fråga som jag.

Tristan Det är bra. Du är hederlig. Om hon fick veta om det tror jag nämligen att hennes själ skulle brista.

Eremiten Det är icke omöjligt.

Tristan Nu skall jag smyga mig hem och ta hästen och rida min väg. Dölj min avfärd så länge du kan.

Gustav lovade i alla stycken att lyda och hjälpa sin skyddsling. Och Tristan red bort utan att hans sons moder uppdagade det förrän när det var afton och mörkt. Då var gudsmannen tvungen att avslöja sanningen. Stackars Isolde blev fruktansvärt upprörd.

Isolde Men varför begav han sig utan att säga farväl? Ville han inte ens ge sin son någon avskedskyss? (*Eremiten tiger.*) Var han så begiven på makt, att han icke ens orkade bjuda sin hustru farväl?

Eremiten Nej, det är icke sant. Tvärtom ville han se om han ej kunde slippa ifrån detta svåra betungande kall, och han skulle om det gick då raskt komma till dig tillbaka.

Isolde Det tror jag ej förrän han kommer tillbaka.

Och hur Gustav än gjorde ansträngningar för att få henne att icke tro på att Tristan var maktlysten lyckades han ej med detta, ty hon kunde icke på annat sätt fatta sin makes märkvärdiga plötsliga avfärd. "Han kommer tillbaka," var allt Gustav kunde ge henne till tröst, men det tröstade icke Isolde, vars liv nu med ens tycktes helt ha förlorat sin grund. Hennes son var

det enda hon hade att ty sig till och söka tillflykt hos, ty Gustav hemlighöll något för henne. Det visste hon, och därför litade hon icke längre på honom.

4.

Till Uppsala var vägen lång och strapatsrik, men fram kom den mycket uthållige Tristan ändå, ty han var icke den som gav upp. Och där inställde han sig hos översteprästerna vid stora rådet och fick dessa att baxna och kanske rentav bli chockerade av hans naturliga rättframma helt oförskräckta uppförande.

Tristan Är ni de präster som kallade mig att bli konung åt er? Varför gjorde ni det? Jag var lycklig och fri såsom jägare uti de friska och gränslösa skogarna, och nu vill ni att jag skall foga mig in i ett vanskligt statsmönster. Får jag ej leva i fred i min vildmark? Finns det ej mer lämpliga tronpretendenter än jag?

Präst Det är frågan om vad som är rätt. Vi kan icke låta ett anrikt och urgammalt konungadöme gå under. Ni är siste ättlingen av konung Odd, Rolf och Hamlet, och därför är ni och blott ni arvsberättigad till denna tron. Endast ni äger rätten till konungadömet. Det finns ingen annan som har någon arvsrätt därtill.

Tristan Jag var lycklig tills ni stackars präster avslöjade för mig min identitet. Nu kan jag aldrig mera bli lycklig. Ni vet inte vad ni har gjort.

Präst Vi har bara sagt sanningen och gjort vår plikt. Vi har bara gjort det som vi trodde var rätt. Vi har bara fått gamle Merlins profetia att gå i uppfyllelse. Enligt Merlin kunde ni och blott ni rädda världen från sönderfall och deklineri, förfall och ruin. Ni kan rädda vår värld. Vill ni neka att göra det?

Tristan Hur skulle jag rädda världen?

Präst Ni har kraft, humör, energi och visioner. Ni är klok och ädel och rättfram och har god moral och etik. Ni vet vad som är orätt och rätt. Ni är orädd och uthållig, tålmodig, klarsynt och rättfram. Ni har vad som får en att bli populär. Ni är kunglig och nobel. Man kan icke annat än älska er.

Tristan Makten fördärvar och skulle ej tveka att även fördärva det goda i mig.

Präst Men om ni ej lät kröna er skulle förfallet i landet få fortsätta. Denna fördärvliga upplösning, som nu har pågått allt sedan kung Hamlets olyckliga död, skulle sprida sig, fortsätta och snart medföra en mörk tid av tygellöshet, barbari, anarki och elände. Och skulle ni uppleva det med gott samvete? (*Tristan blir betänksam.*)

Nu var kung Arthurs son tveksam. Han insåg sitt ansvar. Men just då var en av prelaterna dum nog att ta till ett avgörande argument, som den

präststackarn själv trodde att utan vidare skulle få Tristan att mottaga kronan. Den dumsnuten yttrade:

En annan präst Och om du nekade, vad ägde du då att vända tillbaka till? Vad har du mera för alternativ? Vad är den grymma fria naturen? Man klarar sig icke i längden allena mot den. Och vad äger du mera? En hustru? Hon är ju din syster. Du kan aldrig mer älska henne.

Präster (varnande) Hysch!

Den andre Icke kan någon bror älska sin syster. Det är ju en skändlighet!

(De andra prästerna lyckas äntligen täppa till käften på honom.)

Tristan Och ni skall kallas Guds heliga präster, som tar till ett så ruttet medel som utpressning för att till varje pris få en lakej på er tron som är snäll och bekväm och som gör vad ni vill? Om ni gottar er i det förfärliga, att ni har avslöjat mig och min maka som broder och syster, är ni Herrens fiender och ej hans tjänare. Ni har förstört för mig min äktenskapliga lycka, och så säger ni sedan: 'Din äktenskapliga lycka är ändå förstörd. Då kan du lika gärna nu bli vår lakej.' Jo, jag tackar! Sätt upp på er tron då en docka, och sätt på hans huvud en krona, så har ni en konung så god som jag själv skulle bli under dessa nu stinkande omständigheter! Låt Sverige ruttna då under er hierarki, ty det synes ju nu alltför tydligt, att all landets ruttonhet, sjukdom, förfall och upplösning blott kommer av er höga nobla moral! Mina herrar, jag ber er att draga åt fanders!

Nu blev alla prästerna upprörda och mycket till sig. En del trodde de kunde lugna den upprörde konungen, men det var redan för sent. Tristan hade gått ut ifrån rådet. En av de mer erfarna prästerna, som lugnt ej rest sig, förklarade för alla dem som var till sig:

Prästen Besinna er, och ta det lugnt! Vi ser aldrig den kungsörnen mera. Vi har skrämt iväg honom.

Och det var sanningen. Tristan var borta och skulle ej någonsin mer få se Uppsala.

Utänför rådssalen mötte han Herbert, och denne tilltalade honom:

Herbert Du dåre! Vad red du så bryskt från Isolde för? Hur kunde du icke ens bjuda din egen hustru farväl? Vad är det för en osund och odräglig maktlystenhet? Just en sådan sak hoppades jag aldrig träffa på hos den jag trodde var min sanne vän.

Tristan Det är jag som bör förebrå dig och ej tvärtom. Hur kunde du lämna Isolde allena? Vem skall nu försörja och trösta min syster när du även övergett henne?

Herbert Vad kallar du henne din syster för? Ni är ju makar! Har maken ej det största ansvaret över sin maka?

Tristan Har gudsmannen Gustav då ej talat om för dig sanningen?

Herbert Vad har han ej talat om?

Tristan Att Isolde och jag äro köttsliga syskon. Vi råkar att ha samma far. Bror och syster har gift sig tillsammans och till och med avlat ett barn. Därför kan jag ej någonsin se henne mera.

Herbert O fasa!

Tristan Förvisso.

Herbert Du gråter.

Tristan Jag gråter.

Herbert Och hur har det gått här i Uppsala?

Tristan Jag har gett prästerna tusan. De retade mig för att jag hade gift mig med min egen syster. Ett sådant Guds prästerskap vill icke jag vara kung över. Följer du med mig?

Herbert Jag följer dig, men vad ska du ta dig till?

Tristan Jag skall dra ut i landsflykt och aldrig mer komma tillbaka. Men du får ej följa mig genast. Först måste du resa tillbaka till stackars Isolde.

Herbert Och vad vill du att jag skall göra hos henne?

Tristan Du skall bringa henne ett bud, men det skall icke vara från mig. Du ska själv göra allt för att få henne att återvända till Markus allena och där söka skydd och förlåtelse. Hon och min fosterfar måste försonas. Det är mitt livs sista och starkaste vilja. Kung Markus är tvungen att återuppta henne i sin familj och sin vård. Ja, han måste ta hand om sin hustru. Det måste han, och det skall din uppgift bli att se till att han gör. Förrän hon är tillbaka och upphöjd vid hovet får du icke göra mig sällskap. Vi skall dock jämt hålla kontakt. Min örn är sedan gammalt bekant med dig. Han skall bli länken emellan oss och vår förbindelse. Rid nu till fagra Isolde. Och vad som är viktigast: låt henne aldrig få veta vad jag vet.

Herbert Att hon är din köttsliga syster?

Tristan Just det. Det får hon aldrig veta, ty då skulle hennes liv brista. Det vet jag. Jag känner Isolde. Det måste du lova mig att aldrig avslöja för henne.

Herbert Det lovar jag utan vidare.

Tristan Rid nu iväg, så att du måtte så fort som möjligt på nytt vara hos henne.

Och Herbert lämnade Tristan, som själv steg till häst och red söderut.

Allt det som Tristan begärt genomförde och uppfyllde Herbert. Han red bort till Dal på rekordtid och stannade hos sin väns syster och fru endast en dag. Därpå red han kvickt till kung Markus, där han sökte nåd i gestalt av en tiggare. Markus, som ej var en oädel människa, ömkade sig över Herbert och tillät sig ett mycket långt privat samtal med Herbert, och under det samtalet yppade Tristans vän allt. Han berättade om hur Isolde och Tristan trots allt lyckats vinna varandra och leva tillsammans i lycka, som plötsligt slogs sönder när budet från Uppsala kom. Han berättade om hur det visat sig att de var syskon, och hur Tristan då genast lämnat Isolde för gott utan att ens ta avsked av henne, och hur Tristan krävt av envar som var kunnig om att de

var syskon att aldrig avslöja den farliga kunskapen för fru Isolde, och hur Tristans vilja nu var att kung Markus på nytt skulle omhändertaga Isolde. Kung Markus åhörde allt detta med allvar och under djup tystnad och mycket djupsinnig begrundan och sade, när Herbert var färdig:

Markus Din märkliga saga förklarar alltsammans: de var alltid just såsom syskon. Att de inte själva var medvetna om det är nog för att all deras skuld skall omedelbart vara förlåten. Men endast på ett villkor kan jag ta hand om Isolde.

Herbert Och vad är det villkoret?

Markus Att hennes barn tas ifrån henne och aldrig kommer till mig.

Herbert Det var hårda men logiska bud. Jag skall ge henne detta ditt grymma och hårda besked.

Markus Det är oifrånkomligt. Jag kan icke ha någon blodskam i mitt eget hus.

Som väl var kom örnen till Herbert när Herbert ännu var vid hovet. Det budet bar örnen allenast: "Jag väntar på nyheter från dig vid Vättern." Och Herbert skrev ett mycket omsorgsfullt brev, som han band kring sin breveduvas fot. Brevet löd:

"Konung Markus kan endast ta hand om Isolde om hon lämnar från sig ert barn. Går du med på det? Barnet får leva men aldrig mer träffa sin moder." Och örnen flög bort såsom blixten och var snabbt försvunnen med vinden.

När Herbert på nytt kom tillbaka till frun var den helige Gustav nödsakad att lämna dem. "Du kom just i rättan tid, käre gosse. Jag måste tillbaka till bröderna på Värmlandsnäs. Tag nu hand om Isolde och svik henne inte." Och Herbert och han hade ett mycket allvarligt utdraget samtal tillsammans om stackars Isolde strax innan den helige lämnade platsen. Den helige var av den meningen att det var bäst för Isolde att komma tillbaka till hovet, om ock hon var tvungen att lämna ifrån sig sitt barn. Barnet kunde de helige omhändertaga och uppfostra. Och sedan vandrade Gustav åstad.

Herbert dröjde med nyheterna från kung Markus tills Tristan besvarat hans fråga. Han ville ej komma till en överenskommelse med Isolde förrän Tristans ord lagts på vågen.

En dag kom den snabba välsignade örnen, och dennes brev sade: "Om barnet får leva är allt gott och väl. Det är mitt och Isoldes rättmätiga straff att förlora vårt barn. Men i stället skall Volund en dag visa sig vara all världens överman." Och efter detta bud kunde den kloke och klarsynte Herbert lugnt tala om saken med drottningen i alla kinkiga, små och prekära detaljer. Och hon även gick till slut med på att skiljas från Volund, men ej förrän han blivit avvand. Hon sade:

Isolde Jag har aldrig kunnat förstå och jag skall aldrig kunna förstå varför Tristan synbarligen definitivt gick ifrån mig så plötsligt och utan att säga adjö. Och så länge jag icke vet det spelar ingenting längre för mig någon roll mer.

Jag är ödets lekboll. Må ödet ta från mig mitt barn om det vill, ty vem kan trotsa ödet?

Och Herbert försörjde Isolde tills pojken var avvand. Därpå red de båda med honom till munkarna på Värmlandsnäs, och så red de tillbaka till konungens hov vid den storslagna Viken. Och konungen skyndade ut dem till mötes och omfamnade sin Isolde med faderlig värme. Isolde var rentvådd och återupprättad för evigt i konungens hjärta, och han skulle aldrig mer göra den blonda mön någonting illa. Och dagen och de efterföljande dagarna blev till en festhögtid för hela Norge.

Och när den bevingade budbäraren nästa gång kom tillbaka till Herbert skrev denne det klara beskedet: "Isolde är lyckligt hos konungen. Var kan jag uppsöka dig?"

Och snart kom detta svar: "Kom till Lund, ty där är jag." Och ingenting kunde då hindra den trofaste Herbert från att lämna hovet. Brangwayne, den lojala och kloka väninnan till ljusa Isolde, blev ensam om kunskapen om varför Herbert begav sig, ty endast för henne fann han att han kunde bekänna den. Hon även invigdes i den förfärliga hemlighet som fru Isolde ej någonsin fick lära känna. Kung Markus och Herbert var ej själva villiga till att ge henne den kunskapen, men hon fick själv höra A genom oklara källor och utkrävde därför bestämt hela sanningen av konung Markus och Herbert. Hon insåg naturligtvis genast den självklara nödvändigheten av att aldrig avslöja den för Isolde.

Och Herbert begav sig till Lund, där han återförenades med en förändrad och åldrad, förpint, melankolisk och utmärglad, härjad och svårmodig Tristan. Han var icke lycklig. Det syntes. Han hade ej njutit ett ögonblicks lycka alltsedan den dagen han skiljts från Isolde.

Tillsammans drog han ut med Herbert i härnad nu. De drog mot österns förvildade skogar, där alla kung Ruriks förr prunkande städer nu voro förfallna, eländiga och dekadenta förvildade hålor för dryckenskap, orgier och synd. Ingen ordning och ingen civilisation fanns i landet. Blott slapphet, förfall, anarki, gudsbegabbelse, lättja och lösslapphet rådde totalt överallt. Det var österns förbannade sinnlighet, prakt och resursouttömlighet som här så illa hanterades med och förslösades till men och säker ruin för civilisationen. Och det var mot detta barbarvälde som de två vännerna samman med andra blå äventyrsmän for iväg för att tukta och disciplinera. Men det var ett hopplöst och omöjligt företag, ty ju fler städer, barbarhövdingar och tyranner som kvästes och bragtes på fall, desto fler återstod blott, och desto fler fiender fick de. Oändligt var landet, och ju mer de gjorde åt eländet, desto mer eländigt blev bara eländet.

Men han var ständigt bitter och vemodig, ensam och dyster till sinnes. Ibland kunde Herbert om natten se Tristans säng stå tom och öde. Om han då steg upp och fann rätt på sin vän kunde han finna denne i skogen, på husets balkong eller uppe på berget i fullmånens kyliga blekhet, där han stod och klagade bittert inför Herren själv: *Tristan* Giv mig åter Isolde! Giv åter min älskade! Varför tog du henne från mig? Hur kunde du vara så grym, obarmhärtig och hård mot mig? Varför fick vi inte älska varandra? Är lycka då något förbjudet, omöjligt och falskt här i livet? Får man icke älska den som man bäst passar för och håller mest av? O Gud, hur kan du vara så gränslöst orättvis! Giv mig tillbaka min hustru!

Så bitter var då Tristans klagan, att Herbert ej vågade störa den arme, men tyst och försiktigt blott hade att dra sig tillbaka till sin egen säng och där ligga och oroa sig för den olycklige tills han somnade, medan den fridlöses säng fick stå tom. Ty den bittres problem och misär kunde ingen förmildra och lösa och icke ens Herbert.

Det var efter flera års rastlöst kringflackande som Tristan en dag ej mer kunde uthärda, och han bestämde sig för att besöka sin son. De begav sig till Väneren och näset, men där fick de veta att den nioårige Volund djärvt flytt ifrån klostret. Då blev Tristan häpen.

Tristan Men varför?

Prästen Han ville tillbaka till skogarna och där framleva ett fritt liv i ensamhet.

Tristan Men hur skall pojken då klara sig?

Prästen Han är en märkvärdigt envis och uthållig pojke, och brådmogen är han också. Han är nio år gammal men har redan vett och förstånd som en yngling. Han klarar sig nog. Annars hade han aldrig begivit sig, eller åtminstone kommit tillbaka.

Och hur Tristan än efterspanade gossen var det helt omöjligt att där i den sjumila vildmarken finna ett spår av sin enfödde son. Och när han måste uppge sitt företag var han en bruten och krossad och böjd stackars man. Och han grät som ett barn.

Sedan återupptogs det kringflackande tragiska helt meningslösa och tomma nomadlivet. Under en av sina resor kom de till en hårt ansatt stad som var nära att falla för en djävulsk furstes belägring och ha-begär, och de beslöt att ta stadens parti. Med sin skara av trettio riddare undsatte de den ihjälsvulna staden och lyckades genom sin insats förgöra baronen, den djävulske inkräktaren. Men i striden blev Tristan svårt skadad. Han hade av någon dum anledning lämnat sin svärdskada hemma, måhända för det att han tyckte att den var i vägen i striden. Men det satte han givetvis ej i någon förbindelse med att han sårats.

Men stadens godhjärtade härskare tog mycket väl hand om Tristan, som blev mycket god vän med alla hans fullvuxna barn. Dessa var tvenne söner och en vacker syster. De älskade Tristan och vårdade honom tillsammans med Herbert på ömmaste vis. Men den ömmaste av dem var jungfrun, och en dag var Tristan så djärv att han frågade henne vad hennes namn var. Och döm om Tristans stora förundran när denna oskyldiga tillgivna flicka bekände sig heta Isolde.

Från den dagen uppstod en länk mellan henne och honom som alla omkring dem väl märkte. I denna oskyldiga flicka såg Tristan sin älskades minne. I jungfrun såg han en diffus men bedårande bitterljuv skymt av den mö som han så alltför innerligt älskat för närapå tio år sedan. De blev goda vänner och umgicks allt mera, ty ständigt bad Tristan: "Låt flickan Isolde få sitta hos mig, ty hon endast kan verkligen lindra min smärta med sin blotta närvaro." Men vad han menade var, att hon lindrade något hans verkliga smärta och pina som låg i hans själ. Hans kroppskador och sår, som nog vållade feber och sved, brydde han sig ej om.

Och när han kunde gå igen rådgjorde han med sin Herbert och frågade denne hur han skulle ställa sig till om han gifte sig med den som påminde honom om den som han älskade. Herbert försökte att avråda, men Tristan kunde ej skiljas från tanken. Ty Tristan inbillade sig att han i denna nya förening blott kunde ha möjlighet någonsin att finna någon som helst bot och lindring för sin svåra saknad och själsliga pina. Han talade även med en gammal präst, som förfäktade: "Eftersom den som du gifte dig med snart nog visade sig vara din egen syster är detta ditt äktenskap ogiltigt, och du kan när som helst ingå nytt äktenskap utan att ditt förra äktenskap utgör ett hinder." Det hör ock till bilden, att jungfru Isoldes familj, hennes bröder och far, gärna såg att hon vanns av en sådan berömd man som Tristan. De önskade gärna att han skulle gifta sig med henne. Herbert var ensam om att hysa tvivel i frågan. Och eftersom Tristan var driven till desperation av sin saknad och bitterhet gjorde han så slag i saken och friade. Och den ej något ont anande flickan besvarade utan betänketid frågan med ja.

Det blev bröllop och fest, och en enda var icke helt glad, och det var förstås Tristan. Han såg redan i vigselns stund att den nya Isolde ej någonsin skulle bli en så god vän som den förra. Hans kärlek var ingen god nog till att ersätta, och icke ens denna väna oskyldiga jungfru.

Och som allra tydligast framstod det faktum för Tristan när natten var inne. De delade givetvis brudsängen, men Tristan kunde ej älska sin brud. Det låg något emellan dem, och detta något var kunskapen om att Isolde än levde och tänkte på honom. Och då insåg Tristan att hela hans tillgivenhet för den nya Isolde blott var ett självbedrägeri. Han förstod att han aldrig och inte ens påverkad av något rus skulle någonsin kunna försaka Isolde den blonda och vara sin sons moder otrogen. Hon endast kunde tillfredsställa honom och ge honom lindring och tröst för hans smärta. Hon ensam var mäktig att

restaurera hans själ, som blött ymnigt alltsedan han skildes från henne. All annan tröst utom Isolde den blonda själv var ingen tröst utan bara uttröttande falska opålitliga resultatlösa drogmediciner som bara i längden förgiftade. Nej, aldrig skulle Isolde den blondas gemål och bror kunna ge något av sin kärlek åt någon annan.

På grund av det här blev nu Tristan än värre därän än han varit förut. Han blev retlig och började dricka och sökte allt mera riskabla och farliga äventyr. Svågrarna, svärfadern och hans oskyldiga hustru förstod att det var något som var på tok, men de kunde ej för sina liv fatta varför han ej kunde älska sin hustru. Och hon, som den goda och älskliga kvinna hon var, blev sin man mera tillgiven blott ju mer likgiltig han blev mot henne. Hon älskade honom och ville till varje pris hjälpa sin make men utan att kunna. Hon älskade honom allt mera med tiden varunder han bara blev dystrare.

En dag var han för förtvivlad för att kunna dölja det, och han bekände för Herbert: "Min vän, jag är tvungen att återse drottning Isolde. Jag måste bege mig till henne nu genast. Jag kan icke leva en dag mera utan att ha fått se henne. Jag tänker bege mig till Norden som pilgrim. Vill du följa med?" Herbert tyckte att Tristan var galen men följde dock med.

Och de reste till den långa vinterns och norrskenets länder. De hade som ursäkt att vallfärda till Nordens heliga platser som de kände till sedan barndomen eftersom de voro komna från Norden. De led av sin hemlängtan, sade de, och ville bota den med denna vallfärd.

De nalkades sundet till Viken en strålande vårmorgon. Där var nu Dröbaks by ligger slog vännerna sig ner vid stranden och tog sig därjämte ett dopp i det friska men iskalla vattnet. Därpå diskuterade de hur de skulle uppföra sig inne i Viken.

Tristan Du kan vara lugn, Herbert. Dig kan ingen känna igen eller bråka med. Men det är nödvändigt att jag tar på mig en oigenkännlig förklädnad. Min pilgrimsdräkt är icke tillräckligt bra. Vem som helst kan igenkänna mig. Nej, jag skall vara trashank i stället. Mer usel, bedrövlig och ömkansvärd, trasig och jämmerlig, smutsig och låg skall jag vara än någon arm löskekarl i detta land. Folk skall skratta åt mig, peka finger åt mig och behandla mig såsom en luspudel, vilket jag även skall vara. Jag skall bli ett åtlöje för alla mina kamrater och vänner och landsmän. Ej någon skall någonsin så ha förnedrat sig som jag i mitt eget land och i min egen stad skall förnedra mig nu.

Och på Tristans förnuftiga önskan gick de skilda vägar mot staden. Och Tristan rev sönder de få hela kläder han hade och rullade runt sig i stoffet blott för att bli smutsig och trasig. Han blandade lera och sand i sitt hår, så att det blev så tovtigt som den döde Absaloms skalp. Och så fort han kom in i sin hemstad begynte folk göra sig löjligen över den trasiga stirriga skepnaden. Folk skrek: "En galning! En galning!" Och Tristan var omedelbart med på

noterna och gjorde sken av att verkligen vara en dåre. En grupp översittare och ädla lymlar av börd tog sig före att ta den vansinnige stackaren under behandling. De skämtade grymt med den arme och drev muntra lekar med honom, och Tristan var helt med på leken och gjorde sig till för att verkligen verka så tokig som möjligt.

Och lymlarna låtsades ta honom till en barberare eftersom han var så smutsig i håret, och där klippte spjuvrarna av honom allt hår på hjässan och lämnade kvar blott ett kors. Han blev flintskallig så när som på dessa två stackars ränder av hår som skar genom varandra och bildade ett löjligt kors. Och den flinande Tristan var bara belåten och nöjd över det att hans oigenkännlighet ständigt blott blev mera oigenkännlig.

Så kom han till hovet, uppmuntrad och eggad av hånande folket. De lockade honom att självmant gå upp för den väldiga trappan till borgen, gå in och i matsalen uppvisa sig för allt hovet. Han gjorde i allt som det nyckfulla folket helst önskade.

Famlande, vacklande och nästan raglande snubblade galningen in mitt för ögonen på hela hovet. Där satt kung och drottning med vänner och hovfolk, väninnor och präster och hela det översta skiktet av adelskalendern. Och galningens blodsprängda blå ögon rullade, och fradgan stod honom nästan i munnen. Så bredde han ut sina armar, som ville han omfamna alla, och ropade lallande som en idiot: "Kära vänner, här har ni mig!" varpå han snavade och föll omkull, och då brast genast hela församlingen ut i ett skallande gapskratt. Blott kungen var allvarlig och indignerad, när han värdigt reste sig upp.

Markus Vem är detta? Vad gör detta missfoster här?

Lakej Det är en besynnerlig trashank, som hittades ute på gatan. Folk hade så roligt med honom, att de hade fräckheten att jaga in honom hit för att muntra upp hovet.

Markus (till Tristan) Vem är du, eländige stackare?

Tristan Jag är din son eller drottningens broder. Välj vad du vill ha mig till. (*Hovfolket skrattade. Kungen förfärades.*)

Markus Kör ut den clownen!

Tristan Ack, kör inte ut mig! I tio år har jag levat i landsflykt och utan ett hem! Låt mig få stanna här när det regnar där ute!

En adelsman Varifrån kommer du då?

Tristan Från den iskalla södern, var man alltid fryser i motsats till här, var man alltid har det varmt och gott, ty här är man ju hemma, men nere i södern finns det bara utlänningar.

Hela hovet var uppmuntrat och intresserat av dåren, och därför lät konungen hovfolket roa sig med honom. Men själv var han mycket illa till mods, och han skrattade inte som alla de andra åt vad narren sade.

En annan var allvarlig och deltog inte i skrattet. Det var den bedårande blonda ungdomliga drottningen. En endast fäste sig vid att hon höll sig så allvarlig, och det var mannen som spelade dåre.

Till slut var han trött på det daltande fjantande hovfolket, och han begynte att närma sig drottningen, allt medan han underhöll alla fnoskiga hovnarrar.

Isolde Och hur kom ni hit till landet? Hur reste ni hit?

Tristan Om jag sade att jag kom hit ridande på en kamel skulle ni inte tro mig. Ej heller tog ni mig på orden om jag påstod att jag kom ridande hit på en häst eller åsna, ty det är för enkelt, och sådant gör icke en galning. Och därför skall jag säga sanningen. Jag kom hit flygande.

Isolde Flygande? Hur?

Tristan Jo, jag flög hit på de vingar som jag själv äger.

Isolde Är det dina armar?

Tristan Nej, driv inte med mig! Har ni så svag kopplingsförmåga att ni ej kan fatta en allegori? De två vingar som jag tog mig flygande hit på var kärlekens vingar!

En dvärg Den dåren är kär! (*vrålar hjärtligt av skratt*)

Andra Är det sant? Är ni kär?

Tristan Ja, kärare än någon annan.

Någon Och vem är då offret för er olycksaliga kärlek?

Tristan En iskall och död stackars snödrottning.

En berusad Ja, detta är rätta landet för snögubbar och dito damer! skrek någon högboren suput.

En junker Och vem var denna snödrottning?

Markus (avsides) Detta är högst intressant.

Tristan Hon var en gång icke frusen. Hon levde en gång och var människa. Men på Guds order förvandlades hon till en ensam bedrövad och helt övergiven och trött stackars snöstod. Dock är hon som snödrottning fortfarande lika vacker som hon var som människa. Snökvinnans skönhet är frusen men därför just så väl bevarad.

Markus Vem var denna snödrottning?

Tristan Det vet ni bättre än jag, höge narr, ty det måste ni vara som bär både mössa och skramla. (*Allt hovfolket skrattade åt att den galne såg fel på hans majestäts krona och spira.*) Men det är min uppgift här vid detta hov att försöka få snöstoden levande. Jag skall försöka att väcka den frusna till liv. Men det kan icke lyckas. Och därför går jag härifrån, nöjd med att ha fått se den ihjälfrusna än lika skön som på den tid, då jag ej var galen. (*vänder om för att gå*)

Isolde O dåre, dröj ännu ett slag. Även jag vill dig spörja om något. Är det ryktet sant att du gift dig på nytt, fastän du redan var gift med snökvinnan?

Tristan Ja, jag har gift mig igen, ty mitt äktenskap med den jag älskade och som förfrös blev tyvärr sedermera förklarad och överbevisat om att vara ogiltigt.

Isolde Vem har du då gift dig om med?

Tristan En drottning som har samma namn som den vita förfrusna. Men denna min fru är ett lik, och jag föredrar levande snögubbar framför ett lik.

Isolde Så du har ej bedragit den tragiskt förfrusna?

Tristan Och aldrig skall jag heller göra det, ty lika litet skall jag bedra henne som jag åter någonsin skall kunna älska min älskade. Låt mig nu fråga min frilla en fråga.

Markus Vad kallar du henne din frilla för?

Tristan Därför att hon är min syster i dårskapen. Hör nu, min frilla och syster i dårskapen, som bär en narrmössa liksom er rolige oäkta karl...

Markus Hör nu, varför är jag hennes oäkta karl?

Tristan Därför att hon har barn, och du är ej dess fader. (*Då tystnade konungen, medan det upprymda hovfolket skrattade utan att riktigt egentligen veta åt vad eller varför de skrattade.*) Nu frågar jag denna narrfrilla som är min syster i dårskapen och högsta hönset i hönsgården näst efter tuppen som tycks vara färdig för att tuppa av i en tupplur: hur mår hennes son? Vet hon någonting om honom?

Isolde Nej, hon vet ingenting om honom. Vet hennes broder i dårskapen någonting om honom?

Tristan Nej, han vet ingenting om honom, utom det att han är spårlöst försvunnen.

Isolde Har han kommit bort?

Tristan Han gav tusan i klostret och vandrade hädan och lever om han ännu lever i skogens och vildmarkens helvete.

Hovfolket skrattade åt denna dråpliga konversation mellan dåren och drottningen så att de närapå kiknade. De tog för givet att drottningen talade till den vansinnige på detta sätt för att driva med honom. Men konungen skrattade inte. Han var mycket villrådig och visste icke vad han skulle tro. Till slut blandade han sig i samtalet, avbröt sin frus tal och dårens och sade:

Markus Du arme, säg ut nu i klartext vem du nu egentligen är. Tala ej längre i dunkla gåtor.

Tristan Du talar, o högste bland narrar, som om du vet mera om den saken än vad jag själv vet. Jag ber dig att själv säga mig vem jag är.

Markus Och då påstår jag att du är Tristan, min fosterson, drottningens älskare.

Därmed var klimaxen nådd. Alla kiknade. Kungen tog priset för narraktighet. Aldrig hade kung Markus gjort bort sig så grundligt förut. Att tro om denne löjlige smutsige stinkande korskrönte skallige ytterst vanärade

och djupt förnedrade helt ärelöse och helt värdelöse och ömklige stackare, som alltför tydligt var helt bakom flötet och fullkomligt galen, att han var furst Tristan, den ädlaste av alla riddare, och det på fullaste allvar! Nu var måttet rågat! Nu skrattade till och med drottningen med hela hovet åt sin stackars konung, och galningen skrattade även, och dåren och drottningen såg på varandra och skrattade lyckligt tillsammans. Och kungen generades. Ingen förstod mera väl än han själv att han hade gjort bort sig. När skrattparoxysmerna äntligen började avmattas i kungens sal röt han raskt och bestämt:

Markus Kör nu ut denna galning, så att vi ej mer måste blygas, generas och känna oss alltför besvärade av hans opassande och otillständiga nonsensprat!

Tristan (genast) Jag kan faktiskt gå härifrån med gott samvete redan, ty snökvinnan har jag gjort levande redan.

Markus (skriker) Säg då åtminstone, tok, vem den snökvinnan är!

Tristan Det skall jag säga dig, fader och konung i dårskapen, att denna snökvinnna var detta hov, detta slott, detta land, denna stad, detta folk och du själv och din hustru. Ni var alla frusna i hjärtat och har alla varit så alltsedan ni gjorde slut på en vacker och underbar kärlekshistoria emellan en ung man och en viss ung mö som var blond. Sedan den goda starten på kärleken våldtogs och lystes i bann har ej någonting mer varit roligt i denna olyckliga Nord. Men idag har ni skrattat, ty just denna kärleken har åter skymtat svagt om blott i ett litet ögonblick, och därav har Jotunheimens fjälltoppar och dess mest djupfrysta glaciärer så smått börjat smälta. Och därmed är min uppgift fullbordad. Jag har fått se att min snödrottning ännu är lika betagande som hon i evighet jämt skall förbli, och att hon när som helst än kan fås till att smälta. Den galne har fullgjort sin plikt och kan gå.

Och han gick. Och kung Markus förblev i ett tillstånd av grubbel i veckor och månader efter den galnes besök. Vad han grubblade över var om en toks prat skulle tagas på allvar som Guds egna gåtfulla ord, eller om dårens prat skulle avfärdas som rent blaha och idiotnonsens. Men den sköna Isolde var på gott humör, glad och öppen och hjärtlig, tvärt mot vad hon förr brukat vara, och lycklig och glad tycktes hon nu förbli lika länge som konungen grubblade. Och kanske var hon belåten av just samma orsak som konungen grubblade över. Hon var ju den enda som tycktes ha kunnat förstå och samtala med dåren på hans eget språk.

Den vansinnige blev så fort han åter kom ut ur slottet bejublande mottagen av det på skojarhumör alltid varande folket. De gycklade med honom och hade roligt med honom tills de till slut sparkade ut honom från kungens stad. Och han syntes därefter ej mera i grannskapet och glömdes småningom bort av envar utom en. En kom alltid ihåg den vansinniges korta besök, och det var själva drottningen.

Men emot söder begav sig två pilgrimer, och det var Tristan och Herbert.

Herbert Men kan du förklara för mig varför du inte kunde förbli litet längre vid hovet och träffa din älskade en smula mera?

Tristan Spänningen hade om jag hade stannat lätt blivit för stor. Om jag stannat och umgåtts med henne mer öppet och närmare hade blott gamla sår upprivits, och därmed hade jag kanske på nytt skadat drottningen och kanske även mig själv. Nej, vårt möte var tillräckligt ljuvt som det var, ty hon kände igen mig, och hon kunde fråga mig vad hon helst önskade veta och det utan att någon alls genomskådade oss. Om vi hade vågat gå längre, så hade det medfört betänkliga risker för alla. Men just för att vårt återseende var så korthugget och knappt, var det så rent, gudomligt och ljuvligt och himmelskt. Ej var något mänskopars kärlek mer ren och gudomlig än vår i det ögonblick då vi inför hela världen fick prata vårt språk utan att världen fattade dess djupa mening och därför tog anstöt av det. Fastän hon är min syster är vår kärlek renare än något människopars i historien!

Herbert Ja, det låg ingenting brottsligt i ert sätt att prata.

Tristan Jag vill även tacka dig för dina insatser. Om du ej varit på plats som min värsta förföljare och plågoande, så hade jag nog aldrig sluppit till slottet. Du sparkade in mig, och det är jag dig innerligen och för alltid tacksam för.

Herbert Asch, det var inget. Det var bara roligt att få hjälpa till i den sällsamma oskyldiga komedin.

Tristan Som har en så olycklig och hemsk tragedi såsom bakgrund omkring sig.

Herbert Det har varje sann komedi. Det finns ej en rejäl komedi som ej är en tragi-komedi, liksom det icke finns någon sann tragedi som ej är något kryddad med humor.

Tristan Det borde ej du utan jag hava sagt.

Herbert Du får säga det även om det dig behagar.

Tristan Nej, jag skall i stället en annan gång uttala någonting bättre än du.

Och de två goda vännerna nalkades byn Göteborg, som blott var en totalt intetsägande by såsom alla de andra. Blott minnena skilde den byn från var annan by, men de minnena togs mycket torftigt om hand.

Och i denna by stannade Tristan, ty där blev han hemskt melankolisk. Han drack väldigt mycket och greps i sin fylla av övermod. Ruset påverkade honom att fatta beslutet att vända tillbaka till Viken.

Tristan Jag måste få träffa Isolde. Jag måste få älska min fru ännu en gång om hon så är min egen syster. Vi kan icke träffas blott för att förstå oss, tala i gåtor och kuva vår kärlek och dölja den bakom en isridå. Det är ej kärlek att umgås på det sättet. Hon måste veta att jag älskar henne till döds!

Isolde! Blott därför är vår vackra kärlek omöjlig: den är så gudomlig och mänsklig, så ljuv och så sann och så varm. Därför måste den tragiskt gå

under. Ty allt vad som sant och gudomligt och vackert är måste gå under, ty sådana är dessa människor, att de ej tål något vackert, gudomligt och sant. Sådan är denna världen, att all rätt och sanning, all gudom och mänsklighet, skönhet och ärlighet måste förgöras och utrotas, korsfästas, våldtagas, tillintetgöras och mördas. Ty människorna är icke värda Guds härlighet, skönhet, medlidande, sanning och rätt. De tål ej något övernaturligt och utomvardagligt. Allt som icke överensstämmer med materialismens förskräckliga rättslösa gråa osinnliga gudlösa falska och fula omänskliga verklighet måste den gudlösa rättslösa bittra och grå verkligheten bekämpa till döds. De skall döda oss, älskade, för vår okuvliga eviga kärleks och vänskapsbands skull, ty vår kärlek är alltför gudomlig och vacker för världen. Den är ej av världen, och världen kan ej tåla något som ej är av världen. Så ond och fördärvlig och usel och ful och förbannad är världen.

Men Herbert var ovillig till att på nytt följa med till Isolde. Dock följde han med men med ej optimistiska aningar. Utan att tröttnas försökte han ständigt och fromt övertala sin vän till att icke begå någon dårskap, men Tristan var envis och ville på nytt se Isolde och tala med henne naturligt och öppet och utan förklädnad.

Herbert Du utmanar konungen! Du gör hela landet till din oförsonlige fiende!

Tristan Konungen kan jag ej utmana mer än jag redan har gjort, och det landet kan ej bli min fiende mer än vad det redan är. Tag det lugnt! Jag har ingenting mer att förlora.

Herbert Jo, en sak har du att förlora, och det är ditt liv. Du skall dö om du träffar Isolde på nytt. Du är galen om du ännu envisas med att begära och åstunda henne. Det kallar man hybris i ädlare länder.

Då lät sig den kärleksanfäktade tyglas och gav sig. Han blev övertalad och vände om hem till sin hustru Isolde i söder, och resan dit gick utan värre strapatser. De återkom som de oskyldiga rena och menlösa pilgrimer som de rest ut såsom, och de blev väldigt väl mottagna hemma. Emellertid märkte Isolde dock snart att den hemvände maken var lika sorgmodig och tungsint och dyster som förr. Pilgrimsfärden mot norr hade ej botat honom från det för hans omgivning så deprimerande tunga beklämmande svärmodet. Snarare tycktes det bara ha blivit än värre och tyngre.

Allt hårdare hängav sig Tristan i stället åt sporter och fester, åt dryckjom och utsvävningar och omöjliga praktiska företag. Ett av de allra mest vanskliga överdumdristiga upptågen var hans deltagande i ett dumt fälttåg som företogs mot själva romarna. Tristan med sina kamrater och stridsbröder drog över Alperna söderut för att försöka att intaga Rom. Mycket väl visste Tristan att detta var renodlad kränkning av alla hans vänskapsförbund med högt uppsatta romare. Men detta struntade Tristan i. Han hade ingenting mer att förlora, ty han hade redan förlorat det enda av värde han ägt: sin familj. Och då kunde han, tyckte han, mycket väl tillåta sig att riskera en smula och spela hasard med sitt liv.

Men när den första drabbningen träffades ångrade Tristan sitt företag, och i den hårda avgörande stunden då slaktningen inleddes kunde ej Tristan dra svärdet mot någon av dessa förnämliga romare. Han slängde svärdet och skidan åt sidan och förde i stället ett vackert banér som var vitt. Några romare retades av att han undvek den blodiga striden och blott red omkring som en fjant med ett stolligt standar, och det var icke få av hans vänner som också blev retade av detta främmande veka exempel. När de icke kunde få honom att upptaga något svärd, eggade de sina fiender romarna till att försöka få bukt med den envise. "Ty," sade de, "han är tapprast och modigast, starkast och ypperst av alla germaner." Då lockades romarna till att fegt anfälla den obeväpnade, som då blev tvungen att värja sig med sitt standar. Och han värjde sig väl och slog ögon och näsor och tänder ur mången from romare. Men fanan slets snart i trasor, och stången blev kortare och ständigt kortare. Hans egna vänner uppeggade romarna: "Om ni kan klå honom skall ni för all framtid vara germanernas överman." Och till slut satte en romare bakifrån sitt vassa svärd genom den blonde Tristans oskyddade kropp, och den svärdslöse gled ner ur sadeln. Så fort som det spordes blev alla hans vänner som galna och skrek till varandra, och stridsropet gick ifrån man till man tills alla var duktigt upptända av det: "Vår Tristan är fallen! Han måste bli hämnad!" Och romarna slogos i grund, och där blev bara lösa och blodiga lemmar kvar av dem. Men när denna striden var över begav sig germanerna åter till Alperna, över dem och ända hem med den farligt svårt sårade Tristan. De hade för skojs skull blott gjort en experimentell liten räd, och att rädens pris skulle bli Tristan, den bästa bland dem, hade de aldrig räknat med. Striden i fråga stod vid floden Adiges stränder just invid den krök där nu staden Verona är lyckligt belägen. Och Tristan blev hemförd på bår över Alperna och ned för Rhen, och det var hans kamrater och hans egna män som bar båren på skuldrorna medan den sårade kämpade tappert med febern.

Och denna fantastiska tappra grupp män gick i land med att hemföra honom. Han kom ända hem till sin borg vid en belgisk flods mynning, där

han överlämnades åt sin gemål, som direkt effektivt övertog hela vården av honom.

Han låg där och yrade dag efter dag, och snart veckor i sträck, som snart blev till åtskilliga månader. Han blev ej bättre men ej heller sämre. I yrseln och sömnen frammumlade han ideligen ett namn med den yttersta trånad och vemod och smärta och kärlek, och det namnet lät som Isolde. Först trodde hans hustru att det var just henne han menade, men snart begynte hon bliva betänksam. Han kände ju inte igen henne alls som Isolde, han visade bort henne, stötte sin fru grymt ifrån sig, som om hon var alldeles fel och ej alls den han kallade för sin Isolde. Hon började utfråga Herbert, och från honom fick hon så småningom hela historien. När hon på så sätt fått veta sin mans hela hemlighet blev hon förvandlad, ty från att ha varit en älsklig rätt barnslig och oskyldig flicka blev hon nu helt plötsligt en mogen och uppenbar kvinna. Hon blev mera sansad och lugn, mera moderlig i sina omsorger om sin gemål, mer behärskad, mer klok och mer synsk. Och hon blev nu sin makes mest trogna och närmaste vän från att förut ha varit blott hans tjänarinna.

Snart fick även krigsinvaliden av henne själv veta att hon visste allt. Och då log han och andades riddaren ut under det att han sade: *Tristan* Du vet det, och har ändå ej velat låta mig dö. Alltså är du min vän, och jag kan ha förtroende för dig. Min hustru, den enda som kan giva mig rätt behandling och drog för att jag skall bli frisk är min syster Isolde. Om du kan få hit henne skall jag bli frisk. Annars måste jag dö. Det har jag denna natt genom en uppenbarelse upplysts om.

Och samma sak sade han till sin Herbert, och denne begynte direkt förbereda sin avfärd för att åter resa till Viken och för denna enda gång hämta Isolde till Tristan. Och denne gav Herbert de allra mest noggranna utförliga instruktioner:

Tristan Kung Markus får gärna ledsaga Isolde den blonda, om han det behagar. Men när ni inseglar i mynningen av denna flod och ni får syn på borgen skall ni ha ett vitt segel om hon är med och ett svart om hon inte är med. Om hon inte är med och ert segel är svart skall jag dö, ty hon kan endast vägra att komma om hon själv är död. Ni skall ha detta segel på det att vi här från vårt fönster så fort som ni kommer till synes skall veta om hon har ställt upp eller icke. Och glöm ej att noga fortsätta bevara vår hemlighet för henne om hon än lever. Ty kunskapen om att vi faktiskt är syskon kan ensamt ta livet av henne.

Och Herbert begav sig och avseglade med ett vitt och ett svart extra segel på plats under durken. Och Tristans gemål såg den skadades vän segla bort med högst blandade känslor. Hon fruktade för denna sägenomspunna och blonda Isolde och visste ej säkert om hon skulle önska att denna dam verkligen kom eller ej.

Isolde2 Hon är blond. Hon är vacker. Hon är Tristans syster. Han har varit gift med sin syster och älskat sin syster av misstag, och de har en son. Och de älskar varandra ännu. Tristan älskar åtminstone henne ännu. Det var sanningen som resulterade i deras skilsmässa. Varför får då bror och syster ej älska varandra? Är det så förskräckligt att sådant kan ske? Varför måste då allting nödvändigtvis vara så grymt och förbannat och omänskligt konventionellt? Men de har av sitt öde och av Herren en gång för alla skiljts åt, och vad Gud separerat må människor ej knyta samman igen. De får icke älska varandra ånyo, ty då begick Tristan ett äktenskapsbrott. Han är ej gift med systemen. Han är gift med mig och det lagligt på riktigt och oomkullrunkeligt. Därför får denna Isolde den blonda ej komma hit. Kommer hans vän hem igen med ett vitt segel skall jag minsann se till att det blir svart, och jag skall långt i förväg upplysa min man om att seglet är svart och att det aldrig hade och aldrig skall ha någon annan färg.

Men tänk om denna Isolde nu faktiskt är ensam om att kunna få honom frisk? Kanske doge han då, om han hörde att seglet var svart? Men den glädjen kan jag ej bereda dem, om det är vitt, att förklara för Tristan att hans syster kommer. Jag måste stå fast vid och vidhålla att det är svart om det visar sig att vara vitt.

Men om seglet är svart och hans vän kommer ensam och om nu hans syster är död? Då skall jag i det längsta försöka att hålla hans mod uppe med att med glädje förkunna att seglet är vitt. Kanske att han är död redan när Herbert kommer. Då slipper jag ljuga. Men om han då lever ännu skall jag orubbligt påstå ej sanningen utan dess rakaste motsats. Om seglet är vitt skall min man veta att det är svart, och om seglet är svart skall han veta att det är det vitaste i hela världen. Ja, så skall jag göra.

Och för varje dag blev den sjuke allt mer intensiv, mera längtansfull och mera innerlig i sina böner. Han frågade sin aldrig ägda gemål allt mer ivrigt för varje ny morgon:

Tristan Syns ej Herberts segel ännu? Spana ut över fjärden! Han måste nu äntligen komma! Det är ju nu redan två månader sedan han for! Syns ej något vitt segel på fjärden? Kan du icke känna igen Herberts båt?

Och allt tristare och monotona för varje dag tyckte sköterskan att hennes samma nödvändiga svar lät:

Isolde2 Jag känner igen Herberts båt när jag ser den, och ännu har den icke kommit i sikte. Jag ser varken vitt eller svart segel någonstans, utom av farkoster som är långt mindre än hans och som icke har ärende hitåt.

Och då utgöt Tristan sin smärta och sorg, som för varje dag blev alltmer jämmerlig bara:

Tristan Ack, kommer hon icke? Hon måste dock äntligen komma! Mitt liv rinner bort här i denna förbannade sotsäng! Det är bara hon som kan rädda

mig! Aldrig var jag någon människa utom i hennes livgivande sällskap! Jag levde ej utom hos henne! Hon gav mig all kraft, allt mitt liv, all min glädje och hela min livsenergi. Utan henne var jag alltid intet, och nu utan henne kan jag endast dö! Aldrig älskade någon en kvinna som jag älskat henne! En kvinna var aldrig så älskad som hon var av mig! Varför fick jag ej älska min syster? Ack, varför fick vår vackra heliga kärlek ej fortsätta? Varför får brodern ej älska sin syster? Vad är det väl för idiotisk och kortsynt och grym konvens som förbjuder en så äkta kärlek som hennes och min var? Ack, hon måste komma tillbaka! Vi måste få älska varandra igen! Annars dör jag, och det är ett faktum.

Isolde Du är hennes broder, och hon vet ej om det ännu. Hur kan du se din syster i ögonen åter med det på ditt samvete att du ej avslöjat för henne än hennes identitet? Och om hon en dag trots allt får veta det har du själv sagt att hon kommer att dö. Kan du se henne utan att avslöja sanningen? Och kan du avslöja sanningen?

Tristan Ack, du har rätt. Det är ett olösligt problem. Jag kan ej säga sanningen till henne, och icke heller har jag rätt att dölja den för henne, om vi skall träffas på nytt ännu en gång. Så måste jag dö innan hon kommer till mig. Tag livet av mig, stackars orörda hustru! Tag livet av mig medelst lögn, förrän hon får se mig! Säg till mig att seglet är svart, så skall jag resignera och dö. Säg att seglet är svart, om det så ock är vitt, så skall jag dö av sorg innan drottningen kommer. Och medge att seglet är vitt blott om det är obönhörligt hopplöst och mördande svart, ty om seglet är svart finns det inget hopp mer för den döende Tristan, som då intill slutet minsann måste hållas vid liv medelst lögn så långt lögn räcker och håller. Det är att med konstgjorda medel fördröja och uppskjuta döden, men när han får veta att seglet är svart finns ej någonting mera som kan hålla Tristan vid liv.

Under tiden kom Herbert till Norden. Han hade svår otur på färden, ty väldiga stormar på Nordsjön behagade hårt motarbete den djärve. Han drevs först till England och tvingades av en förfärlig nordöstanvind följa dess kuster mot norr tills han kom in i Forthviken. Där måste han och hans män reparera sitt skepp, och när de åter lämnade land möttes de av en så svår sydostan, att de mot sin vilja blev tvingade vidare norrut. Till slut kom de dock via Orkney och Shetland till Norge, men då var de gruvliga vintersnöstormarna över dem, och hellre då än att fortsätta sjövägen lämnade männen sitt skepp i Hardanger och började vandra tvärs över Hardangers omätliga vidder mot öster. De kämpade mot oupphörliga snöstormar, och fem av sjutton gick åt, men de övriga nådde dock Viken till sist. Dock var Herbert svårt skadad vid det laget. Han hade brutit ett ben vid ett fall i en klyfta, och det hade han icke helt låtit läka sig. Nödtorftigt och provisoriskt lät han sina vänner se om det och spjåla det, men icke lät han dem bära sin hövding på bår särskilt länge. Han vandrade hellre på armsönderskavande flisrika kryckor. Så snubblade

han genom dalarna och över fjällen tills han kom till konungen sjuk och febril. Och han föll ner på knä, slängde kryckorna från sig och avgav inför kung och drottning en fullständig solklar bekännelse och redogörelse över den döende arvingens situation. Kungens torra och okänsliga kommentar var:

Markus Så må han då dö, så att vi slipper mer bråk från honom.

Då brast Herberts hjärta, och inför allt hovet begynte han gråta som ett stackars moderlöst spädbarn. Och drottningen blev då högst upprörd och arg, och hon vågade fatta beslutet att resa till Tristan och sköta om honom med konungens tillåtelse eller utan. Då ångrade kungen sin hårdhet och fattade storsint det ädla beslutet att medfölja. Men innerst inne var hans högsta önskan: "Ack, måtte blott Tristan ha dött innan vi hinner fram." Sådan lön fick den benbrutne alltså för sina uppriktiga hjärtslitande och förtvivilade tårar på konungens högtidssals smutsiga iskalla stengolv.

Dock var gamle kungen så omtänksam att han bad Herbert först stanna ett tag i hans slott, ta det lugnt och förbättra sin hälsa, men det ville Herbert ej alls höra talas om. "Varje sekund är mer dyrbar nu än evigheten," var Herberts bestämda oryggliga svar. Och de startade genast på konungens skepp, och de brydde sig ej om att medta ett segel som icke var vitt. Men på havet blev Herberts hårt prövade hälsa ej bättre. Och därtill var det mitt i vintern nu, och det är ej gott att segla på Nordsjön i vintertid. Stormen grep tag i dem, vräkte dem in emot Danmarks försåtliga sandrevlar, som Herbert med nöd och näppe som skicklig kapten med sin sista kraft lyckades klara det kungliga skeppet ifrån, men därmed var ej faran alls över ännu. Detta stora skepp var mycket svårare att manövrera än det lilla enkla som kvarlämnats och övergivits i trygga Hardanger, och Herbert gav högljutt fritt utlopp åt sitt stora missnöje med detta "klumpiga och sjöodugliga monster". Det var icke långt ifrån att de gått under vid Frisiska öarna, men när de äntligen siktade Rhens många mynningar började vädret bli bättre. Och slutligen fann de den rätta välsignade viken, som konungen kallade "Sköldviken" för att den var som en sköld för var sjöman mot Nordsjöns ohyggliga vrede. Och ännu idag heter viken det samma, och floden fick småningom namn efter viken.

Men Herbert blev sämre ju längre de kom in i viken, samtidigt som hans exaltering och upprördhet, iver och innerlighet, frenesi och otålighet växte och tilltog och närmade sig rena vanvettet.

Samtidigt låg den svårt yrande Tristan i borgen, och hans heta åtrå och längtan och tröstlöshet var icke den heller långt ifrån vansinne.

Tristan Kommer hon ej? Kommer icke min älskade snart? Ack, jag tyckte mig se henne redan, men jag kände icke igen henne, ty det var bara en dröm. Blott i drömmarna lever jag ännu. Var är hon? Ack, varför är hon inte här? Ser du ej något segel idag, stackars hjälpkvinna?

Isolde2 Jag ser besynnerligt talrika segel idag, för att vara en vinterdag. Vädret är dessutom stormigt och hårt, men jag kan ej se Herberts skepp eller ett enda svart segel.

Tristan Så länge du ej ser ett svart segel lever jag, ty endast den synen kunde ta livet av mig.

Men nu såg flickan något som fick hennes uppmärksamhet att bli hundrafalt större än förr. Tristan märkte det.

Tristan Vad ser du nu som får din blick att stelna och skärpas som det färska glödgade svärdet i isvattnet?

Isolde2 Jag vet ej än vad det är.

Tristan Kan det vara min Herbert? Är det något ovanligt? Ack, vilket halmstrå har räckt mig att klamra mig fast vid, som en liten strimma av hopp? Vad betraktar ditt öga så spänt? Ack, om blott mitt förbannade navelsår ej ville bränna ihjäl mig i tarmarna! Dölj icke sanningen för mig, om du än vill kallas Isolde den fromma och goda!

Isolde2 Jag ser icke än vad det är, men det är icke Herbert.

Tristan Och hur vet du det?

Isolde2 Det är icke hans skepp.

Tristan Alltså är det ett skepp som du ser?

Isolde2 Jag vill ej svara säkert förrän jag är säker på saken.

Tristan Har det något segel?

Isolde2 Det kan jag ej se ännu.

Tristan Hopplösa grymma och hjärtlösa kvinna! Det är ett svart segel, och det vill hon dölja för mig!

Isolde2 Jag kan ännu ej se om det har något segel och om seglet då är ett vitt eller svart. Men det är icke Herberts skepp. Det kan jag se.

Tristan Alltså är det ett skepp! Medge det då åtminstone!

Isolde2 Ja, det ser ut som ett skepp.

Tristan Är det stort eller litet?

Isolde2 Det är mycket större än något som jag förr har skådat. Och därför kan jag redan se det fastän det fortfarande är så långt borta.

Tristan Det är konung Markus skepp! Är seglet svart eller vitt?

Isolde2 Det ser grått ut på så här långt avstånd.

Tristan Förbannade kvinna! Du spänner min livssträng med flit mer och mer blott för att den skall brista! Du pinar mig mer än om du hade mig på en sträckbänk med dina försiktiga oklara och fegt undvikande svar! Jag skall själv komma till dig och titta och så bloda ner hela golvet om du icke strax säger sanningen att kungens segel är svart!

Isolde2 Det är grått. Det ser grått ut på avstånd. Men dimmorna hänger likt slöjor där ute på fjärden. Ibland tycks det väldiga skeppet försvinna totalt i dess töcken. Men nu kan jag åter urskilja det klart, och nu ser jag att seglet är gult.

Tristan Är det gult? Är då pesten ombord?

Isolde2 Nej, jag kanske såg fel. Det är snarare grönt.

Tristan Fantiserar du, eller försöker du driva mig helt ifrån vettet med flit?

Isolde2 Nej, det är icke grönt. Det är rött.

Tristan Är det rött? Är du säker på det? Har du ej blivit färgblind?

Isolde2 Det ser vackert rött ut åtminstone nu när det vackert belyses av solen.

Tristan Är du faktiskt säker på att det är rött?

Isolde2 Det är rött.

Tristan Då är drottning Isolde ej med. Hon är död och begravnen. Men kärleken lever alltjämt, och de kommer hit med hennes lik för att låta mig omfamna det än en gång. Hennes kärlek för mig kan ej dö, liksom min för Isolde skall leva för evigt. Det är blodets röda ohyggliga färg, som det nordiska skeppet bär på sina segel. Det varnar om drottningens död och om hennes odödliga kärlek.

Isolde2 Jag har än en gång tagit miste. Det var det guldglänsande solglittret ute på vattnet som gäckade och som förförde mitt öga. Det är icke rött.

Tristan Seglet är icke rött? Vilken färg har det då? Du tycks verkligen vara helt färgblind idag.

Isolde Det är blått såsom himmelen.

Tristan Blått? Är det blått? Vad skall detta betyda? Är drottningen med eller inte? Jag litar ej på dig, min hustru. Du ljuger för mig. Dina färger på seglet blir ständigt blott mörkare. Vad ser du härnäst för färg på det gräsliga seglet? Har det blivit lila nu?

Sköterskan teg. Hon såg helt klart och tydligt det smäckra och glänsande kungliga nordiska skeppet där det stilla gled fram på floden i kunglig prakt och majestät, och hon såg klart dess skimrande och triumferande segel, som bländade med sitt triumfskri mot henne: "Isolde den blonda är här för att slutligt bli lycklig med Tristan och för att du själv skall bli olycklig!" Och skeppet nalkades lugnt deras hamn, och det gled fram med odräglig självsäkerhet om den seger som det tycktes vara väl medvetet om att dess blotta framträdande måste betyda. Men sköterskan sade:

Isolde2 Nu ser jag allt klart, och jag skall icke vidare ljuga för dig. Det är fel att försöka förljuva och framställa något av allas vår verklighet som mera skön än den verkligen är. Jag har ljugit för dig hela tiden. Jag såg redan när skeppet började skymta dess segels onekliga färg, men jag kunde ej med att bekänna den alltför betydelsefulla och skickensedigra rätt magstarka sanningen.

Tristan Säg den! Du får icke hålla mig svävande mera i luften mitt mellan det lågande helvetet och den otroliga himmelen! Säg mig vad färg seglet har!

(Tristan reste sig upp ur sin säng. Därvid brast alla hans redan halvläkta sår. Detta märkte ej kvinnan, som sade helt okänsligt:)

Isolde Färgen på seglet är svart.

Men då hörde hon från mannens bädd ett trött stön. Det var allt. Efter någon stunds tystnad och orörlighet var hon dristig nog att våga vända sig om för att se vad som hänt och hur han reagerat, men den syn som då mötte henne var ytterst förfärlig. Hon såg hur den sjuke låg medvetlös medan hans hjärta nervöst och förtvivlat och såsom i sken ymnigt pumpade ut allt blod ur Tristans kropp: sängen dröp och den flödade över av blod som ett överfullt badkar. Hon skyndade till Tristans säng och såg genast att alla hans sår plötsligt hade gått upp. Och vad hjälpte det då att för den medvetlöse bekänna, att skeppet från Norden minsann förde enbart de vitaste ljusaste klaraste gladaste segel?

När Tristan kom åter till medvetande kunde han icke se något verkligt. Han såg ej de människor som stod omkring honom och hörde dem ej. Icke ens kände han någon fysisk kontakt när en av dem omfamnade honom. Men tankarna var desto mer intensiva och levande hos honom, och dessa uttryckte han med sitt livs sista krafter, ovetande om någon hörde hans tal eller ej.

Tristan Är du hos mig, Isolde? Jag kan icke se dig. Jag kan icke urskilja dig eller höra dig. Varför, kung Markus, min fader, tog du henne från mig? Vad gjorde jag för att förtjäna att grymt bli berövad min hustru? Ty hon var min hustru, och hon togs ifrån mig helt levande. Men jag borde väl vara glad över att ha fått slippa den jäntan. Jag borde ju enbart förbanna den slynan. Hon var det ju som tog ifrån mig min fader och tron! Hon tog från mig mitt land och mitt hem och min trygghet, min framtid och min harmoni. Hon förstörde mitt liv, liksom alla kvinns blott kan förstöra och sinka, fördärva och lömskt korrumpiera, förmörka och avtrubba sina män och deras liv. Intet duger hon till utom olycka. Kvinnan är osalig, och lika osalig är varje man som har något med henne att göra. Ack, kärleken lockar var man till de ljuvaste fröjder, som dock endast leder till den fruktansvärda olidliga ödsliga eviga avgrundens digra förfärliga nattsvarta tomhet. Ack, tomhet är allt vad all kärlek i världen förmår leda fram till! Och ändå förbannar jag konungen för att han tog henne från mig.

Isolde, jag grät aldrig förrän jag var utan dig. Sedan jag fick på egen hand klara mig utan dig har jag för varje dag gråtit allt mera. Jag har aldrig gråtit så mycket som nu under den sista månaden. För varje dag har jag ständigt allt hårdare, mera och bittrare gråtit. Var natt har jag gråtit ihjäl mig till sömns. Ack, ni friska och levande människor, ni anar ej hur bittert människor som måste ligga till sängs alltid gråter! Det finns inga saltare bittrare tårar än deras. Det finns ej mer ymniga tårflöden. Och de mest bittra och smärtsamma, pinsamma och outhärdliga tårar som finns är de tårar som människan gråter i tysthet och ensamhet och som hans medmänniskor aldrig märker. Man såg aldrig Tristan, den härlige riddaren, taga till lipen. Han grät alltid ensam. Han grät desto mera när han var allena.

Isolde! Kung Markus! Giv mig min Isolde tillbaka! Isolde! Giv mig min kung Markus och fader tillbaka! Ack, varför fick jag icke älska er bägge? En sann man kan aldrig blott älska en enda och jämt vara trogen mot henne. Nej, två måste han minst få älska, ty annars försjuncker han i neslig ensidighet. Den som ej älskar både den älskade och hennes motsats kan ej vara sann i sin kärlek.

Men vilken idiot var ej Tristan som tackade nej till de heliga Uppsalaprästernas härliga erbjudande! Tristan kunde ha blivit och slutat som Nordens mest mäktiga största mest lysande konung, men för sin Isoldes skull vågade han tacka nej. Hellre älskade han sin Isolde än vann hela världen med all dess förgänglighet, härlighet, rikedom, ära och makt. Hellre var han sin älskade trogen än nedlät sig till att vulgärt ta sig an den förbannade världen. Men han fick ej älska Isolde förutom i tankarna och fantasin. Han blev tvungen att älska Isolde och utan att någonsin se henne. De två som hade mest kärlek att giva varandra fick mest vara utan varandra. Så grym är den nyckfulla kärleken, men det är just därför den är så ljuv.

Min Mathilda, var är du? Jag blöder av kärlek till dig. Det är kärleken som blöder fram ur mitt hjärta och dränker all världen i blod. Tristan blöder ihjäl av sin kärlek. Hans liv flyter bort med den kärlek till dig som han var och är så generös med. Vad rör det väl honom att han måste blöda ihjäl av sin kärlek? Han älskar så gärna ihjäl sig. Han älskar sin Mat-Hilda mer än vad hans kropps fysik orkar med. Det är kärleken som rinner ut ur hans kropp med hans blod, ty han vill ju så gärna totalt översvämma och dränka all världen i sin stackars kärlek. Men världen har troligen något emot att han dränker all världen i blod. Därför kan den ej mottaga och acceptera den döendes kärlek. Den avvisar honom emedan den icke vill dränkas i blod. En mans kärlek är nog för att dränka all världen i blod, om blott kärleken är riktigt äkta. Och därför får den riktigt äkta sannfärdiga kärleken ej givas utlopp och ej bli bemött. Den får ej bära frukt. Den får ej vara fri, och de älskande får absolut ej bli lyckliga och leva samman, ty världen vill ogärna bli dränkt i blod. Därför fick världens yppersta kärlekspar aldrig varandra, ty världen förnekade dem deras rätt att få njuta av kärlekens goda. Den lät dem blott avsmaka kärlekens bitterhet, smärta, tragik, sorg och ensamhet och det i större mått än någon älskande före dem. Men detta gjorde de gärna, ty kärlek i dess mest beklagliga form är att föredra framför steril och omänsklig och kall kärlekslöshet.

Mathilda! Så hette du väl, du den ende som lät mig få leva och känna på livets gudomlighet? Och jag var Tristan väl, eller var mitt namn ett annat? Mitt minne falerar. Det mörknar. Jag somnar. Jag kan ej mer hålla mig vaken. Jag hoppas få se dig, Isolde, när jag vaknar upp nästa gång i en ljusare, klarare, mer tolerant och mer redlig och friare värld. Men den världen är svart såsom stormnatten enligt er stackare som måste fortleva i det påtagliga och

realistiska världsmörker som grymt förnekar det ljus som är större än döden, som övergår döden och som själva döden egentligen är.

Tristan kände ej den heta kropp som omfamnade honom och vars tårar tävlade med hans blods flöde i ymnighet. Han kunde ej höra gråten, de tröstande orden och ej känna de ömma armar som ödmjukt omfamnade honom. Han kunde ej se eller fatta att någon var hos honom som icke skydde att nedsmutsa sig med hans forsande blod. Tvärtom bidrog hon rikligt till floden och blandade upp den med de allra saltaste bittraste tårar. Hans kärlek fann utlopp i blodet och hennes fann utlopp i tårarna. Kraftkarlen blödde ihjäl sig och flickan grät ut sina ögon. Så verkade det.

Men vem var denna flicka som fläckade sin himmelsvita och solljusa dräkt med hans blod? Aldrig hade Isolde den mörka nedlåt sig till att fördärva sin dräkt för att orealistiskt försöka att trösta den sjuke och mildra hans yrsel. Nej, denna blondin var en mö som ej skydde att giva sig hän åt den man som hon älskade. Det gjorde ej henne något att hennes så snövita klädedräkt och blonda hår blev helt nersölat av Tristans klubbiga kladdiga smutsröda blod. Gärna hade hon själv blött som han, vilket hon även gjorde men bara i själen.

När Tristan blev stilla och tyst som en död brast en sträng i Isolde den blondas hårt ansträngda hjärta, som började blöda. Hon reste sig vacklande upp från den sanslöses säng och tog stöd emot sängen. Helt nerblodad vände hon sig till de vänner som stod där omkring Tristans säng. Det var Herbert, kung Markus och trogna Brangwayne, som följt med henne hemifrån Norden, samt Tristans gemål som var mörk men som hette Isolde som hon. Och hon sade till dessa:

Isolde Ni vet alla den hemlighet som Tristan delgav envar utom mig. Ni vet alla vad orsaken var till att Tristan försakade mig. Ve er alla om ni ej berättar det för mig! Ni måste nu avslöja sanningen för mig när Tristan är död.

Herbert Är han död?

Isolde Han är lika död som en slaktad och flådd stackars val. Ser ni ej hur hans blod börjar stelna och levra sig och bli till korvar och kakor? Han är icke mera vid liv, och det är någons fel.

Då sköt det fram en blix i den andra Isoldes mörkt brunsvarta ögon, och hon djärvdes säga:

Isolde2 Jag skall tala om Tristans hemlighet för dig, du arma. Du önskar ju dö liksom han. Aldrig hade han dött om han icke själv velat det. Han var förvekligad genom sin kärlek till dig, och han dog av den svagheten, vilket nog du även kommer att göra. Så lyssna då! Hör Tristans hemlighet!

Längre än så kom hon ej innan Herbert kom bakifrån och lade handen på munnen på henne. Han yttrade: "Tig! Du kan bli hennes bane!" Men hon slet sig lös, och hon fortsatte:

Isolde Har redan Tristan förgåtts genom mig kan hon göra det även. En till är av ringa betydelse. Tristan och hon kände kärleken. Jag har ej någonsin älskats och ej heller älskat. Jag kan ej förstå hans och denna frus galenskap, och det skall bli mitt sannskyldiga nöje att utföra plikten att avslöja och att kurera den en gång för alla.

Herr Tristan, min fru, var er köttsliga broder. Hör på nu och blygs! När ni levde i skogen och älskade var det en broder som låg med sin köttsliga syster. När Tristan fick veta det en dag blev blygseln och skammen så stor för den fege att han sedan ej kunde uthärda åsynen av er person mer. Han flydde från er. Han försökte att fly ifrån sanningen, men denna lämnade aldrig den fege i fred, och en dag hann den upp honom och tog hans liv. Och den sanningen, frun, var ni själv. Det är ni som har tagit hans liv. Han gav er all sin kärlek, men den kan man aldrig ge bort utan att den man ger den åt tackar för gåvan med att taga livet av givaren eller åtminstone krossa hans hjärta. Ni var bror och syster, och ändå har ni gått tillsammans och avlat ett barn. Blygs och skäms, frun, så länge ni än måste leva! Det är vad man kan kalla höjden av blodskam. Jag kan bara säga att jag tycker synd om det barnet. Det måste ha blivit rätt vanskapt. Men om ni har någon partikel av hut i er kropp tar ni livet av er, och det snarast!

Isolde den blonda stod orörlig. Hon bibehöll väl sin fattning och sade med lugn:

Isolde Om Isolde och Tristan var syskon, vem var deras fader? Om ni vet så mycket så borde ni ock kunna komma med starka belägg och bevis för er utsago.

Markus Du arma oskyldiga drottning, er fader var själve kung Arthur av England.

Då bleknade drottning Isolde. Hon bleknade kraftigt, och alla blev varse därom. Alla tystnade och såg på henne.

Med ens stod allt klart för Isolde den blonda. Hon såg och förstod hela sanningen på ett kort ögonblick. Hennes och Tristans gemensamma ursprung stod solklart för henne. Den sköna gudomliga ljuva förskräckliga gräsliga och outhärdliga sanningen stack genom henne som hennes livs allra mest smärtsamma svärd, och en andra sträng brast i det bräckliga sårbara hjärtat. Hon tog sig för hjärtat med handen och sänkte sitt huvud. Då skyndade Herbert fram till hennes sida. Hon sade:

Isolde Om vår fader var konung Arthur, så kan vi dock icke ha haft samma mor. Min mor var häxan Morgan le Fay, och hon var den mest sluga och lömska och onda bland kvinnor, och en sådan mor kan ej Tristan ha haft.

Herbert Det stämmer. Ni var bara halvsyskon. Tristans mor var drottning Gunvor.

Isolde sköt Herbert ifrån sig och ville stå ensam. Hon höll dock sin hand än på hjärtat. Det måste ha värkt något fruktansvärt. Herbert, Isolde den mörka, kung Markus och trogna Brangwayne stod och iakttog henne med nästan sadistiskt intresse. Och hon kunde ej låta bli att strax anta den utmaning som deras blickar betydde.

Isolde Med rätt ser ni på mig med bitterhet, anklagelser och förakt, ty jag ensam är skyldig till Tristans onödiga död. Ingen bär på en större skuld i hela världen än jag, ty för min skull har min Tristan dött. Utan mig hade han aldrig skiljts från sin fader, sitt hem och sitt arv, sina vänner, sitt land och sitt folk. Utan mig hade han blivit konung i Uppsala, och hela världsalltet skulle ha mått enbart gott därav. Utan mig hade han ej blivit ensam och olycklig. Jag ensam bär hela skulden för alla hans olyckor och svåra lidanden. Och jag förtjänar ett straff, och det straff jag förtjänar är döden.

Se här, mina vänner! Här är Tristans svärd med dess skida invid sängens sida. Tag fram det och döda mig med det. Jag ber att en av er skall vara barmhärtig och döda mig, ty jag kan ej leva vidare med all den skuld som jag bär på mitt hjärta. Om ingen av er vill ta livet av mig skall jag ändå strax dö. Men jag antar att du, Herbert, syster Isolde och konungen, som alla älskade Tristan, har hämndkänslor och gärna rättvist vill straffa den själ som tog livet av Tristan. Ni får gärna göra det. Nu har ni tillfälle, medan jag än är vid liv. Jag förtjänar att halshuggas för att jag är den jag är och för min oerhörda totala skuld till Tristans död. Här är svärdet. Vem vill dra min brors svärd ur skidan och skilja från livet hans mörderska som var hans syster?

Markus Svärdet! Det heliga svärdet!

Isolde Vad väntar du på, min gemål? Här är svärdet. Vill du icke ta det och avrätta den usla mörderskan av din avgudade son?

Markus Det är svärdet! Kung Arthurs berömda besjungna oskattbara klinga! Ge svärdet till mig!

Herbert (stiger mellan Isolde och Markus) Du får svärdet allenast, o konung, om du tar din hustru av daga med det.

Markus Svärdet! Det heliga och legendariska helt ovärderliga svärdet!

Herbert Det tillhör ej dig, konung Markus. Det tillhör Isolde den blonda och hennes son Volund.

Markus Vad kan hon ha för nytta av det? Hon är bara en döende kvinna. Och var har Isolde en son? Är han kanske i närheten? Hur har ni tänkt leverera det åt honom?

Isolde2 Ge svärdet åt mig. Jag skall dräpa min mans omoraliska mörderska.

Herbert Ingen får svärdet. Det tillhör Isolde och skall icke tagas ifrån henne.

Isolde2 Giv svärdet hit!

Markus Ja, ge svärdet åt mig! (*Isolde2 och Markus försöker ta svärdet ifrån Isolde med våld, men Herbert hindrar dem.*)

Herbert Isolde, min väns enda älskade och enda maka, fly bort härifrån, och tag med både svärdet och skidan! Tag med dem åt Volund! Fly bort från de här vedervärdiga asgamarna!

Brangwayne Ja, min fru, fly och skynda dig bort från de här hemska mänskorna, som bara kommit till Tristans ohyggliga dödsstund för att slåss om arvet!

Isolde tog svärdet och skyndade ut.

Hon sprang hastigt och tappade skorna men fortsatte barfota. Marken och stenarna kändes som knivar och rakblad mot hälarna, men det bekom henne inte. Men hjärtat gav henne en olidlig smärta som ständigt blev större. Det var hjärtats tredje och sista sträng som farligt höll på att brista.

Det blåste en kall och hård vind som skar genom den späda och tunna och bräckliga kroppen som iskalla svärd. Hennes hår blåste för hennes ansikte, men detta undvek hon strax med att springa mot vinden och rakt emot havet. Hon såg där i luften vid klippstranden en väldig örnfågel kretsa omkring som om den enkom väntade på henne, och just mot fågeln sprang hon, mot den brantaste klippan vid stranden, mot vinden som motade henne med hänsynslös hårdhet och mot det gudomliga eviga och majestätiska havet.

Hon hörde dock bakom sig snart en och annan förföljare. Horn blåste hetsigt till människojakt, och hon undrade om kanske Herbert och trogna Brangwayne låg som lik redan vid Tristans sida.

Snart hörde hon hästramp bakom sig. Hon hade blott ett litet stycke kvar upp till den branta och höga symboliska klippan som stupade brant ner i havet, och kungsörnen tycktes ha planer på att även han sikta på samma klippa. Hon såg det och bävade av ett extatiskt gott hopp.

Men det ursinniga galopperandet närmade sig med förfärande hastighet. Äntligen nådde den blonda ljushåriga liljemön klippan, och örnen flög henne till mötes. Den ridande, som var en bror till Isolde den mörka, steg av hästen och klev med stormsteg upp för samma klippa. Men i ett förtvivlans mod kastade sig den välsignade mön ut i luften ifrån honom med det fantastiska svärdet högt upplyft i händerna. Och hon hann säga till örnen, som fångade svärdet: "Till Volund! Till Volund!" Så vittnade sedan Isolde den mörkas pålitliga bror. Men det var den ljusbländande möns sista ord. När hon avlämnat svärdet i kungsörnens händer fanns det bara avgrunden kvar för den arma. Hon störtade ner utför berget och krossades och massakrerades mot de korallvassa klipphörnen. Havet omslöt hennes nackbrutna kropp, och det omslöt den väna i finkänsligt yrande sjöskum. Den eviga stormiga upprörda alltid romantiska blå oceanen blev hennes omätliga namnlösa grav, och en vackrare grav kan ej någon man få. Och man fann aldrig något spår av henne vid någon strand.

Men mot himmelen svävade kungsörnen med konung Arthurs svärd säkert i skidan som den höll i klorna mer säkert och fast än ett skruvstäd. Den strävade omedelbart emot norr för att uppfylla sitt sista uppdrag.

I sin döde väns rum såg Herbert från fönstret hur allting gick till. Han såg drottningen framgångsrikt fly, han såg en av förföljarna nästan få fast henne, och han såg örnen och hur Tristans älskade togs bort av vinden. Och han kunde blott hjärtligt tacka och prisa den Evige innan han dog. Det var änkan Isolde den mörka som sprättat upp tarmarna på honom. Trogna Brangwayne låg precis mitt i rummet i en väldig blodpöl. Hon såg ingenting, ty hon låg lugnt på rygg och var död.

Herbert dog vid det fönster där han hade fått se den lyckliga utgången och Tristans älskades flykt. Rätten hade som vanligt besegrat intrigen och åtrån. Han dog med ett leende på sina läppar, ty han var helt nöjd.

Men till klippan kom efter en längre stund en ensam äldre man. Det var kung Markus. Han stod där en lång stund i blåsten och blickade ner mot det ställe där vågorna rytande bröts mot de stådfasta klipporna, men han såg ingenstans den vita fläckfria kropp som han sökte med ögonen. Han stod där länge och grät. Och var dag som han stannade kvar som Isolde den mörkas och hennes hus gäst gick han någon stund till samma klippa och dröjde där i någon timme och grät. En dag kom han ej mera tillbaka från sin promenad ut till havet. Han hade följt efter sin älskade.

Tristan, Brangwayne och Herbert begravdes tillsammans. Det byggdes ett stenmonument över dem. Samma stenröse fick gälla även för drottning Isolde och Norges kung Markus. Men ingen text lades vid graven som vittnade om vem som låg där.

Isolde den mörka blev bitter och stängde snart in sig. Hon framlevde sitt liv i alltmer total isolering. Snart flyttade folket från hennes kastell, ty de tyckte att det hade börjat att spöka där. När hon blott trettio år gammal en vinternatt avled var hon helt allena i slottet. Man sade att hon hade tagits av spökena, ty någon vanlig dödsorsak stod inte att finna hos hennes i en vacker varm och bekväm stol lugnt sittande lik. Hon begravdes i slottskällaren, men det slottet blev sedan ej någonsin mera bebott. Snart begynte det att deklinera och plundras och bli till en gåtfull ruin. Men det stenrös som snart allmänt kallades "stoden av Tristan" och som även gömde två andra personer står kvar än idag.

Slut.